

กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน
สังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
ACADEMIC ADMINISTRATION STRATEGIES FOR THE PHILOSOPHY OF
SUFFICIENCY ECONOMY IN MEATANG 1 EDUCATION QUALITY
DEVELOPMENT GROUP

วทัญญู เทวาทิกษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

พ.ศ. 2567

หัวข้อวิทยานิพนธ์

กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัย

วทันญ์ เทวพิทักษ์

สาขาวิชา

การบริหารการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

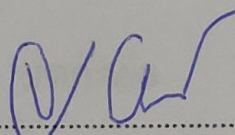
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

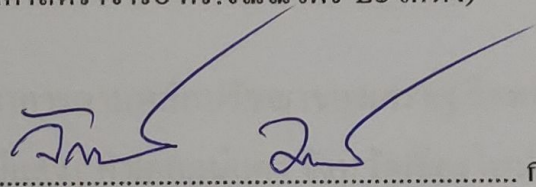
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรปรุพห์ วิชาอัครวิทย์

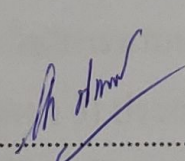
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐยา ตันตรานนท์

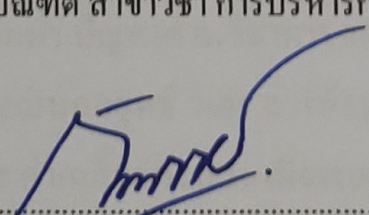
คณะกรรมการสอบ

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะ โคหัง)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรปรุพห์ วิชาอัครวิทย์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐยา ตันตรานนท์)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กิตติศักดิ์ ไชติกเดชานรงค์)

วันที่ 31 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2567

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัย : วทัญญู เทวพิทักษ์

สาขาวิชา : การบริหารการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรปรุพห์ วิชาอัครวิทย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐยา ตันตรานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

บทคัดย่อ

กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง1 อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 2) พัฒนาและจัดทำกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 3) ประเมินกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยกลุ่มตัวอย่างคือผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในสถานศึกษาจำนวน 30 คน โรงเรียนละ 6 คน แบ่งเป็นผู้บริหาร 1 คน ครู 3 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 2 คน จำนวน 5 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบไปด้วยข้อมูลพื้นฐาน สถานศึกษา ประวัติสถานศึกษา ปัญหาด้านวิชาการของสถานศึกษา แบบวิเคราะห์สภาพองค์กร TOWS Matrix และแบบประเมินกลยุทธ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปด้วยสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและเขียนบรรยายเชิงพรรณนา สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพปัญหาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง1 โดยรวมพบปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = .71)

2. การพัฒนาและจัดทำกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง1 ประกอบด้วย 1) SWOT Analysis 2) วิสัยทัศน์ 3) พันธกิจ 4) เป้าประสงค์ 5) กลยุทธ์

3. ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก

คำสำคัญ : กลยุทธ์, การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

The Title : Academic Administration Strategies for the Philosophy of Sufficiency Economy in Maetang1 Education Quality Development Group

The Author : Watunyou Tavapituk

Program : Educational Administration

Thesis Advisors

: Assistant Professor Dr. Chakparun Wichaakkharawit Advisor

: Assistant Professor Dr. Nuttiya Tantranon Co – advisor

ABSTRACT

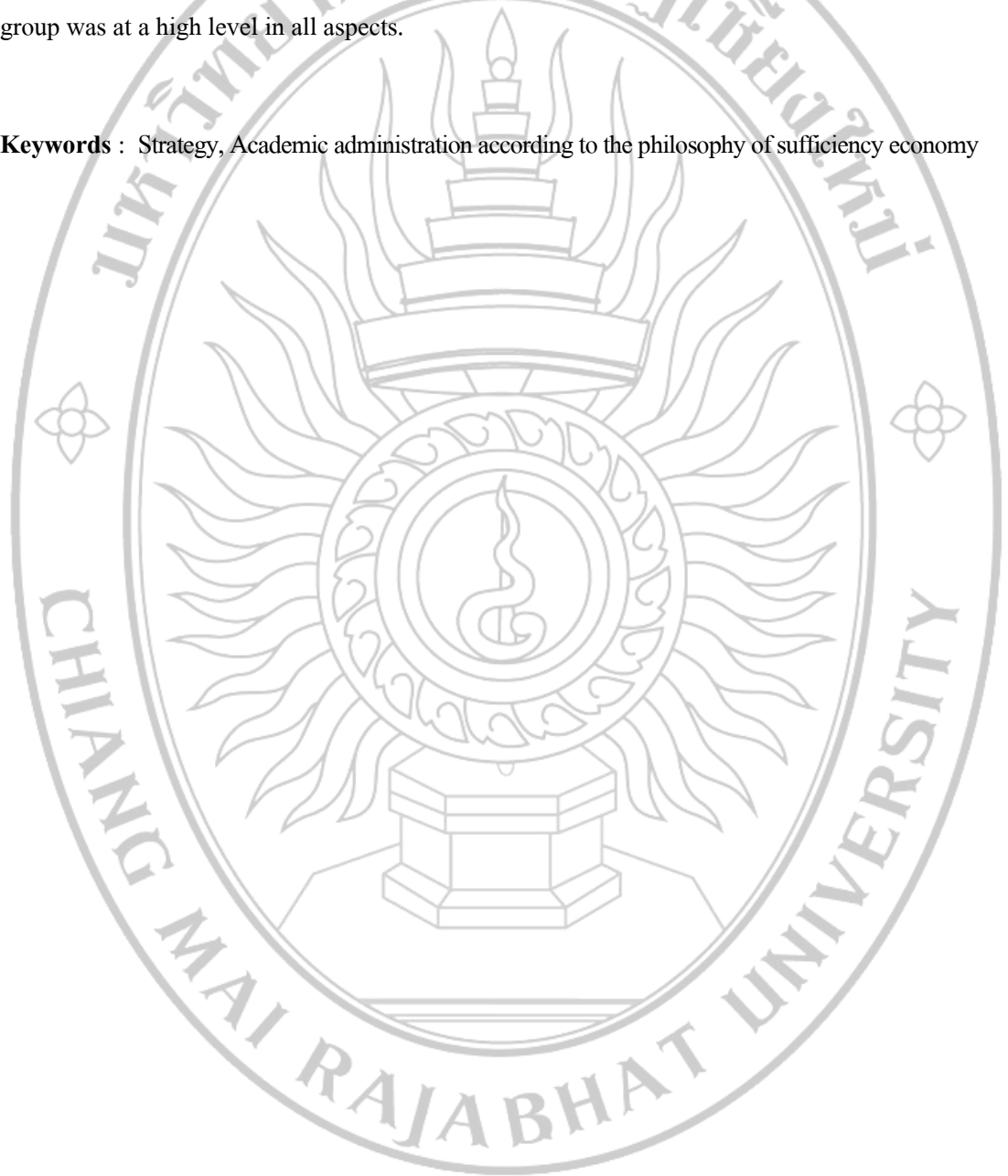
The objectives of this article study were to 1) study the problems of academic administration of schools in Maetang1 educational quality development group, 2) develop and create academic administration strategies based on the sufficiency economy philosophy of schools in Maetang1 educational quality development group. and 3) evaluate academic administration strategies according to the philosophy of sufficiency economy of schools in Maetang1 educational quality development group. This research is a mixed methods research. The target group was 30 people involved in educational institutions, 6 people per school, divided into 1 administrator, 3 teachers, 2 educational committee members in 5 schools. The tools used to collect data included the data recording forms, questionnaires, interviews, organizational analysis forms, TOWS Matrix, focus group discussion forms, and strategy evaluation forms. Quantitative data were analyzed using ready-made computer programs with percentage, mean, and standard deviation statistics. Qualitative data were analyzed by content analysis and writing a descriptive description. The research results are as follows:

1. The problems in academic administration of schools in MaeTang1 educational quality development group were found in a high level ($\bar{X}$ = 3.72, S.D. = .71).

2. The developing and creating academic administration strategies according to the sufficiency economy philosophy of schools in Maetang1 educational quality development group consisted of 1) SWOT Analysis, 2) Vision, 3) Mission, 4) Objectives, and 5) Strategy

3. The results of the evaluation of academic administration strategies according to the philosophy of sufficiency economy of schools in Maetang1 educational quality development group was at a high level in all aspects.

Keywords : Strategy, Academic administration according to the philosophy of sufficiency economy

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และมีประสิทธิภาพเนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรปรุฬห์ วิชาอัครวิทย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฏฐา ตันตรานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ได้กรุณาแก้ไข ตรวจสอบข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ในการทำวิจัยครั้งนี้ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ตลอดระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ ทางผู้จัดทำวิทยานิพนธ์ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทัง ที่กรุณาเสียสละเวลามาเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำเพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายฝน แสสนใจพรม ดร. บุญธิดา เทวพิทักษ์ และท่านผู้ทรงคุณวุฒิคณะผู้เชี่ยวชาญที่ได้ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของเครื่องมือเนื้อหา เอกสาร ให้ครบถ้วนสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มพัฒนาเครือข่ายคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 ที่อนุเคราะห์ในการให้ข้อมูล อำนวยความสะดวก สนับสนุนในการวิจัยเป็นอย่างยิ่งและขอขอบคุณผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านอื่น ๆ ที่ไม่ได้กล่าวนามที่มีส่วนช่วยให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ประโยชน์อันพึงได้จากการศึกษาในครั้งนี้ ขอให้เป็นกตเวทิตาแด่บิดา มารดา ครอบครัว ตลอดจนผู้เขียนหนังสือและบทความต่าง ๆ ที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยจนสามารถทำให้วิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยดี และเป็นตัวอย่างการศึกษาสำหรับผู้สนใจต่อไป

วทัญญู เทวพิทักษ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	๗
ABSTRACT	๘
กิตติกรรมประกาศ	๙
สารบัญ	๗
สารบัญตาราง	๙
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	5
2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
การบริหารเชิงกลยุทธ์.....	7
การบริหารงานวิชาการ.....	21
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	80
สภาพบริบทและการบริหารงานของโรงเรียนสังกัดกลุ่มพัฒนา	
คุณภาพการศึกษาแม่แตง 1.....	89
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	90
3 วิธีดำเนินการวิจัย	97
รูปแบบการวิจัย	97
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	99
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	99
การเก็บรวบรวมข้อมูล	99
การวิเคราะห์ข้อมูล	100

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	101
ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1.....	102
ตอนที่ 2 การพัฒนาและจัดทำแผนกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตาม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนา คุณภาพการศึกษาแม่แตง 1	104
ตอนที่ 3 การประเมินกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพ การศึกษาแม่แตง 1 พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก.....	107
5 สรุป อภิปรายผล ข้อจำกัด และข้อเสนอแนะ.....	109
สรุปผลการวิจัย.....	109
อภิปรายผลการวิจัย.....	110
ข้อเสนอแนะการวิจัย.....	112
บรรณานุกรม	114
ภาคผนวก	122
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย.....	123
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ข้อมูลประกอบการวิจัย.....	127
ภาคผนวก ค แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัญหาในการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียนสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1	131
ภาคผนวก ง แบบประเมินกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ.....	134
ประวัติผู้วิจัย	136

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาในการบริหารงาน วิชาการ แต่ละด้านของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1.....	25
4.2	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัญหาในการบริหารงาน วิชาการ ของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 ด้านการ พัฒนาหลักสูตร.....	41
4.3	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัญหาในการบริหารงาน วิชาการ ของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 ด้านการ จัดการเรียนรู้.....	43
4.4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัญหาในการบริหารงาน วิชาการ ของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 ด้านการ พัฒนาสื่อและ เทคโนโลยีสำหรับการจัดการเรียนรู้.....	47
4.5	ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1.....	48

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการเพิ่มศักยภาพของมนุษย์และการพัฒนาประเทศชาติในทุกด้าน ซึ่งในการจัดการศึกษานั้นต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับวิถีชีวิตของคน โดยรัฐบาลต้องจัดการศึกษาให้ครอบคลุมทั่วถึง มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพและมีความเสมอภาคทางการศึกษา ซึ่งองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสอดคล้องกับการพัฒนาเยาวชนไทยแห่งยุคศตวรรษที่ 21 คือ การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการเป็นงานบริหารที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก คิดเป็นร้อยละ 40 ของการบริหารงานทั้งหมด จะเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องสนใจ สนับสนุนและปฏิบัติงานด้านวิชาการ ซึ่งถือเป็นครึ่งหนึ่งของการบริหารการศึกษา (อภิชา พุ่มพวง, 2559, น. 1) ซึ่งการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเป็นการบริหารจัดการกิจกรรมทุกชนิด ทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อการบริหารสถานศึกษา เปรียบเหมือนเส้นเลือดใหญ่ไปหล่อเลี้ยงหัวใจ การบริหารจึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดของการบริหารงานวิชาการที่จะทำให้งานวิชาการ เกิดผลอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและคุณภาพของการศึกษา (สันติ บุญภิรมย์, 2552, น. 22) ซึ่งสามารถใช้การบริหารเชิงกลยุทธ์เข้ามาบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยกลยุทธ์คือ วิธีการที่ผู้บริหารวางแผนโดยคาดการณ์ถึงแนวโน้มที่องค์กรต้องประสบปัญหา และหาวิธีการป้องกันและแก้ไข เพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุงานตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (ยุพา เวียงมมล, 2554, น. 42)

การพัฒนาในโลกปัจจุบันให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไม่เว้นแม้แต่ประเทศไทย โดยมีกรอบปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2554, น. 14) ซึ่งในการแก้ปัญหาดังกล่าว ผู้สอนต้องทราบถึงเป้าหมายของหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมอย่างแท้จริง สามารถพัฒนาต่อยอดและถ่ายทอดแก่ผู้เรียนได้อย่างครบถ้วน การบริหารกลยุทธ์เป็นการบริหารแบบองค์รวมที่ต้องมีการศึกษา วิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ เพื่อการวางแผนและผลักดันกลยุทธ์

ไปสู่เป้าหมาย โดยที่ผู้บริหารต้องมีการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ อย่างละเอียด เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาตัดสินใจสร้างกลยุทธ์ที่เหมาะสม และวางแผนทางในการดำเนินงานและควบคุมการใช้กลยุทธ์อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและก่อให้เกิดประโยชน์กับองค์กร โดยกลยุทธ์เป็นการกำหนดทิศทางขององค์กร สามารถสร้างความสอดคล้องในการปฏิบัติงาน สร้างความพร้อมให้แก่องค์กรและสร้างประสิทธิภาพในการแข่งขัน ซึ่งสถานศึกษาถือเป็นหน่วยงานหลักที่ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายการจัดการศึกษา หากต้องการให้การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่เหมาะสม เพราะกลยุทธ์จะเป็นตัวนำทางให้สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ตามเป้าหมายที่กำหนด โดยสามารถประยุกต์การจัดการศึกษาโดยบูรณาการกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) ซึ่งเป็นวิถีทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยมาอย่างยาวนาน โดยปรากฏในพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระองค์เป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2517 โดยพระองค์ได้ทรงให้แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง ให้มีความเหมาะสมของแต่ละครัวเรือน ไม่ให้ตั้งอยู่ในความประมาท มีการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน ถูกต้องตามหลักวิชาการและการมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นกรอบในการดำรงชีพ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2550, น. 12) กระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จึงมีนโยบายการปฏิรูปการศึกษาโดยการใช้คุณธรรมนำความรู้ โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความสามานฉันท์ตามวิถีทางของประชาธิปไตย ในการพัฒนาคน โดยใช้หลักคุณธรรมและจริยธรรมเป็นพื้นฐาน เชื่อมโยงความร่วมมือกับ หน่วยงานทางการศึกษา หน่วยงานราชการ ชุมชน สถาบันต่าง ๆ และสังคม นอกจากนี้ยังกำหนดยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดการศึกษานบนพื้นฐานของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2550, น. 19)

สถานศึกษาในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่เตง 1 ยังพบปัญหาทางด้านการบริหารงานวิชาการอยู่หลายประการ อาทิเช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีผลการทดสอบ o-net ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต่ำกว่าเกณฑ์ในระดับชาติ ในบางกลุ่มสาระ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ยังขาดความเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ขาดแคลนสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ผู้เรียนยังขาดทักษะการคิดวิเคราะห์และทักษะในการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

จากสภาพปัญหาทางด้านการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 โดยเริ่มจากการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาและจัดทำแผนกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และทำการประเมินผลกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 เพื่อให้ได้แผนกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 ที่เหมาะสมและเป็นไปได้ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1
2. เพื่อพัฒนาและจัดทำแผนกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1
3. เพื่อประเมินกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตของการวิจัยออกเป็น 3 ข้อ ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร จำนวน 306 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร โรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 จำนวน 10 คน ครูในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 จำนวน 144 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 จำนวน 150 คนศึกษานิเทศ จำนวน 2 คน

กลุ่มตัวอย่าง 1) ตัวแทนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในสถานศึกษาที่ได้มาโดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ทั้งหมด 30 คน จำนวน 5 โรงเรียน แบ่งเป็นผู้บริหาร 5 คน ครู 15 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 10 คน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์และการบริหารงานวิชาการ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน 5 คน ศิษยานุศิษย์ 4 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้หลักการ 3 ห่วง ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผลและระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีและ 2 เงื่อนไข ได้แก่ เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม มาใช้ในการพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการอย่างเหมาะสม เพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขอบเขตด้านเวลา

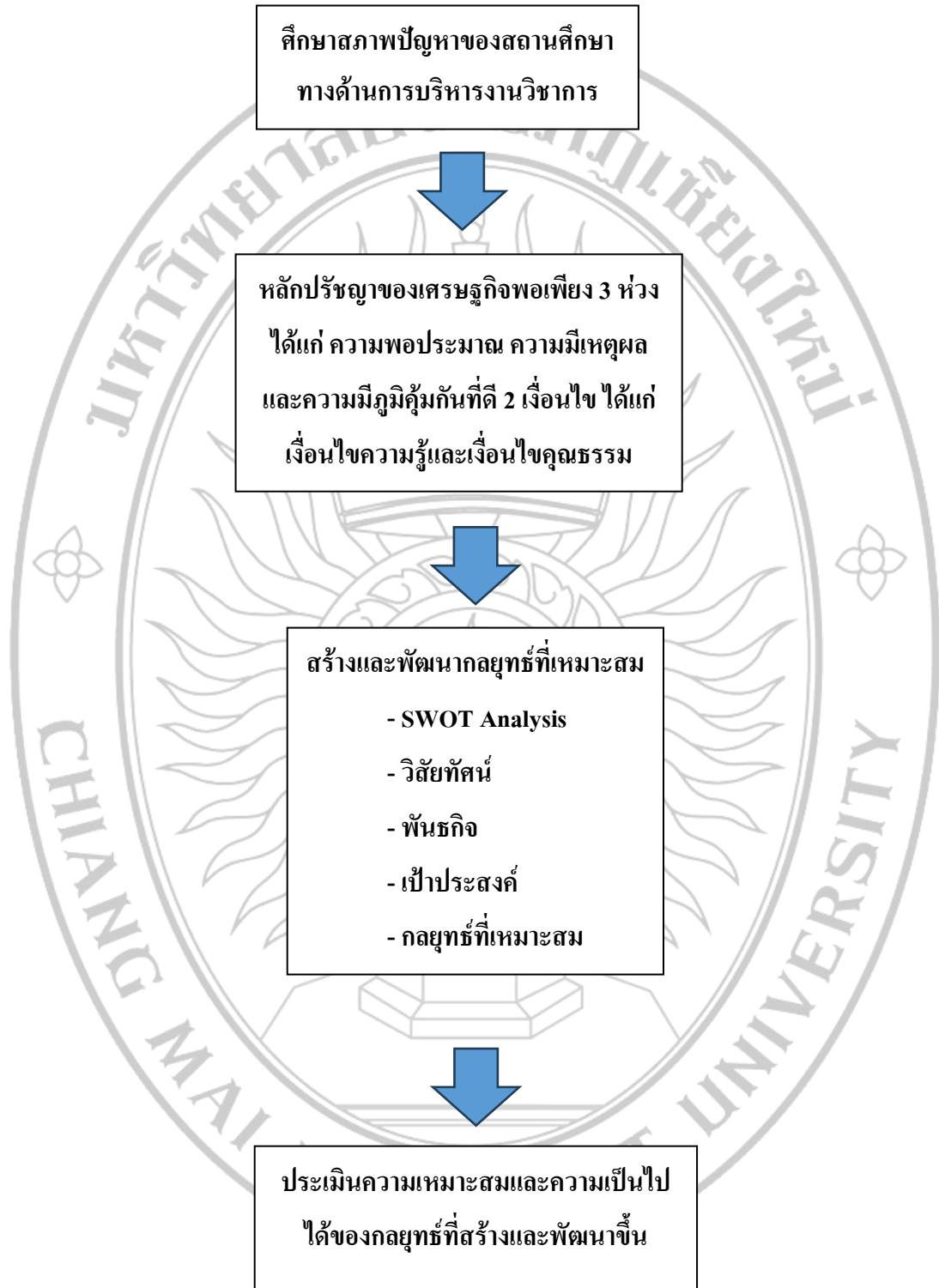
การวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการบริหารงานตามแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แดง 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566

นิยามศัพท์เฉพาะ

กลยุทธ์ หมายถึง รูปแบบกระบวนการที่ช่วยในการตัดสินใจที่มีเหตุผลชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ เป็นการสร้างหรือพัฒนาวิธีทางในทางปฏิบัติตลอดจนการระดมและจัดสรรทรัพยากรให้มีความเหมาะสม ใช้เป็นตัวกำหนดทิศทางการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ

การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง รูปแบบของการบริหารงานวิชาการโดยมีการประยุกต์การบริหารงานตามหลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ คือ 3 ห่วง ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีและ 2 เงื่อนไข ได้แก่ เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ของโรงเรียนสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัย
ที่เกี่ยวข้อง เป็นแนวทางในการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การบริหารเชิงกลยุทธ์
 - 1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์
 - 1.2 ความหมายของกลยุทธ์
 - 1.3 ประเภทของกลยุทธ์
 - 1.4 ความสำคัญของกลยุทธ์
 - 1.5 ลักษณะของกลยุทธ์ที่ดี
 - 1.6 กระบวนการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์
 - 1.7 การวางแผนกลยุทธ์
 - 1.8 การประเมินกลยุทธ์
2. การบริหารงานวิชาการ
 - 2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ
 - 2.2 ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ
 - 2.3 ปัญหาการบริหารงานวิชาการ
 - 2.4 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ
3. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 3.1 แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 3.2 องค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 3.3 การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการศึกษา

4. สภาพบริบทของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1
 - 4.1 หลักการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1
 - 4.2 การบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยภายในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การบริหารเชิงกลยุทธ์

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์

ในการบริหารงานทุกระดับ ตั้งแต่ระดับองค์กร (Corporate) ระดับธุรกิจ (Business) และระดับปฏิบัติการ (Functional) จะต้องมีการวางแผนการ แนวทางที่ทำให้เกิดการกระทำเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายหรือความสำเร็จที่ได้ตั้งไว้ โดยมีลักษณะทั้งความเป็นแบบแผน รูปแบบของกิจกรรมบางอย่าง สถานะ ตำแหน่งหรือมุมมองขององค์กร สามารถตอบคำถามว่าเราทำไปเพื่ออะไร (What) เราอยู่ที่จุดไหน (Where) และเราจะไปสู่จุดนั้น ๆ ได้อย่างไร (How) โดยไม่หลงทิศทางที่องค์กรได้ตั้งไว้ ซึ่งสิ่งที่กำหนดทิศทางงานดำเนินงานขององค์กรนั้นก็คือ กลยุทธ์ ซึ่งการที่จะออกมาเป็นกลยุทธ์ได้นั้น จำเป็นต้องมีความเข้าใจในบริบทต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งการที่จะรู้บริบทต่าง ๆ ได้นั้น ก็มาจากการทำ SWOT Analysis หรือการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ที่เป็นปัจจัยทั้งภายในและภายนอกองค์กร มีการสร้างการรับรู้ร่วมกันถึงเป้าหมายของคนในองค์กร รู้แล้วทำร่วมกันโดยเข้าใจตรงกัน กลยุทธ์ที่วางไว้ก็จะเดินหน้าไปสู่เป้าหมายตามที่กำหนดไว้ แต่หากการสื่อสาร การสร้างการรับรู้เรื่องกลยุทธ์ขององค์กร ไม่ชัดเจน คนในองค์กรก็จะก้าวไปอย่างไม่มีทิศทางที่ชัดเจน กลยุทธ์เป็นสิ่งที่ปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์เมื่อสถานการณ์เปลี่ยน ตัวแปรเปลี่ยน นักวางแผนกลยุทธ์ต้องรู้จักปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ นักวางแผนกลยุทธ์ที่ดีต้องเป็นเหมือนน้ำ ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์รูปทรงได้ตามสถานการณ์ที่มันอยู่ โดยไม่ยึดถือกลยุทธ์ใดตายตัว

ความหมายของกลยุทธ์

กลยุทธ์มีรากฐานมาจากศาสตร์ทางการทหาร โดยคำว่า “กลยุทธ์” บางครั้งก็ใช้คำว่า “ยุทธศาสตร์” เพราะมาจากภาษาอังกฤษคำเดียวกัน คือคำว่า “Strategy” เป็นแบบแผน วิธีการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้เกิดผลดีที่เป็นข้อได้เปรียบและสามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์อันใดอันหนึ่งหรือพร้อมกัน โดยให้มีความเสี่ยงน้อยที่สุด (จักร ดิงสภักดิ์, 2553, น. 2) กลยุทธ์ (Strategy) มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกว่า “Strategos” โดยความหมายเดิมเป็นภาษาทางการที่ใช้อธิบายถึงยุทธวิธีของแม่ทัพในการจัดทัพและเคลื่อนย้ายกำลังพลเพื่อต่อสู้

กับกองทัพของแม่ทัพของข้าศึก ซึ่งในศตวรรษที่ 19 ได้มีการอธิบายถึงกลยุทธ์ไว้ว่า กลยุทธ์เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการศึกษาสงคราม และการกำหนดรูปแบบการต่อสู้ในแต่ละสมรภูมิ ซึ่งจะต้องตัดสินใจว่าจะเข้ายึดสมรภูมิแต่ละแห่งด้วยวิธีใด (จักร ดิงศกัทธิย์, 2553, น. 2) กลยุทธ์นั้นเป็นรูปแบบการตัดสินใจที่มีเหตุผลชัดเจน และรวมหลายสิ่งหลายอย่างเข้าเป็นหนึ่งเดียว ซึ่งเปรียบเสมือนแผนการดำเนินงานที่สำคัญ เพื่อจะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ในระยะยาว ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นข้อความที่เสนอแนวทางเพื่อการจัดเตรียมแผนงาน และเป็นหลักในการปฏิบัติงานในอนาคต หรือเป็นแนวทางที่จะเดินจากจุดหมายหนึ่งไปยังอีกจุดหมายหนึ่ง โดยหน่วยงานทุกแห่งย่อมมีกลยุทธ์เพื่อใช้ในการบริหารงานในสภาพต่าง ๆ เพราะทุกหน่วยงานจะมีแนวทางดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการเป็นของตนเอง เพื่อเป็นแนวทางที่ทำให้หน่วยงานประสบผลสำเร็จ หรือเกิดข้อได้เปรียบทางการแข่งขันกันระหว่างหน่วยงาน และนอกจากนี้ยังสามารถใช้หลัก SP หรือ P หัวตัวแทน ความหมายต่าง ๆ ของกลยุทธ์ ดังนี้

1. กลยุทธ์ คือ แผน: Strategy is a plan = P1 หมายถึง การกำหนดกลยุทธ์เพื่อใช้ในการกำหนดทิศทาง เป็นวิถีทางหรือแนวทางการจัดการในการที่จะก้าวเดิน ซึ่งทุกหน่วยงานจะต้องมีกลยุทธ์ที่เหมาะสมเพื่อรับมือกับเหตุการณ์ต่างๆที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โดยมีเทคนิคการใช้กลยุทธ์ขององค์กรที่เป็นอิสระของตนเอง

2. กลยุทธ์คือ แบบแผนหรือรูปแบบ: Strategy is a pattern = P2 หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมในการปฏิบัติงานที่มีลักษณะหรือแบบอย่างที่น่าเชื่อถือและมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการวางแผนงานในภายหน้าต้องคำนึงถึงวิวัฒนาการขององค์กรที่สืบเนื่องจากอดีต และขณะเดียวกันบทบาทของผู้บริหารในการวางแผนเรื่องใดเรื่องหนึ่งจำเป็นต้องคำนึงถึงความสามารถ หรือความคาดหวังของผู้ปฏิบัติด้วย เพราะในหลายกรณีเจตนาของเจตนาหรือสิ่งที่ผู้บริหารตั้งใจจะทำอาจจะเป็นไปได้ไม่ได้ แต่ผู้ปฏิบัติอาจใช้ความชำนาญด้านต่าง ๆ ปรับกลยุทธ์ในระหว่างปฏิบัติงานกลายเป็นกลยุทธ์ที่เกิดขึ้นจริง

3. กลยุทธ์ คือ การกำหนดฐานะหรือตำแหน่ง: Strategy is position = P3 หมายถึง การให้ความสำคัญกับตำแหน่งหรือฐานะ ดังนั้น จึงต้องพิจารณาความเหมาะสมกับความต้องการของผู้บริโภค ความหมายนี้แสดงให้เห็นว่าการมีความเข้าใจฐานะหรือตำแหน่งทางการตลาด หรือการมีความรู้ที่ชัดเจนเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการแข่งขัน ย่อมจะนำไปสู่ความสำเร็จในการเสนอบริการต่าง ๆ ด้วย

4. กลยุทธ์ คือ มุมมอง: Strategy is perspective = P4 หมายถึง วิธีการดำเนินงานที่ต้องการให้คนในองค์กรยึดถือร่วมกัน (Organization's way of doing things) ให้ทุกคนมีแนวทางในการทำงาน

ไปในทิศทางเดียวกันโดยเน้นการพิจารณาจากสภาพจริงในหน่วยงาน หรือคุณลักษณะที่เหมาะสมขององค์กร

5. กลยุทธ์ คือ กลวิธีในการเดินหมาก : Strategy is a ploy = P5 โดยการแข่งขันหรือการต่อสู้เป้าหมายที่ทุกคนต้องการคือการเอาชนะ เพราะนั่นคือเดิมพันที่สำคัญ ดังนั้น ในความจำเป็นเช่นนั้นทุกฝ่ายจึงต้องวางกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับการแข่งขัน อาจมีการใช้อุบายหรือวิธีการต่าง ๆ และพัฒนาวิธีการในการเดินเกมส์ เดินหมาก เพื่อเอาชนะฝ่ายตรงข้ามให้ได้

จากแผนกลยุทธ์ทั้ง 5 ด้านที่กล่าวมาทำให้เห็นภาพความหมายของกลยุทธ์อย่างชัดเจน แต่ในการกำหนดกลยุทธ์ขององค์กรหนึ่ง ๆ ไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความครบถ้วนสมบูรณ์ในความหมายทั้ง 5 ด้าน เนื่องจากกลยุทธ์มีความแตกต่างกันไปได้เสมอตามสถานการณ์แวดล้อมทั้งภายนอกและภายในองค์กรที่เปลี่ยนไป ดังนั้นในการใช้กำหนดกลยุทธ์จึงสามารถเลือกใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างแท้จริง (กมลทิพย์ ทองกำแหง, 2554, น.56)

กลยุทธ์ (Strategy) หมายถึง แผนที่มีความสำคัญ เพราะอยู่ในความรับผิดชอบของผู้บริหารสูงสุดเป็นแผนที่เกี่ยวกับการตัดสินใจในการเลือกใช้ทรัพยากรของกิจกรรมในระยะยาว และเกี่ยวข้องกับการเลือกวัตถุประสงค์ในระยะยาว โดยต้องอาศัยกิจการต่าง ๆ ที่จะจัดขึ้นเป็นการเสริมให้กิจการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ แผนกลยุทธ์เป็นแผนที่ต้องครอบคลุมถึงสิ่งภายนอกกิจการที่ไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งเป็นแผนที่ทำได้ยาก และอาจทำให้ไม่ถูกต้อง เนื่องจากต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องราวที่มีขอบเขตกว้างขวาง และมีผลกระทบต่อความเป็นไปของกิจการ (สุภาพร พิศาลบุตร, 2550, น. 10)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า กลยุทธ์เป็นรูปแบบกระบวนการที่ช่วยในการตัดสินใจที่มีเหตุผลชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ เป็นการสร้างหรือพัฒนาวิธีทางในทางปฏิบัติ ตลอดจนการระดมและจัดสรร ทรัพยากรให้มีความเหมาะสม ใช้เป็นตัวกำหนดทิศทางการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ และใช้เพื่อเป็นแนวทางการใช้ทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และทำให้กิจการได้เปรียบในการแข่งขัน ซึ่งการบริหารกลยุทธ์เป็นศาสตร์และศิลป์ของนักบริหาร กลยุทธ์ในการกำหนดกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติและการประเมินกลยุทธ์ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการบริหารงานในองค์กร

ประเภทของกลยุทธ์

กลยุทธ์นั้นแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. กลยุทธ์ที่ตั้งใจ (Intended Strategies) หมายถึง กลยุทธ์ที่ผู้จัดการเสนอแนะ ออกแบบ และคาดหวังว่าจะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ เป้าหมาย นโยบายและแผนปฏิบัติการ

2. กลยุทธ์ที่เป็นจริง (Realized Strategies) หมายถึง กลยุทธ์ที่มีการกำหนดจุดหมายวัตถุประสงค์และแผนการปฏิบัติงาน โดยเป็นกลยุทธ์ที่มีเป้าหมายที่จะปฏิบัติในองค์กรนั้น ซึ่งเมื่อนำไปปฏิบัติจริงอาจมีความแตกต่าง เพราะในทางปฏิบัติ กลยุทธ์จะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่หลายครั้งเนื่องจากสภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา กลยุทธ์เดิมอาจมีความไม่เหมาะสม ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนกลยุทธ์ใหม่ในบางส่วน ทำให้มีความได้เปรียบในการแข่งขันและสอดคล้องกับโอกาสที่เกิดขึ้นใหม่ในช่วงนั้นด้วย (พัชรกฤษฎี พวงนิล, 2553, น. 14-15)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า กลยุทธ์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ กลยุทธ์ที่ตั้งใจ เป็นกลยุทธ์ที่เสนอแนะ ออกแบบ และคาดหวังว่าจะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย มีเป้าหมาย นโยบาย และแผนปฏิบัติการและกลยุทธ์ที่เป็นจริง เป็นกลยุทธ์ที่ปรับเปลี่ยนให้ทันต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนกลยุทธ์ใหม่เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และเพื่อให้สอดคล้องกับโอกาสที่เกิดขึ้นใหม่

ความสำคัญของกลยุทธ์

การใช้กลยุทธ์เป็นการลดปัญหา และความยุ่งยากซับซ้อน รวมไปถึงความไม่แน่นอนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต เพราะการวางแผนเป็นการแสวงหาโอกาสด้านการจัดการให้ผู้วางแผนมีวิสัยทัศน์และทำให้เกิดความคิดใหม่ ๆ ในองค์กร ทำให้การดำเนินการขององค์กรบรรลุจุดหมายที่ปรารถนา เป็นการลดความสูญเปล่าของหน่วยงานที่ซ้ำซ้อน เพราะการวางแผนทำให้มองภาพรวมขององค์กรที่ชัดเจนและทำให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินงาน เนื่องจากการวางแผนอาศัยทฤษฎีหลักการและงานวิจัยต่าง ๆ มาเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมาย และแนวทางปฏิบัติ (สุภาพร พิศาลบุตร, 2550, น. 43)

โดยกลยุทธ์มีความสำคัญต่อองค์กร ดังนี้

1. เป็นการกำหนดทิศทางที่ชัดเจนขององค์กร ผู้กำหนดกลยุทธ์จะทำการกำหนดวิสัยทัศน์ในอนาคตขององค์กร ทำให้สมาชิกทั้งองค์กรทราบถึงทิศทางที่ทุกคนจะดำเนินไปอย่างชัดเจน
2. ช่วยให้ผู้บริหารระดับสูง มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลในการมองถึงอนาคตขององค์กร ซึ่งสามารถช่วยลดความเสี่ยงขององค์กรในอนาคตลงได้
3. ช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินงาน และใช้ทรัพยากรที่ตนมีในการแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้ผลสำเร็จดีกว่าการบริหารงานตามปกติ
4. ช่วยลดการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง การจัดการเชิงกลยุทธ์มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากสมาชิก ทำให้ทุกคนเกิดความพึงพอใจในการยอมรับแผน กลยุทธ์นั้นทำให้การต่อต้านมีน้อยลง

5. สร้างความสอดคล้องในการปฏิบัติงาน จากการมีส่วนร่วมในการวางแผนกลยุทธ์ ทำให้สมาชิกทุกคนรับทราบ และยอมรับทิศทางที่ชัดเจนขององค์กร

กลยุทธ์ยังเป็นเค้าโครงของขั้นตอนที่ผู้บริหารวางแผนในการบรรลุเป้าหมายระยะยาวขององค์กร ขณะที่การจัดการกลยุทธ์ เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องในการสำรวจสภาพแวดล้อมเปรียบเทียบกับความต้องการ และสถานะขององค์กร โดยผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงสถานการณ์ขององค์กรในระยะยาวแล้วนำมากำหนดแผนโดยรวม การปฏิบัติ และการควบคุมซึ่งเป็นแนวทางหลักที่จะช่วยให้องค์กรมีความได้เปรียบในการแข่งขัน สามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ (สุมาลี จิระจรัส, 2548, น. 45-46)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า กลยุทธ์ เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้บริหารเกิดความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลง และมีวิสัยทัศน์ต่ออนาคต ทำให้สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ และทิศทางการดำเนินงานของธุรกิจได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งก่อให้เกิดวิสัยทัศน์และความเข้าใจร่วมกันในวัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินงาน ขณะเดียวกันก็ช่วยเตรียมความพร้อม และพัฒนาศักยภาพของสมาชิก ตลอดจนช่วยสร้างความเข้าใจ และแนวทางรองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและคู่แข่ง และช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจในภาพรวมและความต้องการขององค์กร รวมทั้งความสามารถในปัจจุบันขององค์กร ซึ่งจะทำได้สามารถจัดลำดับความสำคัญในการดำเนินงาน และเป้าหมาย ส่งผลให้การดำเนินงานอย่างเหมาะสม และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะทำให้องค์กรมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงหรือท้าทายกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นซึ่งจะทำให้สามารถจัดลำดับความสำคัญในการดำเนินงาน

ลักษณะของกลยุทธ์ที่ดี

ธงชัย สันติวงษ์ (2533) ได้กล่าวว่า กลยุทธ์ที่ดีจะต้องอยู่ในกรอบการคิดและวิเคราะห์ที่ดีและถูกต้อง โดยกลยุทธ์จะต้องมีจุดเน้นที่ชัดเจน มีการประสานให้เข้ากันโดยใช้กลไกต่าง ๆ และมีการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป

ปัญญา แก้วกียูร (2545) กล่าวถึง ลักษณะของกลยุทธ์ที่ดี ควรมีลักษณะดังนี้

1. มีความเป็นไปได้
2. เหมาะสมสอดคล้อง
3. ได้เปรียบในการแข่งขัน
4. ทำให้หน่วยงานมีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า กลยุทธ์ที่ดีนั้นควรจะต้องมีจุดเน้นที่ชัดตามสมควรมีกลไกการประสานให้ทุกอย่างเข้าได้ ปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงมีความเป็นไปได้เหมาะสมสอดคล้องได้เปรียบในการแข่งขัน ได้รับการยอมรับ และทำให้หน่วยงานมีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม

กระบวนการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์

การจัดการเชิงกลยุทธ์ เป็นกระบวนการดำเนินงาน 5 ประการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดทำกลยุทธ์ (Strategic Making) และการปฏิบัติตามกลยุทธ์ (Strategic Implementation) ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ดังนี้

1. การกำหนดวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (Forming a Strategic Vision) เป็นการกำหนดลักษณะของธุรกิจในอนาคตว่ามีทิศทางเป็นอย่างไร จะดำเนินการอย่างไร โดยจะเป็นการกำหนดดำเนินการในระยะยาวอย่างมีทิศทางตามเป้าหมายให้เป็น และนำเสนอให้บุคลากรในองค์กรรับทราบเข้าใจในวิสัยทัศน์ขององค์กร และสามารถปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางตามวัตถุประสงค์ขององค์กรร่วมกัน
2. การกำหนดวัตถุประสงค์ (Setting Objectives) เป็นการเปลี่ยนวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ให้เป็นเป้าหมายในการดำเนินงานโดยเฉพาะ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้
3. การจัดทำกลยุทธ์ (Crafting a Strategy) เพื่อบรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งความมุ่งหวังไว้
4. การนำกลยุทธ์ที่เลือกไว้ไปปฏิบัติ (Implementing and Executing the Chosen Strategy) เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด
5. การประเมินผลการดำเนินงานและการปรับปรุงแก้ไขเพื่อเริ่มต้นใหม่ (Evaluating Performance and Initiating Corrective Adjustment) การปรับปรุงแก้ไขจะเริ่มตั้งแต่ การกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดทิศทางในการดำเนินงานระยะยาว การกำหนดวัตถุประสงค์ การจัดทำกลยุทธ์ หรือการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ โดยพิจารณาจากประสบการณ์จริงและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ใหม่ ความคิดใหม่และโอกาสที่เกิดขึ้นใหม่

Pearce and Robinson (2007) ได้ให้ความหมายของการบริหารเชิงกลยุทธ์ไว้ว่าเป็นชุดของการตัดสินใจ และการกระทำที่ก่อให้เกิดผลลัพธ์ ในการจัดทำแผนและการปฏิบัติตามแผนที่ได้ออกแบบมา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร การบริหารเชิงกลยุทธ์ประกอบด้วยงานตามหน้าที่ที่สำคัญ 9 ประการ ดังนี้

1. การกำหนดพันธกิจขององค์กรที่ประกอบด้วย คำประกาศที่กว้าง ๆ เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ เป้าหมายและภารกิจต่าง ๆ ขององค์กร
2. ทำการวิเคราะห์เงื่อนไขต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกตลอดจนความสามารถในการปฏิบัติงานขององค์กร
3. ประเมินสภาพแวดล้อมทั่วไป สภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายในที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติงานขององค์กร

4. วิเคราะห์วิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมกับองค์กร โดยมีการจัดหาทรัพยากรที่สอดคล้องกับความต้องการขององค์กร
5. ระบุแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมที่สุด โดยทำการประเมินแต่ละแนวทางให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการกิจขององค์กร
6. ทำการคัดเลือกวัตถุประสงค์ที่เหมาะสมในการดำเนินงานระยะยาวที่จะบรรลุทางเลือกที่ปรารถนามากที่สุดได้
7. พัฒนาวัตถุประสงค์ประจำปี (Annual Objectives) และกลยุทธ์ระยะสั้นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ระยะยาว และกลยุทธ์ใหญ่ที่เลือกแล้ว
8. นำเอากลยุทธ์ที่เลือกสรรไว้แล้วไปปฏิบัติโดยวิธีการจัดสรรทรัพยากรตามงบประมาณที่วางไว้ ซึ่งมีการเน้นความเข้าใจได้ของงานตามหน้าที่ บุคลากร โครงสร้างเทคโนโลยี และระบบการให้รางวัล
9. ทำการประเมินความสำเร็จของกระบวนการเชิงกลยุทธ์ในฐานะที่เป็นปัจจัยนำเข้าสำหรับการตัดสินใจในอนาคต

การวางแผนกลยุทธ์ นักคิดเชิงกลยุทธ์จะต้องเป็นนักวางแผนที่รอบคอบและยืดหยุ่น พร้อมเสมอสำหรับสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายที่พึงประสงค์ การวางแผนกลยุทธ์ เป็นกระบวนการที่ชี้ให้เห็นถึงวิธีการต่าง ๆ ที่จะต้องปฏิบัติ ช่วยให้เรามองเห็นช่องว่างระหว่างสถานะ เป้าหมายกับสถานะปัจจุบัน ว่าจะต้องทำอะไรบ้างจึงไปถึงเป้าหมาย เมื่อมีเป้าหมายชัดเจนและได้มีการวิเคราะห์ ประเมินสถานะของตนเองและสภาพแวดล้อมแล้ว มีการกำหนดรายละเอียดของกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องกระทำในแต่ละช่วงเวลา และทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ มีการกำหนด กลยุทธ์ที่ชัดเจน ย่อมทำให้เราเข้าใจถึงความสำเร็จมากขึ้น โดยมีการตัดกิจกรรมที่ไม่จำเป็นอยู่นอกเหนือกลยุทธ์ออกไป แผนกลยุทธ์ที่ดีไม่ควรมีแผนเดียวต้องหลากหลาย ซึ่งโครงสร้างของการวางแผนกลยุทธ์อาจประกอบไปด้วย การสร้างความชัดเจนในปัญหาของเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ การประเมินสถานะ การกำหนดแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาการลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริง และการทบทวนและปรับแผนกลยุทธ์

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า กระบวนการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ เป็นการวางแผนการดำเนินงานขององค์กรให้มีความเหมาะสม สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยมีเป้าหมายให้องค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ตามวิสัยทัศน์และภารกิจขององค์กร สามารถปรับเปลี่ยนให้มีความเหมาะสมทั้งกลยุทธ์ แนวทางในการปฏิบัติ ตลอดจนการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ภายในองค์กรให้มีความคุ้มค่าที่สุดด้วย

การวางแผนกลยุทธ์

ในการบริการงานจะต้องมีขอบเขตเกี่ยวกับการวางแผน การจัดการ โครงสร้างองค์กร และการปฏิบัติ ซึ่งเป็นกระบวนการบริหารเหมือนกันจะแตกต่างกันตรงที่การวางแผนกลยุทธ์จะเป็นการคิดวิเคราะห์เพื่อการวางแผนกลยุทธ์ การวางแผนกลยุทธ์มีความสำคัญ คือช่วยให้หน่วยงานพัฒนาตนเองได้ทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ทั้งยังช่วยให้หน่วยงานในทุกระดับมีความเป็นตัวเอามากขึ้น ทั้งนี้เพราะการวางแผนกลยุทธ์เป็นการวางแผนขององค์กร โดยองค์กร และเพื่อองค์กร ไม่ใช่เป็นการวางแผนที่ต้องกระทำตามที่หน่วยเหนือสั่งการ การจัดทำแผนกลยุทธ์ใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนางานสู่มิติใหม่ของการปฏิรูประบบราชการ และเป็นเงื่อนไขหนึ่งของการจัดทำระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน จึงเป็นการวางแผนพัฒนาที่ยั่งยืน

การวางแผนกลยุทธ์โดยรวมขององค์กรที่คำนึงถึงองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมภายนอก และได้แบ่งกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ออกเป็น 6 ประการคือ

1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (Environment Analysis)
2. การวิเคราะห์แหล่งทรัพยากร (Resource Analysis)
3. การตั้งเป้าประสงค์ (Goal Formulation)
4. การทำแผนกลยุทธ์ (Strategic Formulation)
5. การออกแบบองค์กร (Organization Design)
6. การออกแบบแนวปฏิบัติ (System Design)

การวางแผนกลยุทธ์ นักคิดเชิงกลยุทธ์จะต้องเป็นนักวางแผนที่รอบคอบและยืดหยุ่น พร้อมเสมอสำหรับสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายที่พึงประสงค์ การวางแผนกลยุทธ์เป็นกระบวนการที่ชี้ให้เห็นถึงวิธีการต่าง ๆ ที่จะต้องปฏิบัติ ช่วยให้เรามองเห็นช่องว่างระหว่างสถานะเป้าหมายกับสถานะ ปัจจุบันว่าจะต้องทำอะไรบ้างจึงไปถึงเป้าหมาย เมื่อมีเป้าหมายชัดเจน และได้มีการวิเคราะห์ประเมินสถานะของตนเองและสภาพแวดล้อมแล้ว มีการกำหนดรายละเอียดของกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องกระทำในแต่ละช่วงเวลาและทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ มีการกำหนดกลยุทธ์ที่ชัดเจนยอมทำให้เราเข้าใจถึงความสำเร็จมากขึ้น โดยมีการคิดกิจกรรมที่ไม่จำเป็นอยู่นอกเหนือกลยุทธ์ออกไป แผนกลยุทธ์ที่ดีไม่ควรมีแผนเดียวต้องหลากหลาย ซึ่งโครงสร้างของการวางแผนกลยุทธ์อาจประกอบไปด้วยการสร้างความสำเร็จในปัญหาของเป้าหมายกลยุทธ์ การประเมินสถานะ การวางแผนทั่วไป เป็นการวางแผนเพื่อแก้ปัญหา การป้องกันปัญหาหรือการพัฒนาผลผลิตขององค์กร ดังนั้นการวางแผนทั่วไปจึงมีจุดมุ่งหมายเพียงเพื่อให้ได้แนวทางในการดำเนินงานที่ทำให้งาน โครงการขององค์กรบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพเท่านั้น (สุพจน์ อินทวงศ์, 2556, น. 28-29)

การวางแผนประกอบด้วยหลักการพื้นฐาน 4 ประการคือ การวางแผนจะต้องสนับสนุนเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ขององค์กร การวางแผนเป็นงานอันดับแรกของกระบวนการจัดการ ซึ่งกระบวนการจัดการประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดการองค์กร (Organizing) การจัดบุคลากรเข้าทำงาน (Staffing) การสั่งการ (Leading) และการควบคุม (Controlling) หลักการพื้นฐานของการวางแผนนั้นว่ามีความสำคัญในการปูพื้นฐานของความคิดในด้านการวางแผนให้องค์กรประสบความสำเร็จ และเจริญก้าวหน้า และยังได้กล่าวถึงการแบ่งประเภทของการวางแผนตามลักษณะของความแตกต่างของแผนได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1) แผนแบบตามระยะเวลา แบ่งโดยอาศัยเวลาในการดำเนินการตามแผน ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะคือ แผนระยะยาว (Long – Term plan) เป็นแผนที่มีขอบเขตกว้างที่สุดระยะเวลา 5 - 10 ปีขึ้นไป แผนระยะกลาง (Medium – Term plan) อยู่ระหว่าง 3- 5 ปี และแผนระยะสั้น (Short - Term Plan) หมายถึงแผนประจำปี

2) ระดับของแผน แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ แผนระดับสูง ซึ่งเรียกว่า ระดับมหภาค แผนระดับกลาง เป็นแผนที่ถ่ายทอดกลยุทธ์มาสู่การปฏิบัติ และแผนระดับต้นหรือเรียกว่าระดับจุลภาค ซึ่งมักมีเป้าหมายระยะสั้น (สุภาพร พิศาลบุตร, 2550, น. 10-13)

จุดมุ่งหมายของการวางแผนคือ การกำหนดวิธีการที่จะปฏิบัติให้เกิดผลต่องาน การวางแผนให้สอดคล้องกับการจัดโครงสร้างการบริหารในองค์กรทั่วไป แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ การบริหารระดับสูง ระดับกลยุทธ์ จัดทำแผนกลยุทธ์ (Strategic Plan) การบริหารระดับกลาง ระดับกลวิธี ระดับฝ่าย และผู้นำหน่วยงานจัดทำแผนกลวิธี (Tactical Plan) การบริหารระดับกลาง ระดับสาขาหรือระดับฝ่าย จัดทำแผนปฏิบัติการ (Operation Plan) โดยใช้การวางแผนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตโดยใช้ข้อมูล ในการวินิจฉัยเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งการที่จะคาดการณ์ได้ถูกต้องมากน้อยเพียงใดเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ที่จะให้ได้ ความคิดหรือวิธีการที่ดีที่สุดซึ่งเป็นการใช้สมอง อันเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา นอกจากนี้การวางแผนยังเป็นการลดความไม่แน่นอน และปัญหาความยุ่งยากซับซ้อนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพราะการวางแผนเป็นการจัดโอกาสทางด้านการจัดการให้ผู้วางแผนมีสายตากว้างไกล ทำให้เกิดความคิดใหม่ ๆ ในองค์กร ทำให้การดำเนินการขององค์กรบรรลุจุดหมายที่ปรารถนา เป็นการลดความสูญเปล่าของหน่วยงานที่ซ้ำซ้อน เพราะการวางแผนทำให้มองภาพรวมขององค์กรที่ชัดเจน และทำให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินงาน เนื่องจากการวางแผนอาศัยทฤษฎีหลักการ และงานวิจัยต่าง ๆ มาเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมายและแนวทางปฏิบัติ

ดังนั้นการวางแผนจึงเป็นภารกิจอันดับแรกที่มีความสำคัญของกระบวนการจัดการที่ดี การจัดการเชิงกลยุทธ์เมื่อนำมาประยุกต์ใช้ในภาคราชการก็มีองค์ประกอบเช่นเดียวกันกับที่มีในภาคเอกชนโดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ส่วน ได้แก่

1. การวิเคราะห์ปัจจัยทางยุทธศาสตร์ (Strategic Analysis) คือ การวิเคราะห์ปัจจัยและต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ขององค์กร เพื่อที่จะได้มีความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยและการนำไปใช้ในองค์กร มีการวิเคราะห์ปัจจัยทางยุทธศาสตร์ ทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลง โอกาส อุปสรรค และข้อจำกัดได้ เพราะสถานะแวดล้อมภายนอกนั้นประกอบด้วยทั้งปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับองค์กรโดยตรง และที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์กรโดยตรง ได้แก่ ลูกค้า พันธมิตร หน่วยงานกำกับ ฯลฯ ในขณะที่ปัจจัยภายนอกที่ไม่เกี่ยวข้องกับองค์กรโดยตรงแต่ก่อให้เกิดโอกาส และข้อจำกัดแก่องค์กรนั้น ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง กฎหมาย การค้า เทคโนโลยี วัฒนธรรม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกไม่ว่าจะเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์กรโดยตรงหรือไม่ ย่อมส่งผลให้เกิดโอกาสหรือข้อจำกัดต่อองค์กรรวมทั้งมีผลต่อความสามารถในการแข่งขันขององค์กร เห็นได้ว่าผลลัพธ์ที่จะได้รับจากการวิเคราะห์ทางกลยุทธ์นั้นประกอบด้วย การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคหรือที่เรียกว่าการวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis = Strengths, Weaknesses, Opportunities, and Threats) ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ทางกลยุทธ์นี้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการกำหนดทิศทาง และกลยุทธ์ขององค์กร

2. การกำหนดทิศทางขององค์กร (Direction Setting) โดยในองค์กรจะมีการกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) และการกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategic Issue) ภายในองค์กร การกำหนดทิศทางขององค์กรจะเป็นการกำหนดทิศทางการดำเนินงานขององค์กร และการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร ในการกำหนดทิศทางขององค์กรนั้นคำถามที่สำคัญที่สุดและมักจะเป็นคำถามที่ถูกถามมากที่สุดก็คือ วิสัยทัศน์ขององค์กรในปัจจุบันคืออะไร และเป้าหมายในอนาคตคืออะไร ซึ่งการตอบคำถามนี้จะช่วยให้ผู้บริหารระดับสูงสามารถพิจารณาได้ว่าบทบาทภาระหน้าที่ขององค์กรประกอบไปด้วยอะไรบ้าง และช่วยพัฒนาวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น สำหรับทิศทางหรือสิ่งที่มุ่งไปในอนาคตข้างหน้าการกำหนดทิศทางขององค์กรจะประกอบไปด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) หรือสิ่งที่ผู้บริหารขององค์กรใฝ่ฝันอยากให้องค์กรเป็นการกำหนดพันธกิจ (Mission) หรือกรอบในการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งการกำหนดภารกิจที่ดีจะช่วยให้องค์กรสามารถตอบคำถามที่ว่า “เราคือใคร เราทำอะไร และเราจะมุ่งไปในทิศทางไหน” (Who are we, What we do, and Where we're headed) ภารกิจที่เขียนไว้อย่างชัดเจนจะช่วยองค์กรในการเตรียมพร้อมสำหรับอนาคต กำหนดทิศทางในระยะยาวขององค์กร และบ่งบอกถึงความตั้งใจหรือความต้องการ

ขององค์กรในการดำเนินงาน นอกจากการกำหนดวิสัยทัศน์ และภารกิจแล้ว การกำหนดทิศทางขององค์กรยังครอบคลุมถึงการแปลงวิสัยทัศน์ และภารกิจที่อาจจะยังคลุมเครือไม่ชัดเจนให้เป็นประเด็นทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญ การกำหนดประเด็นทางยุทธศาสตร์คือการเปลี่ยนหรือแปลงความหมายของวิสัยทัศน์ และภารกิจขององค์กร ให้เป็นเป้าหมายในการดำเนินงานที่มีความเฉพาะเจาะจงสามารถวัดได้อย่างชัดเจน การกำหนดประเด็นทางยุทธศาสตร์คือการตั้งเป้าหมายหรือสิ่งที่ต้องการไว้ ซึ่งองค์กรจะต้องใช้ความพยายามในการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ความท้าทายในการลดช่องว่างที่เกิดขึ้นระหว่างประเด็นทางยุทธศาสตร์ที่ต้องการกับความสามารถในการดำเนินงานขององค์กร จะเป็นสิ่งผลักดันให้องค์กรมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น พร้อมทั้งเกิดความเร่งรีบที่จะพัฒนาผลการดำเนินงาน อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการกระทำต่าง ๆ มากขึ้น ดังนั้นการตั้งประเด็นทางยุทธศาสตร์ที่มีความท้าทาย แต่สามารถบรรลุได้จะช่วยป้องกันความเฉื่อยชาภายในองค์กรได้อีกด้วย การกำหนดทิศทางขององค์กรที่ดี และชัดเจนย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรต่อไป เนื่องจากองค์กรจะมีความชัดเจนในการดำเนินงาน และมีเป้าหมายที่ชัดเจนบรรลุได้ และวัดผลได้ ซึ่งทำให้การกำหนดกลยุทธ์มีความชัดเจน และสามารถนำไปปฏิบัติได้ ดังนั้นในการจัดการเชิงกลยุทธ์ถ้าขาดการกำหนดทิศทางขององค์กรที่ดี และชัดเจนแล้วองค์กรประกอบอื่น ๆ ย่อมไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ (Strategic Formulation) คือ การกำหนดทิศทางขององค์กรจากข้อมูลที่มี มาจัดทำเป็นแผนยุทธศาสตร์ขององค์กร มีการสรรหากลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับใช้ภายในองค์กร ซึ่งเป็นการกำหนดแนวการปฏิบัติงานที่เหมาะสมสำหรับองค์กร ให้บรรลุเป้าหมาย ภารกิจและวัตถุประสงค์ขององค์กร มีการนำเอาปัจจัยภายนอกและภายในองค์กร มาวิเคราะห์และพิจารณา ในภาคธุรกิจกลยุทธ์สามารถแบ่งได้เป็นสามระดับ ได้แก่ กลยุทธ์ระดับองค์กร (Corporate Strategy) ซึ่งจะบ่งบอกถึงกลยุทธ์โดยรวม และทิศทางในการแข่งขันขององค์กรว่าควรจะเข้าสู่หรือออกจากอุตสาหกรรมใด กลยุทธ์ระดับธุรกิจ (Business Strategy) ซึ่งจะบ่งบอกถึงวิธีการที่องค์กรจะใช้ในการแข่งขันในอุตสาหกรรมแต่ละประเภท และกลยุทธ์ระดับปฏิบัติการหรือดำเนินงาน (Functional or Operational Strategy) ซึ่งครอบคลุมวิธีการในการแข่งขันและดำเนินงานของหน่วยงานระดับปฏิบัติการต่าง ๆ ส่วนภาครัฐแล้วกลยุทธ์ในหน่วยงานมักถูกแบ่งโดยระดับ (Hierarchy) ของกลยุทธ์เช่น ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ โครงการ และ กิจกรรม ทั้งนี้อาจรวมถึงนโยบายต่าง ๆ ซึ่งฝ่ายบริหารได้มอบหมายให้แต่ละหน่วยงานเป็นผู้ดำเนินการ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์นั้นเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาทั้งในภาพกว้าง และในทางลึกพอสมควร การจัดทำยุทธศาสตร์ยังไม่ใช่เพียงแต่การคิดค้นวิธีการใหม่ ๆ เพื่อช่วยให้องค์กรบรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการวิเคราะห์พิจารณากิจกรรมการเคลื่อนไหวต่าง ๆ ทางยุทธศาสตร์

ทั้งที่ได้ดำเนินการไปแล้ว และกำลังดำเนินการอยู่ ถ้ายุทธศาสตร์เหล่านี้ประสบผลสำเร็จ และเกิดประโยชน์แก่องค์กร องค์กรก็ควรที่จะใช้ยุทธศาสตร์เหล่านั้นต่อไปถ้ามีการเปลี่ยนแปลงทางด้านยุทธศาสตร์หรือการจัดทำยุทธศาสตร์ขึ้นมาใหม่ก็อาจจะก่อให้เกิดผลเสียแก่องค์กรได้ ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงทางยุทธศาสตร์หรือการจัดทำยุทธศาสตร์ใหม่ ๆ จึงควรเป็นไปเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือเมื่อมีความจำเป็น ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์นั้น ผู้บริหารระดับสูงขององค์กรจะต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่ตีรวมทั้งมีสายตาที่กว้างไกล ในการมองเห็นโอกาสที่ดี นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงในยุทธศาสตร์จากยุทธศาสตร์เดิมที่ประสบความสำเร็จมาตลอด มาสู่ยุทธศาสตร์ใหม่ในสภาวะการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปย่อมต้องการผู้บริหารที่มีความกล้าหาญที่จะตัดสินใจ และยอมรับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น ถ้าผู้บริหารไม่มีความกล้าในการตัดสินใจแล้วองค์กรก็จะไม่สามารถมีการเปลี่ยนแปลงในยุทธศาสตร์ใหม่ ๆ เพื่อให้รองรับ และสอดคล้องต่อสภาวะการณ์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งย่อมส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์กรโดยรวม สิ่งหนึ่งที่ผู้บริหารขององค์กรจะต้องคำนึงถึงตลอดเวลา ได้แก่ การที่ยุทธศาสตร์เป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่งเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องและเป็นกิจกรรมที่ดำเนินอยู่ตลอดเวลา เมื่อกำหนดภารกิจและประเด็นทางยุทธศาสตร์ขององค์กรแล้ว ภารกิจและประเด็นทางยุทธศาสตร์นั้น อาจจะสามารถอยู่ได้เป็นเวลาหลายปีโดยไม่เปลี่ยนแปลง แต่ยุทธศาสตร์หรือวิธีการในการบรรลุภารกิจและวัตถุประสงค์นั้นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงทางยุทธศาสตร์อาจจะเกิดขึ้นได้จากโอกาสใหม่ ๆ ที่เพิ่งเกิดขึ้นหรือผู้บริหารมีวิธีการใหม่ ๆ ในการทำให้การดำเนินงานที่ดีขึ้นหรือเมื่อมีวิกฤตการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้น นอกจากนี้เนื่องจากการจัดทำยุทธศาสตร์ไม่สามารถครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่างที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้นยุทธศาสตร์จึงควรมีความพร้อม และความสามารถที่จะตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่ไม่ได้คาดคิดล่วงหน้าหรือมีลักษณะของความ เป็นพลวัตร (Dynamic)

4. การปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ (Strategic Implementation) โดยเมื่อมีการกำหนดยุทธศาสตร์และจัดทำแผนยุทธศาสตร์แล้ว จะมีการคัดเลือกยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมมาดำเนินการปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ โดยถ้าไม่มีการนำมาปฏิบัติจริงก็จะไม่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่าความสามารถในการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ขององค์กรเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ และจำเป็นต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการจัดการเชิงกลยุทธ์ กิจกรรมหลักในการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์คือการพิจารณาว่าจะทำอย่างไรจึงจะทำให้ยุทธศาสตร์ที่ได้วางแผนและเลือกไว้สามารถนำมาใช้ดำเนินงานได้ และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ตามที่กำหนดไว้

จะเห็นได้ว่างานและหน้าที่ในการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์เป็นสิ่งที่มีความสลับซับซ้อน และใช้เวลานานที่สุดในการจัดการเชิงกลยุทธ์ เนื่องจากงานนี้จะมีส่วนเกี่ยวข้องในทุกฝ่าย และทุกหน่วยงานภายในองค์กรและจะต้องเริ่มต้นจากภายในองค์กรเอง โดยปกติการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์จะต้องเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ และพิจารณาการดำเนินงานในปัจจุบัน รวมทั้งกิจกรรมและปัจจัยต่าง ๆ ขององค์กรว่ามีความสอดคล้อง และเกื้อหนุนต่อยุทธศาสตร์ที่องค์กรจะใช้หรือไม่ ถ้าสิ่งใดที่ไม่สอดคล้องหรือสนับสนุนยุทธศาสตร์ขององค์กรก็จะต้องมีการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นนโยบายในด้านต่าง ๆ หรือโครงสร้างขององค์กรหรือแม้กระทั่งบุคลากรภายในองค์กร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในองค์กรเหล่านี้ย่อมก่อให้เกิดแรงต่อต้านภายในองค์กร ดังนั้น ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในองค์กรด้วย การวางแผนกลยุทธ์เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการจัดการ กลยุทธ์ประกอบด้วยขั้นตอนการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานภาพขององค์กร การนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หรือสังเคราะห์ เพื่อนำไปใช้ในการจัดวางทิศทางขององค์กร จากนั้นจึงกำหนดกลยุทธ์ว่าควรจะทำอะไร เพื่อให้ได้ตามทิศทางที่กำหนดไว้

ข้อสังเกตในการดำเนินการวางแผนกลยุทธ์ประกอบด้วย

1. ศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานภาพขององค์กร
2. วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก และภายในองค์กร และประเมินสถานภาพขององค์กรในปัจจุบัน
3. การจัดวางทิศทางขององค์กร เป็นการกำหนดจุดหมายปลายทางที่องค์กรจะเดินไปให้ถึงประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และวัตถุประสงค์หรือเป้าประสงค์ในภาพรวมขององค์กร
4. การกำหนดกลยุทธ์ องค์กรต้องหาวิถีทางที่จะดำเนินการเพื่อให้บรรลุทิศทางที่จัดไว้จากนั้นจึงกำหนดกลยุทธ์ ซึ่งมี 3 ระดับ คือกลยุทธ์ระดับองค์กร กลยุทธ์ระดับธุรกิจและกลยุทธ์ด้านการปฏิบัติการ

ในขั้นตอนของการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์นั้น นอกเหนือจากประเด็นสำคัญต่าง ๆ ที่ได้นำเสนอมาในเบื้องต้น หน้าที่ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของผู้บริหารได้แก่การประเมินและตรวจสอบผลการดำเนินงานขององค์กร เนื่องจากทิศทางในระยะยาวขององค์กรอาจจะต้องมีการเปลี่ยนไป ภารกิจหรือลักษณะการดำเนินงานขององค์กรอาจจะต้องมีการกำหนดขึ้นมาใหม่ วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการดำเนินงานอาจจะสูงขึ้นหรือต่ำลงยุทธศาสตร์อาจจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากทิศทางในการดำเนินงาน และเป้าหมายที่เปลี่ยนไปนอกจากนี้การค้นหาวิธีที่จะนำยุทธศาสตร์มาใช้ และปฏิบัติยังคงจะต้องดำเนินต่อไปเรื่อย ๆ โดยเฉพาะถ้าการปฏิบัติ

ตามยุทธศาสตร์ที่วางไว้ไม่ได้เป็นไปตามที่คาดคิด ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์จึงไม่ใช่สิ่งที่หยุดนิ่งแต่จะต้องมีการดำเนินต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุดการเปลี่ยนแปลงจากทั้งภายนอก และภายในองค์กรทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์อยู่ตลอดเวลา งานหรือหน้าที่ในการประเมินผล และปรับปรุงจึงเป็นได้ทั้งจุดเริ่มต้น และจุดสิ้นสุดของกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ประการจะพบว่า ในทางทฤษฎีจะมีความเข้าใจว่าองค์ประกอบทั้ง 4 ประการจะเป็นกระบวนการหรือขั้นตอนที่ต่อเนื่องกัน ตั้งแต่การวิเคราะห์การจัดทำ และการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ แต่ในทางปฏิบัติแล้วจะพบว่า องค์ประกอบทั้ง 4 ประการจะมีความสัมพันธ์ซึ่งกัน และกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบทั้ง 4 ประการ จะไม่มีลักษณะของความเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องแต่จะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน อยู่ตลอดเวลา เช่น การวิเคราะห์ทางยุทธศาสตร์เป็นกิจกรรมที่ต้องดำเนินอยู่ตลอดเวลา ในการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ยังจะต้องมีการวิเคราะห์ทางยุทธศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย นอกจากนี้ ในทางปฏิบัติแล้วส่วนประกอบต่าง ๆ ของการจัดการเชิงกลยุทธ์ไม่ได้มีการแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน อย่างนี้หรือไม่จำเป็นที่จะต้องมีการแบ่งแยกลำดับก่อนหลังแบบนี้เสมอไป เช่น ผู้บริหารอาจจะต้องวิเคราะห์ และพิจารณาไปในขณะเดียวกันว่ายุทธศาสตร์ที่กำลังจะจัดทำขึ้นมานั้นมีความเหมาะสม และเป็นไปได้ในทางปฏิบัติมากน้อยเพียงใดหรือถ้าจะต้องปฏิบัติให้สัมฤทธิ์ผลแล้วจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างภายในองค์กร

เสาวนิตย์ ชัยมุสิก (2545) ได้เสนอขั้นตอนการวางแผนกลยุทธ์ออกเป็น 4 ขั้นตอนได้แก่
ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจสภาพแวดล้อมขององค์กร โดยมีการกำหนดจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคต่าง ๆ ขององค์กร

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และเป้าหมาย เป็นการกำหนดความมุ่งหวัง ทิศทาง และความสำเร็จในอนาคต

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงาน เป็นการกำหนดมาตรฐานของการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดภารกิจของหน่วยงาน เป็นการกำหนดงาน โครงการกิจกรรม ให้สอดคล้องกับภารกิจ และสภาพปัญหาหรือสิ่งที่ต้องการพัฒนา

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การวางแผนกลยุทธ์เป็นกระบวนการที่ชี้ให้เห็นถึงวิธีการต่าง ๆ ที่จะต้องปฏิบัติ ระหว่างเป้าหมายกับสถานะปัจจุบัน การกำหนดรายละเอียดของกิจกรรมต่าง ๆ จำเป็นต้องมีการกำหนดกลยุทธ์ที่ชัดเจน ซึ่งโครงสร้างของการวางแผนกลยุทธ์อาจประกอบไปด้วย การสร้างความชัดเจนในปัญหาของเป้าหมายกลยุทธ์การประเมินสถานะ การวางแผนทั่วไป เป็นการวางแผนเพื่อแก้ปัญหาการป้องกันปัญหาหรือการพัฒนาผลผลิตขององค์การ

ดังนั้น การวางแผนทั่วไปจึงมีจุดมุ่งหมายเพียงเพื่อให้ได้แนวทางในการดำเนินงานที่ทำให้งานโครงการขององค์การบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

การประเมินกลยุทธ์

การประเมินกลยุทธ์ เป็นการตรวจสอบกิจกรรมและผลการปฏิบัติงานทั้งหมดขององค์การ เพื่อเปรียบเทียบว่าผลการปฏิบัติงานจริง (Actual Performance) กับผลการดำเนินงานที่มุ่งหวัง (Desired Performance) บรรลุผลตามเป้าหมายหรือไม่ ผู้จัดการทุกระดับจะนำข้อมูลที่ได้รับจากการประเมินในขั้นนี้เพื่อนำไปแก้ไขให้ถูกต้อง (Take Corrective Action) และหาทางแก้ปัญหาต่อไป ถึงแม้ว่าการประเมินและการควบคุมจะเป็นองค์ประกอบหลักสำคัญ ในขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ แต่การดำเนินงานในขั้นนี้จะช่วยชี้ให้เห็นจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องของแผนกลยุทธ์ที่ได้นำไปปฏิบัติมาแล้วก่อนหน้านี้ และยังเป็นตัวกระตุ้นระบบการบริหารงานใหม่ทั่วทั้งองค์กร ให้เริ่มต้นการดำเนินงานใหม่อีกในคราวต่อไป

โดยจากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์และการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์กลยุทธ์มีองค์ประกอบหลักสำคัญ 2 อย่างคือ

1. เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของแต่ละประเด็นกลยุทธ์ (Strategic Issues) ที่ต้องการจะให้บรรลุได้แก่เป้าประสงค์ (Goals)
 2. แนวทางในการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์และกลไกการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่ผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ได้แก่ กลยุทธ์ (Strategies) มาตรการ (Measures) และตัวชี้วัด (Indicators)
- โดยเป้าประสงค์หรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการบรรลุในแต่ละประเด็นกลยุทธ์ประกอบด้วย การพิจารณาถึงทิศทางของหน่วยงาน อันได้แก่ พันธกิจ (Mission) เป้าประสงค์ (Goals) หรือ วัตถุประสงค์ (Objectives) (ชูเพ็ญ วิบูลสันติ, 2551)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การประเมินผลกลยุทธ์สามารถประเมินผลของการปฏิบัติได้ โดยการประเมินผลตามตัวบ่งชี้หรือตัวชี้วัดความสำเร็จจะทำให้ทราบความก้าวหน้าหรือความล้มเหลวของการดำเนินการ ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจยกเลิกหรือปรับปรุงหรือปฏิบัติตามกลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นต่อไป

การบริหารงานวิชาการ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการ เป็นงานหลักและเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารโรงเรียนซึ่งได้มีนักการศึกษาให้ความหมายของงานวิชาการ ดังนี้

ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

เซอร์จิโอวานนิ (Sergiovanni, 1980, p. 267-268) ได้กล่าวถึง การบริหารงานวิชาการ โดยเกี่ยวข้องกับปรัชญาการศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ จัดทำโครงการต่าง ๆ การประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตร การสร้างบรรยากาศในสถานศึกษาและการจัดหาหลักสูตรการเรียนการสอน

ลีแอนแวนฮอร์น (Lee and Vanhorn, 1983, p. 6) ให้ความเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการว่าเป็นกระบวนการวางแผนด้านต่าง ๆ โดยการหาวิธีการบริหารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการบริหารสถาบัน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, p. 2) กล่าวว่า วิชาการศึกษา เป็นงานสถานศึกษา ต้องปฏิบัติโดยต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้เกิดผลดีและมีเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, น. 163) ได้กล่าวถึงความหมายของการบริหารงานวิชาการไว้ กล่าวคือ เป็นการบริหารงานต่าง ๆ ในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เกิดผลตามเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

สันติ บุญภิรมย์ (2552, น. 22) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการ คือการบริหารจัดการกิจกรรมทุกประเภทที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและบริหารสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น สามารถทำงานวิชาการเกิดพลวัต (Academic Affairs Dynamic) อยู่ตลอดเวลา ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุณภาพของการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดไป

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน โดยผู้มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดและส่งเสริมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เหมาะสมและ บรรลุตามวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้

ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 33) ได้สรุปไว้ว่า งานวิชาการเป็นงานที่สถานศึกษาต้องนำไปปฏิบัติเป็นภารกิจหลัก โดยต้องให้ความสำคัญกับกระจายอำนาจการบริหารสถานศึกษา ลงสู่ผู้ปฏิบัติให้มากที่สุด ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในองค์กรของตนเอง สามารถจัดการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมต่อผู้เรียนมากที่สุด

ตลอดจนสามารถบริหารปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพสูงสุด

ปรียาพรวงศ์อนุตร โรจน์ (2546, น. 15) กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการไว้ว่า งานวิชาการถือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา สามารถพิจารณาได้จากผลงานของสถานศึกษาทางด้านวิชาการ ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียนในลำดับต่อไป

สันติ บุญภิรมย์ (2552, น. 29) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการถือเป็นภารกิจที่สำคัญสำหรับสถานศึกษา เพราะการบริหารงานวิชาการมีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาโดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องคุณภาพของการเรียนรู้ โดยจะเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของสถานศึกษา

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ความหมายของการบริหารงานวิชาการ เป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ที่ทุกภาคส่วนจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญในภารกิจ มีการปรับปรุงอยู่อย่างสม่ำเสมอ มีความเข้าใจในงานวิชาการอย่างแท้จริง พัฒนางานวิชาการให้เหมาะสมและทันสมัยกับการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน ซึ่งจะทำให้ได้รับการยอมรับ ความไว้วางใจ การเคารพนับถือจากชุมชนซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนต่อไป

ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ

ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษามีความหลากหลาย ซึ่งอาจจะมีจำนวนมากหรือน้อยย่อมแตกต่างกันไปตามสภาพและขนาดของโรงเรียน ซึ่งมีผู้ศึกษาหลายท่านได้กำหนดขอบข่ายไว้ ดังนี้

มิลเลอร์ (Miller, 1965, p. 175) กล่าวถึงขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 4 ประการ คือ การจัดโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ การปฏิบัติตามโปรแกรมการติดตามการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

เฟเบอร์และเชอร์รอน (Faber and Shearson, 1970, p. 212) ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนออกเป็น 6 ด้าน คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การจัดทำเนื้อหาและการพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรที่พัฒนาแล้วไปปฏิบัติใช้ การจัดอุปกรณ์ในการจัดการเรียนรู้ การนิเทศการเรียนรู้ และการส่งเสริมบุคลากรในการจัดการเรียนรู้

พงษ์ศักดิ์ ขอจางดี (2552, น. 32) กำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาตามภารกิจหลัก ดังนี้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กระบวนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล การประเมินผลการจัดการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การพัฒนานวัตกรรม สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และการพัฒนาระบบประกันคุณภาพของสถานศึกษา

จากการศึกษาได้สรุปและสังเคราะห์ข้อบ่งชี้ของการบริหารงานวิชาการมีความแตกต่างกันตามบริบทต่าง ๆ ของสถานศึกษา แต่มีจุดที่เหมือนกันก็คือเป็นการกำหนดข้อบ่งชี้เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของผู้เรียน ทั้งทางด้านหลักสูตรสถานศึกษา กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการศึกษา การใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การนิเทศการศึกษา และอื่น ๆ อีกหลายประการ ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารงานทางวิชาการของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียน

ลักษณะการบริหารงานวิชาการ

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 6) ได้ให้ความหมายของหลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับจากโปรแกรมการศึกษา ซึ่งจัดขึ้นเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยกรอบของทฤษฎี การวิจัยในอดีตและในปัจจุบันเป็นพื้นฐาน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, น. 24-25) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรคือ หลักสูตรประกอบไปด้วย หลักการต่าง ๆ และทฤษฎีที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ หลักสูตรถือเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

สมเดช สีแสง (2546, น. 311) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาไว้ว่าเป็น แผนหรือแนวทาง หรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่พัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคมโลกอย่างมีความสุข

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2553, น. 41) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นการตัดสินใจหาวิธีการในการพัฒนาทางเลือกทางการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ไปในทิศทางที่ดียิ่งขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยให้ความสำคัญกับผู้เรียนมากที่สุด

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า หลักสูตรเป็นมวลประสบการณ์ ข้อกำหนด แนวทางในการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ พัฒนาคุณภาพชีวิต และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพสังคมและประเทศชาติ

ความสำคัญของหลักสูตร

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535, น. 23-24) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของหลักสูตร ดังนี้

1. งานด้านหลักสูตรและการสอน ทำให้การศึกษาดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้
2. งานด้านหลักสูตร ทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลตามเป้าหมาย
3. หลักสูตรเปรียบเหมือนแบบแปลนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งจะบอกไว้ว่าวัตถุประสงค์ที่ต้องการมีอะไรบ้าง จะใช้อะไรเป็นวัสดุและอุปกรณ์ จะสอนอย่างไร หลักสูตรจึงมีความสำคัญเป็นแผนยุทธศาสตร์นำไปสู่ความสำเร็จที่ต้องการ เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของครูที่จะจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ ความประพฤติ และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 28) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของหลักสูตร คือ หลักสูตรสามารถสนองการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติของการศึกษา การศึกษาจะเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นถ้าหลักสูตรมีการปรับปรุงให้เป็นไปตามความต้องการและความจำเป็นของสังคมตลอดเวลา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, น. 112) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่าเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทย เพื่อสร้างคนไทย ให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก

ฉันท ชาติทอง (2550, น. 4) ได้ให้ความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรมีความจำเป็นต่อการพัฒนาบุคลากรในสังคมให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสม สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข พัฒนาผู้เรียนให้มีการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ตามความสามารถ ความสนใจ ความถนัดที่แท้จริง นอกจากนี้ยังเป็นโครงการ แผนงาน ข้อกำหนด ที่ชี้แนะให้ผู้บริหารการศึกษากรุ อาจารย์ และผู้ที่มีส่วนที่เกี่ยวข้อง นำไปดำเนินงานสู่ปฏิบัติอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นจึงสรุปได้ หลักสูตรเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทย สร้างคนดี มีปัญญา มีความสุข มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีศักยภาพที่เหมาะสมสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

การพัฒนาหลักสูตร

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535, น. 43-49) ได้กล่าวถึง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเตรียมหลักสูตร เป็นการวางแผนการใช้หลักสูตร โดยต้องเตรียมการล่วงหน้า ก่อนเปิดหลักสูตร การวางแผนการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบและน่านวัตกรรมทางการศึกษา มาช่วยเป็นสิ่งจำเป็น การเตรียมการเกี่ยวกับหลักสูตร มีดังนี้

- 1.1 การตรวจสอบหลักสูตรแม่บทก่อนนำไปใช้
- 1.2 การประชาสัมพันธ์หลักสูตร
- 1.3 การเตรียมความพร้อม
- 1.4 การจัดทำโครงการสอน
- 1.5 การตรวจสอบความพร้อมของผู้เรียน
- 1.6 การตรวจสอบการยอมรับจากสังคม
- 1.7 การจัดโครงสร้างของหน่วยงาน

2. การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรเป็นการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งจะมีทั้งฝ่ายปฏิบัติการหลักสูตรและฝ่ายสนับสนุน ตลอดจนฝ่ายควบคุมการใช้หลักสูตร การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร มีดังนี้

- 2.1 การประชุมครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร
- 2.2 การปฐมนิเทศนักเรียน
- 2.3 การจัดทำคู่มือครู
- 2.4 การจัดตารางสอน
- 2.5 การจัดครูเข้าสอน
- 2.6 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก
- 2.7 การฝึกงาน

3. การประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตร เมื่อได้นำหลักสูตรไปใช้ควรมีการจัดการประเมินผลเกี่ยวกับหลักสูตร วัตถุประสงค์ของการประเมินผล เพื่อจะพิจารณาว่าตรงกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร หรือเพื่อจะได้นำไปใช้ในการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับหลักสูตร

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้กล่าวถึง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาว่าโรงเรียน มีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนและดำเนินการใช้หลักสูตร การเพิ่มพูนคุณภาพการใช้หลักสูตรด้วยการพัฒนาหลักสูตรและมีการวัดผลประเมินผลภายหลังจากการใช้หลักสูตร ตลอดจนสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวกับความต้องการของผู้เรียน สภาพแวดล้อมในชุมชนและบริบทของสถานศึกษา โดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

นิติยัตินา จันดาพงศ์ (2558, น. 25) กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

1. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นของตนเอง ด้วยวิธีการดังนี้

1.1 จัดให้มีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรขึ้นใช้เองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และเป็นต้นแบบให้กับโรงเรียนอื่น

1.2 จัดทำหลักสูตรที่ให้ผู้เรียนมีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีศักยภาพที่เหมาะสมกับความรู้และคุณธรรม สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

1.3 จัดให้มีรายวิชาต่าง ๆ ครอบคลุมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้มีในสถานศึกษา

1.4 จัดเพิ่มเติมในเนื้อหาสาระรายวิชาให้ครอบคลุมและครบถ้วนในทุกด้าน โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายพิเศษ เช่น การศึกษาด้านกีฬา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ดนตรี นาฏศิลป์ ความถนัดทางด้านอาชีพ การศึกษาสำหรับ ผู้พิการ และผู้มีความบกพร่องทางด้านต่าง ๆ

1.5 จัดเพิ่มเติมเนื้อหาสาระรายวิชาให้สอดคล้องกับ ความต้องการและสภาพปัญหาในชุมชนของผู้เรียน

2. สถานศึกษาสามารถจัดทำหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ การสอนและอื่น ๆ ให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนตามกลุ่มเป้าหมายพิเศษ โดยความร่วมมือของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและเครือข่ายสถานศึกษา

3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบหลักสูตรสถานศึกษา

4. นิเทศ ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา อีกทั้งรายงานผลให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารับทราบ

รัชนิย์ สีหะวงษ์ (2558, น. 31) ได้กล่าวถึง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วยภารกิจ 5 ด้าน ดังนี้

1. การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

2. การสร้างหลักสูตร

3. การนำหลักสูตรไปใช้

4. การประเมินหลักสูตร

5. การปรับปรุงหลักสูตร

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 การวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการส่งเสริมชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร การจัดทำโครงสร้าง

หลักสูตรสถานศึกษาและสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ การนำหลักสูตรไปใช้ การนิเทศ การประเมินผล การใช้หลักสูตร และการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร

2. ด้านการพัฒนาระบวนการเรียนรู้

เอมอร์ บุรณศักดิ์ (2548, น. 32) กล่าวว่า การพัฒนาระบวนการเรียนรู้ คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีการเรียนของผู้เรียนและวิธีการสอน ซึ่งครูจะต้องสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกวิเคราะห์ และศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง รู้จักวิธีคิด วิเคราะห์ชีวิตและมีทักษะในการเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ได้

ปิยนุช ทองพรม (2550, น. 30) ได้กล่าวถึง ความหมายของการพัฒนาระบวนการเรียนรู้ คือการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูอาจารย์จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และสรุป องค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยมีการศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความถนัด ความสามารถ ทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างแท้จริง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การพัฒนาระบวนการเรียนรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้รูปแบบกระบวนการ เทคนิคการสอนต่าง ๆ มีการบูรณาการ พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง ค้นคว้า ทดลอง และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความถนัดความสนใจ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามมาตรฐานของหลักสูตร

แนวทางการพัฒนาระบวนการเรียนรู้

อรทัย มูลคำ และศุวิทย์ มูลคำ (2544, น. 22) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังนี้

1. Construct คือ การให้ผู้เรียนสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยกระบวนการแสวงหาข้อมูล ทำความเข้าใจ คิดวิเคราะห์ ตีความ แปลความ สร้างความหมาย สังเคราะห์ข้อมูลและสรุปความรู้
2. Interaction คือ การให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
3. Participation คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตามบทบาทที่เหมาะสม
4. Process/ product คือ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการควบคู่ไปกับผลงานและความรู้ที่สรุปได้
5. Application คือ การให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 กำหนดแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, น. 8) ดังนี้

1. จัดการจัดการเรียนรู้ ทั้งในด้านเนื้อหาและกิจกรรมในชั้นเรียน ให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน โดยต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. จัดให้มีการฝึกทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นต่อผู้เรียน ให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะกระบวนการที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ มาใช้ในชีวิตประจำวันได้
3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการฝึกฝนจากประสบการณ์จริง ฝึกความรับผิดชอบ การคิดแบบเป็นเหตุและผลและมีการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
4. จัดการเรียนรู้โดยมีการบูรณาการองค์ความรู้ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ มีความเชื่อมโยงกัน ปลูกฝังค่านิยมที่ดี และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนไว้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน
5. มีการจัดบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนอย่างเหมาะสม มีสื่อการจัดการเรียนรู้ที่ดี ทันสมัย ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพของผู้เรียน มีการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้
6. มีการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ได้ในทุกเวลาทุกสถานที่ที่มีความเหมาะสม มีการประสานความร่วมมือกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกฝ่าย ร่วมกันพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 34-35) กล่าวถึง แนวทางการปฏิบัติการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนตามสาระการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนที่หลากหลาย
2. ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความเหมาะสมของผู้เรียน มีการฝึกทักษะกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ที่ได้รับมาจากการจัดการเรียนรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนให้มีการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง มีการจัดการเรียนรู้โดยมีการบูรณาการองค์ความรู้ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ มีความเชื่อมโยงกัน ปลูกฝังค่านิยมที่ดีและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนไว้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเน้นการนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร เช่น นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกัน หรือแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

4. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เป็นการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การนิเทศเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู

3. ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน

การวัดผล ประเมินผลการเรียนการสอนจึงมีความสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องควรศึกษาโดยมีนักวิชาการให้ความหมายของการวัดผลและประเมินผลไว้ดังนี้

กมล ภูประเสริฐ (2547, น. 86) ได้ให้ความหมายของคำว่า การวัดผลและการประเมินผลว่ามีความสัมพันธ์กัน โดยการวัดผล หมายถึง กระบวนการในการกำหนดค่าตัวเลขให้กับสิ่งของหรือเหตุการณ์ใด ๆ อย่างมีกฎเกณฑ์ ส่วนการประเมินผล หมายถึง กระบวนการในการใช้ดุลยพินิจหรือค่านิยมในการพิจารณาคูณค่าตามความเหมาะสมหรือสัมฤทธิ์ผลของเหตุการณ์ โครงการหรือสิ่งอื่นใด หลังการเปรียบเทียบผลการวัดกับเป้าหมายหรือกับวัตถุประสงค์หรือเกณฑ์ที่กำหนด

สำนักทดสอบทางการศึกษา (2545, น. 1) ได้ให้ความหมายของการวัดผลและประเมินผลไว้ว่าเป็นมาตรการหนึ่งที่จะช่วยให้สถานศึกษาได้ข้อมูลทางการเรียนมาพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้นการวัดผลประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงต้องประเมินด้วยทางเลือกใหม่หรือประเมินตามสภาพจริง โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย มีความเที่ยงตรงและเชื่อมั่นได้ ผลการวัดและการประเมินแสดงถึงความรู้ความสามารถของผู้เรียนได้อย่างแท้จริงและผู้เรียนนำความรู้ความสามารถไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ความหมายของการวัดผลและประเมินผล คือกระบวนการที่ครูใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียนจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการความก้าวหน้าและความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน

การเทียบโอน

กรมวิชาการ (2545, น. 41-42) กล่าวถึง การเทียบโอนผลการเรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อนำผลการเรียนรู้ซึ่งเป็นความรู้ ทักษะและประสบการณ์ของผู้เรียนที่เกิดจากการศึกษาในระบบ

การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพและประสบการณ์การทำงาน มาเทียบโอนเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญา แนวดำเนินการเทียบโอนให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการเทียบโอนผลการเรียน ดังนี้

1. ผู้ขอเทียบโอนต้องขึ้นทะเบียนเป็นนักเรียนหรือนักศึกษาของสถานศึกษาใดสถานศึกษาหนึ่ง โดยสถานศึกษาดังกล่าวดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนในภาคเรียนแรกที่ผู้เรียนขึ้นทะเบียนเป็นนักเรียนหรือนักศึกษาก่อนกรณีมีเหตุจำเป็น

2. จำนวนหมวดวิชา รายวิชา จำนวนหน่วยการเรียนรู้ที่จะรับเทียบโอนและอายุของผลการเรียนที่จะนำมาเทียบโอนให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา ทั้งนี้เมื่อเทียบโอนแล้วผู้เทียบโอนต้องมีเวลาเรียนอยู่ในสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 1 เดือน

3. ในกรณีมีเหตุจำเป็นระหว่างเรียน ผู้เรียนสามารถแจ้งความจำนงค์ขอไปศึกษาบางรายที่สถานศึกษาอื่นได้แล้วนำผลมาเทียบโอนได้โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการของสถานศึกษา

4. การเทียบโอนผลการเรียนให้ดำเนินการในรูปคณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน มีจำนวนไม่น้อยกว่า 3 คน แต่ไม่เกิน 5 คน

5. การเทียบโอนผลการเรียนให้ดำเนินการ ดังนี้

5.1 ในกรณีผู้ขอเทียบโอนมีผลการเรียนจากหลักสูตรต่าง ๆ ให้นำหมวดวิชา รายวิชาที่มีจุดประสงค์และเนื้อหาสอดคล้องกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 มาเทียบโอนผลการเรียนได้ และพิจารณาให้ระดับผลการเรียนของหลักสูตรที่รับเทียบโอน

5.2 กรณีการเทียบโอน ความรู้ ทักษะและประสบการณ์ให้พิจารณาตามหลักฐาน (ถ้ามี) โดยให้มีการประเมินด้วยเครื่องมือที่หลากหลายและให้ระดับผลการเรียนตามเกณฑ์การประเมินผลการเรียนของหลักสูตรที่รับเทียบโอน

ทศนิษฐ์ เสี่ยงหวาน (2557, น. 33) ได้กล่าวถึง การเทียบโอนผลการเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีวัตถุประสงค์และแนวทางเทียบโอนผลการเรียนที่หลากหลายกว่าที่ผ่านมา โดยเปิดโอกาสให้มีการเทียบโอนในรูปแบบการจัดการศึกษาต่างรูปแบบกัน มีหลักสูตรสถานศึกษาที่มีความหลากหลายมากขึ้นเนื่องด้วยมาตรา 27 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายใต้อาณาเขตของท้องถิ่นนั้น เพื่อเสริมสร้างให้เกิด

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้กับผู้เรียน รวมทั้งเปิดโอกาสให้เทียบโอนผลการเรียนระหว่างรูปแบบการจัดการศึกษาและลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน สามารถเทียบโอนกันได้โดยให้สถานศึกษาสามารถเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียนโดยการนำความรู้ ทักษะและประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ หรือจากการประกอบอาชีพมาเทียบโอนผลการเรียนระหว่างโรงเรียนที่นักเรียนสามารถนำผลการเรียนจากโรงเรียนแห่งหนึ่งมาใช้ในโรงเรียนอีกแห่งหนึ่งได้เพื่อให้นักเรียน ได้เรียนอย่างต่อเนื่องลดการเรียนซ้ำในรายวิชาที่เรียนมาแล้ว และนักเรียนสามารถนำผลการเรียนไปเทียบโอนในสายอาชีพ โดยสถานศึกษาดำเนินการดังต่อไปนี้

1. พิจารณาจากหลักฐานการศึกษา ซึ่งจะให้ข้อมูลที่แสดงความรู้ ความสามารถของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ
2. พิจารณาจากความรู้และประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติจริง การทดสอบการสัมภาษณ์ เป็นต้น
3. พิจารณาความสามารถและปฏิบัติได้จริง ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎกระทรวงและระเบียบที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

การเทียบโอนผลการเรียนควรดำเนินการในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนแรกหรือต้นภาคเรียนแรกที่สถานศึกษารับสมัครเทียบโอนเป็นผู้เรียน ทั้งนี้ ผู้เรียนที่ได้รับการเทียบโอนการเรียนต้องศึกษาต่อเนื่องในสถานศึกษาที่รับเทียบโอนอย่างน้อย 1 ภาคเรียน โดยสถานศึกษาที่รับสมัครผู้เรียนจากการเทียบโอนควรกำหนดรายวิชา/ จำนวนหน่วยกิตที่จะรับเทียบโอนตามความเหมาะสม การพิจารณาเทียบโอนสามารถดำเนินการได้ดังนี้

1. พิจารณาจากหลักฐานการศึกษาและเอกสารอื่น ๆ ที่ให้ข้อมูลแสดงความรู้ความสามารถของผู้เรียน
2. พิจารณาจากความรู้ความสามารถของผู้เรียนโดยการทดสอบด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งภาคความรู้และภาคปฏิบัติ
3. พิจารณาจากความสามารถและการปฏิบัติในสภาพจริง การเทียบโอนผลการเรียนให้เป็นไปตามประกาศ หรือแนวทางปฏิบัติของสถานศึกษา

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การเทียบโอน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้ได้รับความรู้จากการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัย ให้ผู้เรียนนำความรู้ ทักษะและประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนแห่งหนึ่งมาเทียบโอนผลการเรียนกับโรงเรียนอีกแห่งหนึ่งเพื่อให้นักเรียนได้เรียนอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานและนักวิชาการกำหนดแนวทางการวัดผล การประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนไว้ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 35) กำหนดแนวทางปฏิบัติในการวัด ประเมินผล และ เทียบโอนผลการเรียน ดังนี้

1. มีการกำหนดระเบียบ วิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา
 2. ผู้สอนต้องมีการวัดผลและประเมินผลในแต่ละวิชาให้สอดคล้องกับหลักสูตร ของสถานศึกษาและหลักสูตรระดับชาติ
 3. ผู้สอนดำเนินการวัดผลและประเมินผล โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง จากกระบวนการ การปฏิบัติและผลงาน
 4. จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และผลการเรียนจากสถานศึกษา อื่นตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด
 5. พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, น. 35) กล่าวถึง บทบาทและหน้าที่ ของการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ดังนี้

1. มีการกำหนดระเบียบการวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา ตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยจัดทำให้สอดคล้องกับหลักสูตรระดับชาติ
2. จัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการวัดประเมินผลของ สถานศึกษา
3. มีการวัดและประเมินผล เทียบโอน ผลการเรียนรู้และอนุมัติและตัดสินผลการเรียน
4. มีการวัดและประเมินผลการเรียนในทุกชั้นเรียนและจัดให้มีการซ่อมเสริม กรณีที่ นักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์
5. จัดให้มีการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและประเมิน
6. พัฒนาระบบสารสนเทศด้านการวัดผลและประเมินผลและการเทียบโอนผลการ เรียนอย่างเหมาะสมเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้
7. ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติผลการประเมินการเรียนด้านต่าง ๆ รายปี/ รายภาคและ ตัดสินผลการเรียน การเลื่อนชั้น และจบการศึกษา
8. การเทียบโอนผลการเรียนเป็นอำนาจของสถานศึกษาที่จะแต่งตั้งคณะกรรมการ ดำเนินการ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ ได้แก่ คณะกรรมการนักเรียนระดับการศึกษา ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย เมื่อคณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียนแล้วให้เสนอคณะกรรมการ บริหารหลักสูตรและวิชาการ พร้อมทั้งให้ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติการเทียบโอน

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) กล่าวถึงการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นกระบวนการเก็บรวบรวม ตรวจสอบ ตีความผลการเรียนรู้ และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดของหลักสูตร นำผลไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และใช้เป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจ ผลการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องมีกระบวนการจัดการที่เป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินการวัดและประเมินผล การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ผลการประเมินตรงตามสภาพความรู้ ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ถูกต้องตามหลักการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถรองรับการประเมินภายในและการประเมินภายนอกตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาได้ สถานศึกษาต้องกำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามบริบทของสถานศึกษา ซึ่งสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล 4 ประเภท คือ

1. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้
2. การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน
3. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนเป็นการกำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและการส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง การเทียบโอนความรู้ ทักษะประสบการณ์ผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่น รวมถึงการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดผลและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

เกรียงไกร ปริธรรมมัง (2551, น. 31) ได้กล่าวว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การสร้างและพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดนวัตกรรมหรือพัฒนาระบบใหม่ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนให้ดีขึ้น

เอมอร ผลบุญพ (2551, น. 14) กล่าวถึง การวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง การศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ โดยดำเนินการของครูผู้สอนและอาจรวมถึงครู นักเรียน ผู้บริหาร โรงเรียน สมาชิกในชุมชน เพื่อใช้แก้ปัญหาการเรียนการสอนในชั้นเรียน หรือเป็นความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งความรู้ใหม่ ๆ ในที่นี้ เรียกว่า นวัตกรรมการศึกษา ทั้งนี้เพื่อใช้พัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยเริ่มจากการแก้ปัญหาเชิงระบบ มีการวางแผนและวางนโยบายในการพัฒนา และเสร็จสิ้นที่การคิดค้นนวัตกรรมแก้ปัญหาได้

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง การวิจัยที่ดำเนินการโดยครูผู้สอน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากกระบวนการเรียนการสอน มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยใช้นวัตกรรมที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน และมีความสัมพันธ์อย่างเป็นจริงกับปัญหา

ความสำคัญของการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ชาติรี เกิดธรรม (2544, น. 13-14) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนมีความสำคัญ ดังนี้

1. เป็นการพัฒนาหลักสูตรและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนด้วยกระบวนการวิจัย โดยการนำนวัตกรรม เทคนิคหรือวิธีการที่มีคุณภาพ ผ่านกระบวนการวิจัยที่นำเชื่อถือได้มาแล้วมาใช้ในการแก้ปัญหาในชั้นเรียนโดยตรง อันจะมีผลให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดประสงค์ที่วางไว้
 2. เป็นการพัฒนาวิชาชีพครูให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้นและยังเป็นการแสดงถึงความก้าวหน้าทางวิชาชีพ
 3. เป็นการเผยแพร่ความรู้จากการปฏิบัติจริง อันจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย
 4. เป็นการส่งเสริมสนับสนุนความก้าวหน้าด้านการวิจัยทางการศึกษาและสามารถนำการวิจัยไปใช้เป็นผลงานทางวิชาการ เพื่อขอตำแหน่งให้สูงขึ้นได้
 5. เป็นการส่งเสริมหรือพัฒนาผู้เรียนได้ตรงตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน
- กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 12) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตามมาตรา 24 ข้อ 5 ไว้ว่า การวิจัยเป็นกระบวนการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ ๆ ตลอดจนสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ โดยผู้เรียนและผู้สอนสามารถเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน

สุวิมล ว่องวานิช และนงลักษณ์ วิรัชชัย (2547, น. 14-15) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนี้

1. ให้โอกาสครูในการสร้างองค์ความรู้ทักษะการทำวิจัย การประยุกต์ใช้การตระหนักถึงทางเลือกที่เป็นไปได้ที่จะเปลี่ยนแปลงโรงเรียนให้ดีขึ้น
2. เป็นการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ นอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงหรือสะท้อนผลการทำงาน
3. เป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติโดยตรง เนื่องจากช่วยพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ

4. ช่วยทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเกิดการเปลี่ยนแปลงผ่านกระบวนการวิจัยในที่ทำงาน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อองค์กรเนื่องจากนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติและการแก้ปัญหา

5. เป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติในการวิจัย ทำให้กระบวนการวิจัยมีความเป็นประชาธิปไตย ทำให้เกิดการยอมรับในความรู้ของผู้ปฏิบัติ

6. ช่วยตรวจสอบวิธีการทำงานทำงานของครูที่มีประสิทธิภาพ

7. ทำให้ครูเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าความสำคัญของการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ การพัฒนาหลักสูตรและปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงาน พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนด้วยการวิจัย พัฒนาวิชาชีพครูรวมถึงแสดงความก้าวหน้าทางวิชาชีพครูด้วยการเผยแพร่ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติ และเป็นการส่งเสริมสนับสนุนความก้าวหน้าของการวิจัยทางการศึกษา

กระบวนการและขั้นตอนในการวิจัยพัฒนาการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 35) กล่าวถึง แนวทางการปฏิบัติการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนี้

1. มีการศึกษาวิเคราะห์ วิจัยการบริหารการจัดการและการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการตามบริบทของสถานศึกษา

2. ส่งเสริมให้ครูพัฒนาและใช้งานวิจัย เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้

3. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการศึกษาและพัฒนาระบบงานวิจัย รวมไปถึงเผยแพร่และแลกเปลี่ยนผลงานการวิจัยกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, น. 6-16) กล่าวถึง กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนว่า ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดปัญหาหรือเป้าหมายของการวิจัย
2. การกำหนดวิธีการวิจัย
3. การรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. การสรุปและเขียนรายงานการวิจัย

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2551, น. 24) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยปฏิบัติการที่มีวงจรการทำแบบ PAOR กล่าวคือ

1. มีการวางแผนดำเนินงาน (Plan) หรือการวางแผนวิจัย
2. มีการลงมือปฏิบัติการ (Action) โดยการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแก้ไขปัญหาพัฒนาผู้เรียน หรือทดลองตามแผนที่กำหนดไว้

3. มีการสังเกตผล (Observe)
 4. มีการสะท้อนผลกลับ (Reflect)
 ประภาพรณ เสี่ยงวงศ์ (2551, น. 11-12) กล่าวถึง กระบวนการปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนไว้ ดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพปัญหา/ความต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้
2. การวางแผนกระบวนการจัดการเรียนรู้
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
4. การประเมินผลการเรียนรู้
5. การจัดทำรายงานผลการเรียนรู้
6. การปรับปรุงแก้ไข/พัฒนาการจัดการเรียนรู้ทุกขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยที่เหมาะสม การแสวงหาวิธีการ แนวทางหรือนวัตกรรมการศึกษาที่หลากหลายในการแก้ปัญหาการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนเผยแพร่ผลงานการวิจัยทางการศึกษากับสถานศึกษา องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น ๆ

5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ความหมายของสื่อการเรียนการสอน

บราวน์เจเอ็ม (Brown, J. M., 1977) ได้ให้ความหมายของสื่อการเรียนการสอนไว้ว่าเป็นเครื่องช่วยในการเรียนรู้ ซึ่งครูและนักเรียนเป็นผู้ใช้ เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

รัฐวุฒิชัย มาจิตต์ภาสกร (2552, น. 52) กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง ตัวกลางที่เป็นกระบวนการสื่อความหมายระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เป็นตัวเร้า กระตุ้นและจูงใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น ประหยัดเวลาและแรงงานในการสอน

ภรภัทร เอ็นนรินทร์ (2557, น. 37) ได้ให้ความหมายของสื่อการเรียนการสอน คือ วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการที่ใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ตามจุดมุ่งหมายที่ผู้สอนตั้งไว้

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ตามจุดมุ่งหมายที่ผู้สอนตั้งไว้

ความหมายของนวัตกรรมการศึกษา

พิจิต ฤทธิจรรยา (2551, น. 3) ได้กล่าวถึง ประเภทของนวัตกรรมการศึกษา ดังนี้

1. นวัตกรรมประเภทผลิตภัณฑ์หรือสิ่งประดิษฐ์ เป็นการปรับปรุงสิ่งประดิษฐ์หรือผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้วให้พัฒนาก้าวหน้ายิ่งขึ้น โดยมีทั้งแบบที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ โดยมีลักษณะเป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ ที่ช่วยส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดทักษะด้านต่าง ๆ เช่น แบบฝึกทักษะ ชุดการทดลอง ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดการสอน ชุดการเรียนการสอน ชุดฝึกทักษะการเรียนรู้ แบบสื่อผสม บทเรียน โปรแกรมคอมพิวเตอร์ บทเรียนสำเร็จรูป เกมสื่อนิทาน การ์ตูน ฯลฯ
2. นวัตกรรมประเภทรูปแบบ เทคนิค วิธีการสอน จัดเป็นนวัตกรรมที่ใช้กระบวนการสอนหรือเทคนิคการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ที่คิดค้นเพื่อพัฒนาการด้านการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ครบทุกด้าน เช่น วิธีสอนแบบบูรณาการ วิธีสอนโครงงาน วิธีการสอนคิด วิธีสอนแบบร่วมมือ CIPPA Model วัฏจักรการเรียนรู้แบบ 4 MAT วิธีสอนแบบแนวพุทธวิธี วิธีสอนโดยตั้งคำถาม Constructivism เป็นต้น
3. การศึกษาข้อจำกัดต่าง ๆ (Constraints) ผู้สร้างและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ต้องมีการศึกษาสภาพปัญหา และข้อจำกัดที่จะใช้นวัตกรรมนั้น เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้จริง
4. การสร้างและพัฒนานวัตกรรม (Innovation) ผู้สร้างหรือผู้พัฒนานวัตกรรมจะต้องมีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยอาจนำนวัตกรรมเดิมมาแก้ไข ดัดแปลง หรือปรับปรุงให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น หรืออาจริเริ่มสิ่งใหม่ขึ้นมา
5. การทดลองใช้ (Experimentation) เมื่อสร้างและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาแล้วต้องมีการทดลองใช้นวัตกรรม โดยผลจากการทดลองใช้นั้นต้องนำมาประเมินผลการใช้ และมีการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของนวัตกรรมต่อไป
6. การเผยแพร่ (Dissemination) เมื่อประเมินผลการใช้ใช้นวัตกรรมแล้วพบว่า นวัตกรรมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่แล้วก็สามารถเผยแพร่ให้แก่สาธารณชน

ดวงกมล สีนเพ็ง (2553, น. 109) กล่าวถึงความหมายของนวัตกรรมการศึกษา คือการกระทำหรือแนวคิดใหม่ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ที่น่ามาใช้แก้ปัญหาการเรียนการสอน หรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ แนวคิด และพฤติกรรมไปในทางที่พึงปรารถนา

จันทร์ชลี มาพุท (2556, น. 109) ได้ให้ความหมายของคำว่านวัตกรรมการศึกษา ไว้ว่าเป็นการนำความคิดใหม่ ๆ มาใช้ในการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้และช่วยประหยัดเวลาในการเรียนรู้ เช่น การใช้สื่อเทคโนโลยี ในการช่วยสอน สื่อวีดิทัศน์ เป็นต้น

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า นวัตกรรมการศึกษา หมายถึง วิธีการใด ๆ หรือการกระทำใด ๆ ที่เป็นการกระทำใหม่หรือสิ่งใหม่ที่มีผู้คิดค้นขึ้นหรืออาจจะเป็นเพียงการปรับปรุงของเก่าให้ใหม่ หรือดีขึ้น เพื่อใช้สิ่งนั้นในการแก้ปัญหาหรือปรับปรุงการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความหมายของเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

จันทร์ชลี มาพุท (2556, น. 107) ได้กล่าวถึง ความหมายของเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา คือ การนำสิ่งต่าง ๆ รวมถึงวิธีการต่าง ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนหรือแก้ปัญหา การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

ภรภัทร เสงี่ยมันดร (2557, น. 38) ได้ให้ความหมายของเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา คือ การนำวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการต่าง ๆ มาใช้อย่างเป็นระบบ เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษา

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา หมายถึง การนำความรู้ วัสดุ อุปกรณ์ วิธีการหรือแนวความคิดต่าง ๆ อันสืบเนื่องมาจากเทคโนโลยีใช้ในการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อแก้ปัญหาการศึกษาและพัฒนาประสิทธิภาพมากขึ้น

แนวทางปฏิบัติในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2546) กล่าวถึง แนวทางการปฏิบัติในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาไว้ ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน และการบริหารงานวิชาการ
2. ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาสื่อ การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนการสอน
3. จัดทำจัดการสื่อสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และพัฒนางานด้านวิชาการ

4. จัดทำ จัดหาสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน และเสริมความรู้ของผู้สอน

5. ศึกษาวิธีการเลือก และการใช้สื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม หลากหลายและสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

6. ศึกษาวิธีการวิเคราะห์และประเมินคุณภาพมาตรฐานสื่อการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นเอง และที่เลือกนำมาใช้ประกอบการเรียนรู้ โดยมีการวิเคราะห์และประเมินสื่อการเรียนรู้ที่ใช้อยู่กันอย่างสม่ำเสมอ

7. ร่วมมือกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อการจัดการศึกษาและการพัฒนางานวิชาการ

8. จัดให้มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการเกี่ยวกับสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเป็นระยะ ๆ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, น. 50) ได้กล่าวถึง บทบาท และหน้าที่ในการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ดังนี้

1. วางแผนเพื่อกำหนดแนวทางร่วมกันในการจัดหาและการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา

2. พัฒนาบุคลากรภายในสถานศึกษา ในการพัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้ และเทคโนโลยีการศึกษา มีการจัดตั้งเครือข่ายทางการศึกษา เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. พัฒนาและใช้สื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยส่งเสริมให้มีการพัฒนาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีทางการศึกษาที่สร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้น โดยเฉพาะหาแหล่งสื่อที่เสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

4. พัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมของสถานศึกษาและชุมชน

5. นิเทศติดตามและประเมินผลการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาและการนำสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาไปปฏิบัติ

แนวทางการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา และการบริหารวิชาการ

2. จัดทำแผนงาน โครงการ สนับสนุนส่งเสริมให้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

3. จัดสร้างจัดหาสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้และศึกษาหาความรู้ด้วย

ตนเอง

4. ให้บริการห้องผลิตสื่อและห้องสืบค้นความรู้ บริการครูผู้สอน

5. จัดโครงการประกวดสื่อและนวัตกรรมที่เป็นผลงานของครู

6. ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูส่งชิ้นนวัตกรรมเข้าประกวดแข่งขันในระดับต่าง ๆ

7. สนับสนุนให้ครูผลิต ใช้สื่อ และรายงานผลการใช้ในรูปแบบการวิจัย

8. จัดทำทะเบียนข้อมูลสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นปัจจุบัน

9. จัดทำระเบียบ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการให้บริการสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและ
การใช้ห้องที่ให้บริการในการใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระ ฯ

10. ให้บริการโสตทัศนูปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ

11. ส่งเสริมและให้บริการการใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย

12. จัดอบรมและส่งเสริมบุคลากรในการผลิตสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทั้งภายใน
และภายนอก

13. จัดหา ผลิตสื่อ นวัตกรรม อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน และซ่อมบำรุงให้
อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดี พร้อมจัดทำบัญชีไว้อย่างชัดเจน

14. ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เป็นการศึกษาวิเคราะห์
ความจำเป็นในการผลิตสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี การจัดหาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี
มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี
เพื่อการศึกษา

6. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

ชัยงค์ พรหมวงศ์ (2545, น. 33) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้เป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว
ทรัพยากรธรรมชาติ รวมไปถึงสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ทั้งในชุมชนสังคม ที่แทรกซึมอยู่ในวิถีชีวิต
ของมนุษย์

ปัญญา แก้วกียูร (2545, น. 29) ได้กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง การจัดแหล่ง
การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนทุกรูปแบบ เช่น ห้องสมุด การจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่ดีภายในโรงเรียน
การจัดกิจกรรมเสริมความรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน การใช้แหล่งความรู้
เช่น พิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ ศูนย์กีฬาและนันทนาการ เป็นต้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 43) ได้กำหนดความหมายของแหล่งเรียนรู้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารหรือข้อมูลสารสนเทศ และประสบการณ์ ที่ช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สามารถค้นคว้าหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยได้หลากหลายและต่อเนื่อง

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง ศูนย์รวมของวิชาความรู้ซึ่งมีอยู่กระจัดกระจาย จัดให้กับผู้เรียนทุกรูปแบบ เช่น ห้องสมุด การจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่ดีภายในโรงเรียน การจัดกิจกรรมเสริมความรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน การใช้แหล่งความรู้รวมถึง การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้านมาใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูล

ความสำคัญและความจำเป็นของแหล่งเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้กล่าวถึง ความสำคัญในลักษณะของการใช้แหล่งเรียนรู้สนับสนุนการจัดการเรียนว่าช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข เรียนรู้แบบองค์รวม ได้ฝึกคิดและฝึกปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น และได้เรียนรู้ตามความถนัดของตนเอง

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545) กล่าวถึง ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ว่า การที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ จากผู้คนที่หลากหลาย จะทำให้ผู้เรียนและผู้สอนสามารถเชื่อมโยงการเรียนการสอนเข้ากับวิถีชีวิต มีความผูกพันกับท้องถิ่น เห็นคุณค่าและอนุรักษ์วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังสามารถบูรณาการภูมิปัญญาไทยและความเป็นสากล เพื่อนำมาปรับใช้กับวิถีไทยได้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547) กล่าวถึง ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ว่าเป็นแหล่งวิทยาการสำหรับนักเรียน ได้ฝึกสืบค้นข้อมูล ฝึกทักษะการสังเกต ฝึกคิด ฝึกพัฒนาการช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของความงาม ความสุนทรีย์ ก่อให้เกิดความสามารถทางการเรียนแบบองค์รวม ทั้งด้านความรู้ ความคิด ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะนิสัย ชี้นำสิ่งที่ได้มาจากภูมิปัญญาหล่อหลอมจิตใจเกิดจากความรัก ความศรัทธา และห่วงแหนทรัพยากรของประเทศชาติ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้เป็นแหล่งให้ความรู้ที่แต่ละบุคคลสามารถแสวงหาความรู้ได้จากแหล่งเรียนรู้ และสามารถเชื่อมโยงความรู้ไปสู่ความรู้อื่น ๆ ได้อย่างหลากหลาย

แนวทางการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ (2545, น. 36) กล่าวถึงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1. สำรวจแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา

1.1 สำรวจรายการแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง การเรียนรู้ของครูและนักเรียน

1.2 รวบรวมและแยกประเภทของการเรียนรู้ เพื่อความสะดวกต่อการนำมาใช้ ในกระบวนการเรียนการสอน

2. จัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่ หรือแนะนำแหล่งการเรียนรู้ให้แก่ครู สถานศึกษาอื่น บุคคลรอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่มีการจัดการศึกษาในบริเวณที่ใกล้เคียง ดำเนินการจัดทำและเผยแพร่ หรือแนะนำแหล่งการเรียนรู้ให้แก่บุคคลที่สนใจ รวมไปถึง องค์กร หน่วยงานและสถาบันการศึกษาอื่นในบริเวณใกล้เคียง ด้วยรูปแบบต่าง เช่น เอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

3. พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ โดยพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้อย่างแท้จริงและสร้างความร่วมมือกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ในการเสริมสร้าง และพัฒนาแหล่งการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน

3.1 ดำเนินการศึกษาแนวทางหรือรูปแบบการจัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายใน สถานศึกษาให้เอื้อประโยชน์หรือสนองตอบต่อความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องและเกิดประสิทธิภาพ ต่อการเรียนรู้ต่อครูและนักเรียนให้มากที่สุด

3.2 ดำเนินการจัดตั้งหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา โดยการประสาน ความร่วมมือกับหน่วยงาน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ภายในโรงเรียน

3.3 ศึกษาแนวทางและดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อประโยชน์ หรือเกิด องค์ความรู้ให้แก่ผู้ใช้ให้มากที่สุด

3.4 ประสานความร่วมมือสถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและ สถาบันอื่นที่จัดการศึกษาในเขตพื้นที่ใกล้เคียง ในการจัดตั้ง ส่งเสริม พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ ร่วมกัน

4. ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน ในการจัด กระบวนการเรียนรู้ โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.1 ศึกษา ค้นหาแนวทาง หรือกระบวนการในการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่ง เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งในและนอกโรงเรียน ในการจัดกระบวนการเรียนรู้หรือในกระบวนการ เรียนการสอน

4.2 ให้ความรู้แก่ครูผู้สอนในการใช้แหล่งเรียนรู้ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัด กระบวนการเรียนรู้ หรือในกระบวนการเรียนการสอน โดยวิธีการหรือรูปแบบต่าง ๆ เช่น ทางสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

4.3 ดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเทคนิคการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, น. 3) ได้กล่าวถึง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ว่าเป็นงานหนึ่งของงานวิชาการที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องบริหารจัดการให้มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน โดยได้เสนอแนวการจัดการจัดแหล่งเรียนรู้ ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ เป็นแหล่งที่ผู้เรียนใช้ในการศึกษาค้นคว้าหาคำตอบเรื่องที่สนใจใฝ่รู้ โดยมีทั้งภายในสถานศึกษาและชุมชน

2. แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษานอกจากห้องเรียนและห้องปฏิบัติแล้ว บริเวณภายในสถานศึกษาทุกบริเวณสามารถจัดเป็นแหล่งเรียนรู้ได้ โดยสถานศึกษาอาจจัดเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ เช่น จุดศึกษาเฉพาะเรื่อง ค่ายการเรียนรู้ สวนการเรียนรู้ เป็นต้น

3. แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ภายนอกสถานศึกษา โดยอาจเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น อาจเป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์ สถานที่ราชการ ศาสนสถาน สถานประกอบการต่าง ๆ สถาบันทางการศึกษา รวมไปถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

4. สถานศึกษามีการจัดการเรียนรู้ โดยมีการบูรณาการการเรียนรู้ในห้องเรียนในสถานศึกษา และในชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, น. 39) ได้กล่าวถึง บทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษาในการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ดังนี้

1. จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้พอเพียงเพื่อสนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

2. จัดระบบแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อความรู้ของนักเรียน เช่น พัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ จัดมุมหนังสือในห้องเรียน ห้องมัลติมีเดีย ห้องคอมพิวเตอร์ สวนวรรณคดี เป็นต้น

3. จัดระบบข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น จัดเส้นทาง/แผนที่และระบบการเชื่อมโยงเครือข่ายกับห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พิพิธภัณฑ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

4. ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ ทั้งในและนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมิน และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ เป็นการสำรวจ จัดตั้ง และพัฒนา แหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในและนอกสถานศึกษา เพื่อให้นักเรียน เกิดองค์ความรู้ อีกทั้งมีการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้และวางแผนใช้แหล่งเรียนรู้ รวมถึงสนับสนุน ให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา

7. การนิเทศการศึกษา

กู๊ด (Good, 1973, p. 306) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ว่าเป็นความ พยายามของผู้ทำหน้าที่นิเทศที่จะช่วยให้คำแนะนำแก่ครู หรือผู้อื่นที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ให้สามารถปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น ช่วยให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านอาชีพ ช่วย พัฒนาความสามารถของครู

แฮร์ริส (Harris, 1985, p. 19) ได้ให้ความหมายการนิเทศการศึกษา คือ สิ่งที่เป็นบุคลากร ในสถานศึกษากระทำต่อบุคคลและสิ่งต่างๆ เพื่อจะดำรงไว้หรือเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของ สถานศึกษา เพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

กลิคแมน, กอร์ดอน, รอสส์ และ โจวิต้า (Glickman, Gordon, Ross and Jovita, 2007, p. 10) กล่าวถึง การนิเทศการศึกษาไว้ว่าเป็นแนวคิดเกี่ยวกับงานและหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการ ปรับปรุงการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการสอนในเรื่องหลักสูตร การจัดครูเข้าสอน การจัดสื่อการสอน สิ่งอำนวยความสะดวกการเตรียมและพัฒนาครู รวมทั้งการประเมินการเรียนการสอน

ชารี มณีสรี (2542, น. 29) ได้สรุปความหมายของการนิเทศว่าเป็นกระบวนการของ ความร่วมมือกับผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงการสอนของครูและการเรียนของเด็กให้ทันต่อ ความเปลี่ยนแปลง (Dynamic) มากกว่าเชิงซ้ำ (Static) ไม่ทันสมัย ความมุ่งหมายของการนิเทศ มุ่งส่งเสริมให้ครูเจริญก้าวหน้าทางวิชาชีพปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, น. 15-16) กล่าวถึงการนิเทศไว้ว่าเป็นการบริหาร จัดการในการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือและชี้แนะ ให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพนักเรียน ให้เป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษา

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาที่อาศัยการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับนิเทศ เพื่อให้เกิดความร่วมมือที่ดี ในการพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน และบรรลุจุดมุ่งหมาย ของหลักสูตร

แนวทางปฏิบัติการนิเทศการศึกษา

แฮร์ริส (Harris, 1985) ได้กล่าวถึง แนวทางการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. งานพัฒนาหลักสูตร (Developing Curriculum) การดำเนินการด้านการพัฒนาหลักสูตรคือ การพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาวการณ์ทั่วไป ซึ่งมีองค์ประกอบ เช่นเค้าโครงหลักสูตร การนำไปใช้กับผู้เรียนโดยคำนึงถึงวุฒิภาวะ เป็นต้น
2. งานดำเนินการเรียนการสอน (Organizing for Instruction) การดำเนินงานด้านการเรียนการสอน คือ การจัดดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร วิเคราะห์หลักสูตร และการจัดกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตร
3. การเลือกสรรบุคลากร (Staffing) การดำเนินการด้านการจัดการบริการความสะดวกคือ การจัดให้มีบุคคลรับผิดชอบการจัดกิจกรรมการคัดเลือกบรรณบุคลากร การฝึกอบรม และการเก็บรักษาระเบียบของแต่ละบุคคล
4. การจัดบริการความสะดวก (Facility) การดำเนินการด้านการจัดบริการความสะดวกคือ การจัดให้เครื่องมือ อุปกรณ์ และวัสดุการเรียนการสอนที่เพียงพอ มีการวางแผนจัดหา วัสดุดูแลรักษา และพัฒนาเพื่อการสอนมีประสิทธิภาพ
5. การคัดเลือก จำแนก ทดสอบ วัสดุและอุปกรณ์ (Software & Hardware) ในการจัดหา วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนนั้นจำเป็นต้องมีการตรวจสอบคุณภาพของวัสดุอุปกรณ์ทั้งหลาย เพื่อให้แน่ใจว่ามีความเหมาะสมและสามารถที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
6. การจัดฝึกอบรมครูประจำการ (In-Service Training) งานของการนิเทศการศึกษานี้ เกี่ยวข้องกับการจัดฝึกอบรมเพื่อความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและเพื่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของครูช่วยให้ครูเป็นผู้ที่ทันต่อเหตุการณ์
7. การปฐมนิเทศ (Orientation) งานของการนิเทศการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับครูบรรจุใหม่ คือ การจัดปฐมนิเทศ ซึ่งเป็นการช่วยเหลือครูผู้บรรจุใหม่ให้สามารถปรับตัวได้ เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ บุคคล และระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ
8. งานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายในการปฏิบัติงาน (Special Service) งานของการนิเทศการศึกษาด้านนโยบายนี้จะเกี่ยวข้องกับนโยบายมาปรับให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อม
9. การประสานงานกับชุมชน (Public Relation) การนิเทศการศึกษามีหน้าที่ในการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มีความเข้าใจดีต่อกัน
10. การประเมินผล (Evaluation) การนิเทศการศึกษาจะต้องจัดให้มีการประเมินผล การเรียนการสอน เพื่อหาข้อบกพร่องและปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 16) กล่าวว่า การนิเทศ เป็นกระบวนการที่ผู้นิเทศ ในสถานศึกษาชี้แนะและช่วยเหลือผู้สอนให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และทำให้

เกิดแรงบันดาลใจ ความร่วมมือในการทำงาน สามารถทำงานอย่างเต็มที่ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานการศึกษา ตามบริบทของสถานศึกษา โดยหลักการนิเทศ การนิเทศภายในสถานศึกษาใช้หลักการดังต่อไปนี้

1. การปฏิบัติงานตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยมีการดำเนินการอย่างมีระบบ มีระเบียบ โดยพิจารณาจากสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ มีการวางแผนการนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศ การประเมินผลการนิเทศ อย่างเป็นระบบขั้นตอน เชื่อถือได้
2. การปฏิบัติงานตามวิถีทางประชาธิปไตย โดยต้องเคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดใจกว้างยอมรับการประเมิน ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ปฏิบัติตามข้อตกลง ยอมรับในเหตุและผล ตลอดจนใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
3. การปฏิบัติงานเพื่อพัฒนา สรรสร้าง โดยมีการพัฒนาศักยภาพของผู้สอน เปิดโอกาสให้ผู้สอนได้แสดงออกอย่างเต็มความสามารถ สนับสนุนส่งเสริมความสามารถเหล่านั้นอย่างเต็มที่
4. การปฏิบัติตามกระบวนการกลุ่มและการมีส่วนร่วม โดยยึดวัตถุประสงค์การทำงานร่วมกัน สร้างความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน มีการช่วยเหลือและแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน เพื่อความสำเร็จของงาน
5. การปฏิบัติงานเพื่อประสิทธิภาพ มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง รับผิดชอบ มีการควบคุมและติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรฐานการจัดการเรียนรู้
6. การปฏิบัติงานโดยยึดวัตถุประสงค์ โดยต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์การทำงานอย่างชัดเจน มีการออกแบบการดำเนินงานอย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, น. 40) ได้กล่าวถึง บทบาท และหน้าที่ของการนิเทศการศึกษา ดังนี้

1. สร้างความตระหนักให้แก่ครูและผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจกระบวนการนิเทศภายในว่าเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันที่ใช้เหตุผล การนิเทศเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร เพื่อให้ทุกคนเกิดความเชื่อมั่นว่า ได้ปฏิบัติถูกต้อง ก้าวหน้าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียนและตัวครูเอง
2. จัดการนิเทศภายในสถานศึกษาให้เชื่อมโยงกับระบบนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
3. จัดระบบนิเทศภายในสถานศึกษาให้เชื่อมโยงกับระบบนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ภารดี อนันต์นาวิ (2552, น. 284) ได้ให้แนวทางการปฏิบัติการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. จัดระบบนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา
2. ดำเนินงานวิชาการและการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมกับสถานศึกษา
3. ประเมินผลการจัดระบบและกระบวนการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา
4. ติดตาม ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนของงานวิชาการ
5. การแลกเปลี่ยนการเรียนรู้และประสบการณ์การจัดระบบนิเทศการศึกษาในสถานศึกษากับสถานศึกษาอื่นหรือเครือข่ายการนิเทศภายในเขตพื้นที่การศึกษา

เทคนิคการนิเทศแบบต่าง ๆ

แทนเนอร์ (Tanner, 1980) ได้กล่าวถึงเทคนิคการนิเทศการศึกษาตามลักษณะการทำงานออกเป็น 4 รูปแบบ คือ การนิเทศแบบตรวจตรา การนิเทศแบบให้ผลผลิต การนิเทศแบบคลินิกและการนิเทศเพื่อการพัฒนา

วรารักษ์ แสงพลสิทธิ์ (2554, น. 14) ได้กล่าวถึงเทคนิคการนิเทศการศึกษา 5 แบบ ดังนี้

1. การนิเทศแบบวิทยาศาสตร์ การนิเทศแบบวิทยาศาสตร์เป็นแนวทางการนิเทศแบบหนึ่งที่อยู่อาศัยผลการวิจัยมาใช้ นำทฤษฎีทางการศึกษาที่เกิดขึ้นและการวัดผลการศึกษาได้เจริญขึ้น จึงได้นำสิ่งที่ค้นพบใหม่ ๆ มาให้ครูประยุกต์ใช้สำหรับครูเพื่อที่จะได้ปรับปรุงครูให้เป็นครูที่มีคุณภาพและทำงานอย่างเป็นระบบและระเบียบตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ดังนั้น การใช้ระบบการนิเทศแบบวิทยาศาสตร์จะมีประโยชน์อย่างมาก เพราะวิธีการทางวิทยาศาสตร์นั้นเป็นวิธีการที่สามารถทดลองได้ พิสูจน์ได้ และทำงานได้อย่างมีระบบระเบียบและมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการนิเทศโดยอาศัยศิลปะให้เป็นทางวิทยาศาสตร์การนิเทศแบบวิทยาศาสตร์ หมายถึง การใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ไปช่วยในการพัฒนาการศึกษาในหน้าที่ขอบข่ายของผู้นิเทศให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งอาจสรุปแนวทางการนิเทศแบบวิทยาศาสตร์ได้ 2 แนวทางควบคู่กัน คือ กระบวนการแสวงหาความหาความจริงทางการศึกษากับกระบวนการหาวิธีการแก้ปัญหาทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การนิเทศแบบคลินิก (Clinical Supervision) เป็นการนิเทศที่ให้ความสำคัญกับสถานการณ์การจัดการเรียนรู้แบบเฉพาะเจาะจง โดย เป็นการนิเทศที่ผู้นิเทศและผู้ถูกนิเทศมีบทบาทคล้ายหมอและคนไข้ ซึ่งเกิดอาการป่วยหรือไม่สบายต้องพบหมอเพื่อรักษา จึงมารับการนิเทศจากผู้นิเทศ จึงเข้ามารับการรักษาโดยวิธีการนิเทศ โดยเป็นการนิเทศแบบเฉพาะเจาะจง คนไข้ที่ได้รับการนิเทศเป็นผู้สอนที่มีปัญหาแบบเฉพาะ โดยการนิเทศในลักษณะนี้ต้องการปรับปรุง

บทบาทของผู้สอนในชั้นเรียน โดยมีการเก็บข้อมูลจากการบันทึกเหตุการณ์ในชั้นเรียนหรือ การสังเกตพฤติกรรมของผู้สอนและผู้เรียนเรียนที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนเจตคติ ของผู้สอนและผู้เรียนในชั้นเรียน มีการกำหนดโครงการและวิธีการปรับปรุงการเรียน ของผู้เรียนมีการปรับปรุงพฤติกรรมของผู้สอน มีการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและความสัมพันธ์ ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งการนิเทศแบบคลินิกจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เข้ารับการนิเทศมีความ เต็มใจให้ผู้นิเทศ เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหาร่วมกัน ผู้นิเทศจะให้เทคนิควิธีการ การนิเทศเฉพาะอย่างอาจพัฒนาเครื่องมือใหม่เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาย่างเหมาะสม โดยการนิเทศในลักษณะนี้จะกระทำอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะสิ้นสุดปัญหา โดยมีเป้าหมายในการนิเทศ เพื่อแสดงถึงข้อมูลย้อนกลับของปัญหา หาวิธีการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนของผู้ถูกนิเทศจะมีความเหมาะสมและมีพัฒนาการ เพิ่มขึ้น สามารถเป็นแบบอย่างให้กับผู้สอนคนอื่นได้

3. กระบวนการนิเทศแบบคลินิกตามแนวคิดของโคแกน (Morris L. Cogan) กระบวนการ นิเทศแบบคลินิกตามแนวคิดของโคแกนแบ่งเป็น 8 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นิเทศและครู ในขั้นตอนนี้ผู้นิเทศและครู จะต้องพิจารณาในเรื่องต่อไปนี้

3.1.1 เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับผู้นิเทศ

3.1.2 ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ครูในเรื่องการนิเทศแบบคลินิก

3.1.3 ชักนำให้ครูมีส่วนร่วมในบทบาทและหน้าที่ใหม่

ในเรื่องการนิเทศแบบคลินิกทั้ง 3 ขั้นตอน ข้อย่อย ๆ นี้ ควรจะทำก่อนที่ผู้นิเทศ จะเข้าไปสังเกตการสอนของครูในห้องเรียน ฟังระลึกเสมอว่าการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง ครูและผู้นิเทศ ควรจะอยู่ในลักษณะเพื่อนร่วมวิชาชีพเดียวกันมากกว่าผู้แนะนำกับผู้รับคำแนะนำ ผู้ให้คำปรึกษากับผู้รับคำปรึกษาหรือผู้ช่วยเหลือกับผู้รับความช่วยเหลือ ทั้งนี้เพื่อให้ครูเกิด ความรู้สึกที่ดีต่อผู้นิเทศและมีความเชื่อมั่นในตัวเองมากขึ้น

3.2 วางแผนร่วมกับครู ครูกับผู้นิเทศเตรียมการสอนร่วมกันอาจเตรียมหนึ่ง บทเรียนในที่นี้ หมายถึง กระบวนการสอนที่ยึดวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์ และอยู่ในขอบข่ายจำกัด ซึ่งอาจสอนจบใน 1 คาบ หรือ 1 วัน หรือ 2 วัน แผนการสอนที่รวมวัตถุประสงค์เชิงซ้อน และใช้เวลา หลายคาบเรียกว่า หน่วยการสอนขอบข่ายของแผนการสอนจะกว้างขวางแค่ไหนก็ตาม จะต้องมุ่งให้ เกิดผลแก่ครูและนักเรียน ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้เสมอ

3.3 วางแผนยุทธวิธีการสังเกตการสอนผู้นิเทศและครู ควรช่วยกันวางแผนแนวปฏิบัติแนวการสังเกตการณ์สอน ควรมีการตกลงกันให้ชัดเจนแจ่มแจ้งว่าจะสังเกตอะไรบ้าง ระยะเวลาที่ใช้ในการสังเกต การมีส่วนร่วมในกิจกรรม

3.4 การสังเกตการสอน เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนการสอนของนักเรียนและครู พร้อมกับสถานการณ์ในห้องเรียนมาวิเคราะห์เพื่อหาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

3.5 วิเคราะห์กระบวนการเรียนการสอน หลังจากสังเกตการสอน ครูและผู้นิเทศวิเคราะห์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนทั้งในระยะเริ่มแรกและการวิเคราะห์ระยะต่อมา อาจวิเคราะห์ร่วมกัน หรือวิเคราะห์ร่วมกับผู้ร่วมงานคนอื่น ๆ การกำหนดข้อตกลงจะต้องเป็นไปในส่วนที่จะพัฒนาความสามารถในด้านการนิเทศแบบคลินิกและความจำเป็นของครูในขณะนั้น

3.6 กำหนดวิธีการประชุมปรึกษาหารือขั้นตอนต้น ๆ ผู้นิเทศมักจะเป็นผู้วางแผน กำหนดวิธีการแก้ปัญหา และกำหนดเทคนิคการประชุมปรึกษาหารือกับครู ข้อควรปฏิบัติ คือการวางแผนเพื่อจัดประชุมปรึกษาหารือร่วมกันทั้งฝ่ายครูและผู้นิเทศ

3.7 ประชุมปรึกษาหารือหรือมีวัตถุประสงค์ให้ครูได้รับทราบถึงบทเรียนและพฤติกรรมการสอนที่เสร็จสิ้นแล้ว และเพิ่มพูนความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงพฤติกรรมรวม เพื่อที่จะปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน

3.8 ปรับปรุงแผนเมื่อตกลงกันแล้วว่า พฤติกรรมการสอนใดที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไขผู้นิเทศและครูควรนำพฤติกรรมนั้นมา เพื่อปรับปรุงวางแผนการสอนต่อเนื่อง ในขั้นนี้มีข้อเสนอแนะที่ควรพิจารณา ดังนี้

3.8.1 สรุปปัญหาการสอนที่เกิดขึ้นไปพิจารณาประกอบ

3.8.2 นำประสบการณ์ที่ได้รับมาใช้ในการแก้ปัญหการสอน

3.8.3 นำพฤติกรรมสอนที่ดีและเด่นชัดมาประกอบการวางแผนอย่างต่อเนื่อง

3.8.4 นำพฤติกรรมที่เป็นปัญหามาปรับปรุงแก้ไข

3.8.5 สนับสนุนให้มีการทดลองสิ่งใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอน

3.8.6 ผลการทำงานร่วมกัน จะช่วยให้คุณภาพการเรียนการสอนและคุณภาพของการนิเทศสูงขึ้น

4. การนิเทศเพื่อพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ เป็นการนิเทศเพื่อลดปัญหาทางสังคมของไทยในปัจจุบันมี ซึ่งเป็นวิธีการในการที่ส่งเสริมให้นักเรียนหรือเยาวชนได้มีทักษะทางสังคม กล่าวคือ ช่วยให้ผู้เรียนมีจิตใจที่มั่นคงตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม มีการคิดและตัดสินใจอย่างชาญฉลาดและร่วมลงมือปฏิบัติจนเป็นเกิดผลดีต่อตนเองและประเทศชาติ

5. การนิเทศแบบวิมังสา จากรายงานการวิจัยการสังเคราะห์งานวิจัยทางการนิเทศ การศึกษาในประเทศไทย พบว่าการนิเทศการศึกษาที่ผ่านมามีความเกี่ยวข้องกับการนิเทศทั่วไป มากกว่าการนิเทศการเรียนการสอนจึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไป อย่างล่าช้าและไม่ได้รับผลสำเร็จสูงเท่าที่ควร เนื่องจากการนิเทศการสอนนั้นมีความเกี่ยวข้องกับคุณภาพการสอนของครู ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนโดยตรง ดังนั้นในช่วงเวลาต่อไป ควรส่งเสริมให้ดำเนินการนิเทศการสอนมากขึ้น และผลสืบเนื่องจากการนิเทศที่ผ่านมาเป็นลักษณะ ของการนิเทศทั่วไปมากกว่าการนิเทศการสอน ดังนั้นจึงปรากฏว่ากิจกรรมการนิเทศการศึกษาที่ใช้ โดยมากจะเป็นการนิเทศทางอ้อมโดยใช้สื่อและวิธีการต่าง ๆ ซึ่งกระทำกับกลุ่มใหญ่

ศิริชัย สร้อยเพชรเกษม (ม.ป.ป. อ้างถึงใน วราภรณ์แสงพลสิทธิ์, 2554, น. 14) ได้คิดค้นวิธีการนิเทศอย่างมีประสิทธิภาพโดยจะต้องเป็นเทคนิคเพื่อการนิเทศงานวิชาการ หรือการจัดการเรียนรู้โดยตรง เป็นเทคนิคที่ทำให้ผู้สอนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการจัดการ เรียนรู้ได้จริงและเป็นเทคนิคที่ใช้ในการนิเทศโดยไม่ยุ่งยาก โดยเป็นวิธีการที่ผู้นิเทศสามารถ เข้าถึงผู้สอนและงานวิชาการได้โดยตรง มีการร่วมกันวิเคราะห์หาเหตุผลและตรวจสอบวัด และประเมินผลการนิเทศ

สงัด อุทรานันท์ (2531, น. 75 อ้างถึงใน วราภรณ์ แสงพลสิทธิ์, 2554, น. 20) ได้ พัฒนาระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ดีขึ้นตามการนิเทศแบบวิมังสาโดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ โดยผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ มีการตรวจสอบประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ จำแนกจุดเด่น จุดด้อย โอกาส อุปสรรคและวิเคราะห์สาเหตุ ของปัญหา

ขั้นตอนที่ 3 วางแผนกำหนดเป้าหมายร่วมกัน กำหนดกิจกรรมเป้าหมาย กำหนด กิจกรรม นำไปสู่เป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินการแก้ไขปรับปรุง ดำเนินการตามปฏิทินและแนวทางที่ร่วมกัน กำหนด

ขั้นตอนที่ 5 ประเมินผลตรวจสอบข้อยังหย่อน โดยพิจารณาเปรียบเทียบกับ เป้าหมาย ที่กำหนด

การนิเทศแบบวิมังสาเป็นการนิเทศเชิงกระบวนการร่วมมือกันระหว่างผู้นิเทศ กับผู้รับการนิเทศ อาจจะเป็นลักษณะกลุ่มย่อยหรือรายบุคคล มีการวิเคราะห์ได้ตรงตรง ตรวจสอบ หาเหตุผลและหาทางปรับปรุงแก้ไข โดยมีรากฐานมาจากแนวคิดหลัก มนุษยสัมพันธ์ หลักของ

ประชาธิปไตยหลักของวิธีการทางวิทยาศาสตร์ หลักของการบูรณาการ และหลักของการพัฒนาองค์การหลักการนิเทศมีวิธีการที่หลากหลาย ครูต้องสำรวจศึกษาความต้องการจำเป็น เพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพโรงเรียน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการสอนของครู และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงและแก้ปัญหากระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษา โดยการสำรวจปัญหาและความต้องการนิเทศ การจัดทำแผนและปฏิทินการนิเทศ การจัดทำเครื่องมือการนิเทศ การติดตาม ประเมินผลและสรุปผลการนิเทศ เพื่อให้คำปรึกษาช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู

8. การแนะแนวการศึกษา

เชิร์ตเซอร์และสโตน (Shertzer and Stone, 1976, p. 38) ได้กล่าวถึง ความหมายของการแนะแนวการศึกษาว่าเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้เข้าใจตนเองและโลกของตนเอง ในแง่กระบวนการมีอยู่ 4 ประเด็น

1. กระบวนการ หมายถึง ปรากฏการณ์ซึ่งแสดงการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาและคำว่า “กระบวนการ” แสดงให้รู้ว่าการแนะแนวมิใช่เหตุการณ์เดียว แต่ต้องเกี่ยวข้องกับชุดของการกระทำหรือลำดับขั้น ซึ่งก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ สู่เป้าหมาย
2. การช่วยเหลือ หมายถึง การช่วยการอนุเคราะห์ การสังเคราะห์ การให้ประโยชน์อาชีพที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือ (Helping occupation) เป็นจำนวนมาก มีวัตถุประสงค์สำคัญอยู่ที่การป้องกัน (Prevention) การซ่อมเสริม (Remediation) และการเยียวยาแก้ไข (Amelioration) ความยุ่งยากและความลำบากของมวลมนุษย
3. บุคคล (Individuals) หมายถึง นักเรียนที่อยู่ในสถานศึกษา และยิ่งไปกว่านั้น การแนะแนวจัดเป็นการช่วยเหลือที่จัดให้นักเรียนปกติ (Normal) ซึ่งต้องการความช่วยเหลือสำหรับพัฒนาการที่ปกติ
4. การเข้าใจโลกของตนเองและโลกของตน (Understand themselves and their world) หมายถึง การที่บุคคลรู้ว่าตนเองเป็นใคร รู้เอกลักษณ์ของตนเอง รับรู้ธรรมชาติของตนเองอย่างกระจ่าง มีประสบการณ์เกี่ยวกับโลกของตนเอง สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง และผู้คนที่มีปฏิสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งและสมบูรณ์

จำรูญ เรืองขจร (2543, น. 2) กล่าวถึง การแนะแนวการศึกษาว่าเป็นส่วนที่ช่วยเสริมสนับสนุน กระตุ้น แนะนำ ช่วยเหลือให้ผู้เรียนสามารถนำข้อมูลไปสู่กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล แล้วนำมาใช้ในการแก้ปัญหา การตัดสินใจในด้านต่าง ๆ

พนม พงษ์ไพบูลย์ (2544, น. 4-5) กล่าวว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง รู้จักสภาพแวดล้อมรอบตัว เพื่อให้สามารถปรับตัวและดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างถูกต้องและมีความสุข ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาสูงสุดตามศักยภาพของแต่ละคนทุก ๆ ด้าน การแนะแนวจึงเป็นส่วนที่ส่งเสริม สนับสนุน กระตุ้น แนะนำ ช่วยเหลือให้ผู้เรียนสามารถนำข้อมูลข่าวสาร กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล และแสวงหาความรู้มาใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจทั้งการแก้ปัญหา ปรับปรุงชีวิตการทำงาน เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการแนะแนว

จากการศึกษาสรุปความหมายของการแนะแนวการศึกษาได้ว่าเป็นกิจกรรมหรือกระบวนการที่สถาบันการศึกษาจัดขึ้น เพื่อบริการแก่ผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน โดยชี้แนะช่วยเหลือให้ผู้เรียนเข้าถึงกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความสุข

หลักการแนะแนวการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2545, น. 10) กล่าวถึง หลักการของการแนะแนวการศึกษา คือ การแนะแนวการศึกษาเป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือให้นักเรียนให้ได้รับความสำเร็จทางการศึกษาตามความสามารถของเขา โดยจัดบริการที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ความรู้ ความสามารถและความถนัดของนักเรียนแต่ละคนให้สามารถพัฒนาได้เต็มศักยภาพ เช่น รู้จักเทคนิควิธีการเรียนที่ถูกต้อง สามารถปรับตัวกับระบบการเรียนการสอนของโรงเรียน หลักสูตรและวิชาที่เรียนได้ รู้จักแบ่งเวลาในการเรียน การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม การใช้ห้องสมุด การเขียนรายงาน ตลอดจนการแก้ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียน การจัดการบริการทางด้านการศึกษาจะช่วยส่งเสริมสร้างเจตคติที่ดีในการเรียน สามารถป้องกันปัญหาทางด้านการเรียน ตลอดจนยังเป็นข้อมูลประกอบเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาต่อและอาชีพ

พนม ลิ้มอารี (2548, น. 11) ได้กล่าว เกี่ยวกับหลักการในการแนะแนวการศึกษาไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. การจัดบริการแนะแนวในสถานศึกษา จะต้องปฏิบัติเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เรียนทุกคนด้วยความเป็นธรรม มีความเท่าเทียมและเสมอภาคทางการศึกษา
2. การจัดบริการแนะแนวในสถานศึกษา ต้องจัดทำอย่างมีระบบ มีระเบียบแบบแผน และมีความทั่วถึง ครอบคลุมผู้เรียนทุกระดับชั้น
3. ผู้ทำงานแนะแนวจะต้องตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) ของผู้เรียน ไม่มีการแบ่งแยกหรือสร้างความเหลื่อมล้ำซึ่งกันและกัน
4. การแนะแนวเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เครื่องมือและกลวิธีต่าง ๆ เพื่อช่วยให้แต่ละคนเข้าใจตนเอง แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมและพัฒนาการของมนุษย์

5. ผู้ทำการแนะแนวต้องเคารพในสิทธิและเสรีภาพของแต่ละบุคคล

6. การแนะแนวถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการการศึกษา ดังนั้น จึงควรสอดแทรกอยู่ในกระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียน

7. การแนะแนวที่มีประสิทธิภาพ ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้แนะแนว (Counselor) จะต้องเป็นผู้ได้รับการอบรมทางการแนะแนวมาโดยตลอด

8. ผู้ทำงานแนะแนวต้องมีคุณธรรม มนุษยสัมพันธ์ที่ดี ความเป็นประชาธิปไตย ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และจะต้องเป็นผู้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

9. การจัดบริการแนะแนวจะได้ผลดี จะต้องเกิดจากความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่าย

10. ผู้ทำงานแนะแนวจะต้องเป็นผู้เก็บรักษาความลับได้

ขอบข่ายการแนะแนวการศึกษา

กรมวิชาการ (2546, น. 25) ได้กล่าวถึง ขอบข่ายและประเภทของการแนะแนวการศึกษาไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. การแนะแนวการศึกษา (Educational Guidance) หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษาโดยเฉพาะ เช่น แนวทางในการศึกษาต่อการเลือกโปรแกรมการเรียน การลงทะเบียน หลักสูตร การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลของโรงเรียน การค้นคว้าเขียนรายงาน การอ่านหนังสือ การเตรียมตัวสอบ การสร้างสมาธิในการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นต้น

2. การแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance) หมายถึง การให้ความช่วยเหลือผู้เรียนในเรื่องของความถนัดทางอาชีพ การวางแผน มีความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพในอนาคตได้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีแนวทางอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และสภาพร่างกายของตน

3. การแนะแนวส่วนตัว (Personal and Social Guidance) หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนในเรื่องนอกเหนือจากด้านการศึกษาและอาชีพ เป็นการช่วยเหลือนักเรียนได้เกิดความเข้าใจตนเองและสภาพแวดล้อม ทำให้สามารถมีชีวิตและปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จิตรีย์ ไชยชิน (2556, น. 39) ได้กล่าวถึง การแนะแนวการศึกษาว่ามีขอบเขตสาระสำคัญ 3 ด้าน คือ

1. การแนะแนวการศึกษา มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ มีการแสวงหาความรู้และวางแผนการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม สามารถปรับตัวด้านการเรียนและปลูกฝังนิสัยใฝ่เรียน

2. การแนะแนวอาชีพช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเองและการทำงานทุก ๆ ด้าน สามารถเลือกงานตามความถนัดและความสนใจ มีเจตคติและนิสัยที่ดีในการทำงาน มีโอกาสได้รับประสบการณ์ และฝึกงานตามความถนัดความสนใจ

3. การแนะแนวเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในงานที่ตนเองรัก และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เข้าใจสิ่งแวดล้อม สามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข

แนวทางปฏิบัติและภาระงานในการแนะแนวการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 ก. น. 36) ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติการแนะแนวการศึกษาไว้ดังนี้

1. จัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพในสถานศึกษา โดยบูรณาการกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกระบวนการจัดการเรียนรู้
2. ดำเนินการแนะแนวการศึกษา โดยความร่วมมือของผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา
3. ติดตาม วัดและประเมินผลการจัดการระบบและกระบวนการแนะแนวการศึกษาในสถานศึกษา
4. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านการแนะแนวการศึกษา ตลอดจนประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและนอกเขตพื้นที่การศึกษา

พนม ลิมอริย์ (2548, น. 263) ได้กล่าวถึงแนวทางปฏิบัติและบทบาทของผู้บริหารที่มีต่อการแนะแนวการศึกษาไว้ดังนี้

1. เป็นผู้นำในการริเริ่มและกำหนดนโยบายเกี่ยวกับงานแนะแนวของสถานศึกษา
2. ผู้แต่งตั้งคณะกรรมการแนะแนว และเป็นผู้ประสานงานเกี่ยวกับการแบ่งความรับผิดชอบของกรรมการแนะแนวแต่ละบุคคล เพื่อให้ผู้ร่วมงานมีความร่วมมือกัน
3. เป็นผู้ให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น การจัดหางบประมาณ สถานที่ อุปกรณ์ และเครื่องมือต่าง ๆ ของการแนะแนว
4. เป็นผู้จัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบริการแนะแนวแก่บุคลากรแนะแนว

5. เป็นผู้ประสานสัมพันธ์โครงการบริการแนะแนวแก่กลุ่มประชาชนประเภทต่างๆ เพื่อสร้างเจตคติที่ดี และได้รับการช่วยเหลือสนับสนุน

6. เป็นผู้กระตุ้นให้ผู้ได้บังคับบัญชาและบุคลากรแนะแนวทำงานกันอย่างจริงจัง โดยการให้ผู้ทำหน้าที่แนะแนวได้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการแนะแนว

7. เป็นผู้จัดให้มีการประเมินผลและปรับปรุงบริการแนะแนวอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ตรงกับความต้องการของนักเรียนและชุมชน

8. เป็นผู้สรรหาบุคลากรที่มีคุณสมบัติและบุคลิกภาพที่เหมาะสมเข้ารับตำแหน่ง นักแนะแนวของสถานศึกษา และเป็นผู้กำหนดตารางสอนให้สอดคล้องกับกิจกรรมแนะแนวสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, น. 41-42) ได้กล่าวถึง บทบาท และหน้าที่ของการแนะแนวในสถานศึกษา ดังนี้

1. กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาที่มีการแนะแนวเป็นองค์ประกอบสำคัญ โดยให้ทุกคนในสถานศึกษาตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการแนะแนว และการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. จัดระบบงานและโครงสร้างองค์กรแนะแนวและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจน

3. สร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นคุณค่าของการแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4. ส่งเสริมและพัฒนาให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมในเรื่องจิตวิทยาและการแนะแนว และการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้สามารถบูรณาการในการจัดการเรียนรู้และเชื่อมโยงสู่การดำรงชีวิต

5. คัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและบุคลิกภาพที่เหมาะสมทำหน้าที่ ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น และคณะกรรมการแนะแนว

6. ดูแล กำกับ นิเทศ ติดตาม และสนับสนุนการดำเนินงานแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ

7. เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการแนะแนวและมีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกันจากทุกฝ่าย

8. สร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือด้านการแนะแนวกับหน่วยงานอื่น ทั้งองค์กรภาครัฐและเอกชน

9. เชื่อมโยงระบบแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การแนะแนวการศึกษา เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบ การแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพ การดำเนินการแนะแนว การติดตาม การประเมินผล การจัดระบบและกระบวนการแนะแนวการศึกษาในสถานศึกษา รวมถึงการประสานความร่วมมือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านการแนะแนวการศึกษา กับสถานศึกษาอื่น ๆ

9. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ ตามปกติของสถานศึกษา โดยมีแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจนและเหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้ ให้แก่ผู้เรียน สามารถพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ ทำให้ผู้รับบริการทางการศึกษา ทั้งผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ประชาชนและสังคม เกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ของสถานศึกษานั้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543, น. 7)

พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (2545, น. 6) กล่าวถึง การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการการศึกษา โดยมีการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีความ ชัดเจน ทั้งยังเป็นการป้องกันการจัดการศึกษาที่ด้อยคุณภาพ และสร้างสรรค์การศึกษาให้เป็นกลไก ที่มีพลังในการพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพ

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2549, น. 1) การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการวัดและประเมินผลคุณภาพการจัดการศึกษา โดยบุคลากรของสถานศึกษานั้น หรือหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแล ได้มีการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และกระบวนการตรวจสอบหรือประเมินว่าเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษามากน้อยเพียงใด

แนวทางปฏิบัติของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

แนววิธีปฏิบัติในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, น. 42-43) กล่าวไว้ดังนี้

1. กำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐาน การศึกษาแห่งชาติ ตามบริบทของสถานศึกษา
2. จัดระบบการบริหารและสารสนเทศ โดยจัดโครงสร้างการบริหารที่เอื้อต่อการ พัฒนางานและการสร้างระบบประกันคุณภาพภายใน จัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ข้อมูลมี ความสมบูรณ์เรียกใช้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันเสมอ
3. จัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา

4. ดำเนินการตามแผนพัฒนาการศึกษา โดยสร้างระบบการทำงานที่เข้มแข็ง เน้นการมีส่วนร่วมและวงจรพัฒนาคุณภาพของเดิมมี หรือวงจร PCDA

5. ตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา โดยดำเนินการอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง ด้วยการสนับสนุนให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

6. ประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษา

7. จัดทำรายงานประจำปี (SAR) เสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานต้นสังกัด และเผยแพร่ต่อสาธารณชน

8. ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยดำเนินการตามกรอบดำเนินงานในการกิจข้อ 1-7 เป็นประจำต่อเนื่องทุกปีและมีการศึกษา วิจัยรูปแบบ เทคนิควิธีการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง นำผลวิจัยไปใช้ในการบริหาร และการจัดการศึกษาและมีการเผยแพร่ผลงานวิจัย

ฐิตารีย์ ไชยชิน (2556, น. 40) ได้กล่าวถึง แนวทางปฏิบัติการพัฒนาระบบประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนา คุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องนั้น จะต้องมีการบริหารจัดการระบบบริหารและสารสนเทศเพื่อให้เกิด การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี แล้วดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ มีการนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน แล้วรายงานผลเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับในการประเมินแต่ละครั้ง ซึ่งในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา เป็นการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การกำหนดเป้าหมาย วางแผนการประกันคุณภาพการปรับปรุงและพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา การประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาระบบ การประกันคุณภาพภายในตามเกณฑ์มาตรฐาน

10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 88) ได้กล่าวถึง ความหมายของการส่งเสริม ความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชนว่าเป็นการสร้างเสริมความเข้มแข็ง ทำให้บุคคล ชุมชน องค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชน รวมถึงสถาบันต่าง ๆ มีความสามารถในการจัดการศึกษา สามารถแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับบริบท สภาพปัญหา ความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ แล้วสามารถพึ่งพาตนเองได้

สมาน อ่อนสระ (2550, น. 12) กล่าวถึง การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน คือการพัฒนาการให้ความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน เป็นการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ

สนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน จัดให้ความรู้ทางวิชาการอย่างเหมาะสมตามบริบทของชุมชน เพื่อการพัฒนาทักษะอาชีพและคุณภาพชีวิตในชุมชนที่ดีขึ้น ในกิจกรรมทางวิชาการได้รับการประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายของสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว ชุมชนท้องถิ่นได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกัน

แนวทางปฏิบัติการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการให้แก่ชุมชน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 38) ได้ให้แนวทางปฏิบัติการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน 4 ประการ ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัญหาและให้การสนับสนุนงานด้านวิชาการในชุมชน
2. จัดให้ความรู้ทางด้านวิชาการเกี่ยวกับวิชาชีพที่ชุมชนให้ความสนใจ และสอดคล้องกับบริบทของชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและทักษะวิชาชีพในชุมชนและสังคม
3. ประสานกับภาคีเครือข่ายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้ามามีส่วนร่วม ในกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

4. จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, น. 43) กล่าวถึง บทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษาในการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ดังนี้

1. จัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมไปถึงภาคีเครือข่ายและภาคชุมชนสังคม
2. มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนสังคม
3. ส่งเสริมให้ชุมชนในการจัดการฝึกอบรมในทักษะประเภทต่าง ๆ ที่ชุมชนและสังคมต้องการตามบริบทของสังคม

4. พัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับความต้องการ สภาพปัญหาและบริบทของชุมชนสังคม ตลอดจนมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ชนม์ผศุตม์ พัฒพันธ์ (2557, น. 55) กล่าวถึง แนวทางปฏิบัติการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน คือ การที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในงานวิชาการ ทั้งในด้านของการพัฒนาหลักสูตรและการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ มีการพัฒนาและร่วมมือกันวิเคราะห์เนื้อหา โค้ดปรับให้สอดคล้องกับบริบท สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน เป็นการสำรวจความต้องการการจัดให้ความรู้แก่ชุมชน และการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน

11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น

สมาน อ่อนสระ (2550, น. 12) กล่าวถึง ความหมายของการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ว่าเป็นการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ภาคีเครือข่าย ภาคประชาชน ตลอดจน หน่วยงานทางการศึกษาต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนางานวิชาการ โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในด้านองค์ความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวกับงานวิชาการและร่วมพัฒนางานวิชาการไปพร้อม ๆ กัน

แนวทางปฏิบัติการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 38) ได้ให้วิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ดังนี้

1. ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา ควรมีการประสานความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ภาคีเครือข่าย ภาคประชาชน ตลอดจน หน่วยงานทางการศึกษาต่าง ๆ ร่วมกัน
2. สร้างเครือข่ายและพัฒนาความร่วมมือเกี่ยวกับงานวิชาการกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ
3. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ภาคีเครือข่าย ภาคประชาชน หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
4. ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้และงานด้านวิชาการอื่น ๆ มีการสนับสนุนด้านวิชาการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ภาคีเครือข่าย ภาคประชาชน ตลอดจน หน่วยงานทางการศึกษาต่าง ๆ
5. ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนางานวิชาการและคุณภาพการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของผู้เรียน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ภาคีเครือข่าย ภาคประชาชน ตลอดจน หน่วยงานทางการศึกษาต่าง ๆ
6. ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ภาคีเครือข่าย ภาคประชาชน ตลอดจน หน่วยงานทางการศึกษาต่าง ๆ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, น. 44) กล่าวถึง บทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษาในการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ดังนี้

1. มีการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการเรียนรู้ รวมไปถึงทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้และนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าร่วมในการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในทุกด้าน อีกทั้งยังส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมพื้นบ้าน

2. สร้างเครือข่ายและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ภาติเครือข่าย ภาคประชาชน มีการประสานงานกับทางภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนร่วมกับสถานศึกษา

3. มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางด้านวิชาการที่กับแหล่งวิชาการอื่น ๆ และมีการปรับปรุงข้อมูลทางวิชาการให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

4. มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ภาติเครือข่าย ชุมชน และภาคประชาชนเพื่ออนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมพื้นบ้าน ส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับภาติเครือข่าย ศิษย์เก่า ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ มีการประชุมผู้ปกครองนักเรียน การปฏิบัติงานร่วมกันกับหน่วยงานอื่น เป็นต้น

จิตาธิยั ไชยชิน (2556, น. 42) กล่าวถึง การดำเนินการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ๆ จะต้องมีการทั้งระดมทรัพยากรและผู้มีความรู้ความสามารถ ทางด้านวิชาการสู่สถานศึกษา เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมไปถึงการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และค่านิยมอันดีงาม โดยมีการสร้างความสัมพันธ์ และปฏิบัติงานร่วมกับชุมชน การร่วมกิจกรรมกับสถาบันการศึกษาอื่น โดยเป็นการสร้างเครือข่ายทางวิชาการ โดยการทำงานร่วมกัน และช่วยเหลือกันในการพัฒนาวิชาการของสถานศึกษา และสร้างภาติเครือข่ายกับสถานศึกษาอื่นทั้งของภาครัฐและเอกชน มีการร่วมกันระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนบุคลากรผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานต่างที่เกี่ยวข้อง ในการให้บริการทางด้านและวิชาการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ แบ่งปันข้อมูลข่าวสารกับแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ มีการจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานทางการศึกษาอื่น เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ชนมัสศุตม์ พัฒพันธ์ (2557, น. 57) ได้กล่าวถึง แนวทางปฏิบัติของการประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่นว่าเป็นกระบวนการที่ประชาชนในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและท้องถิ่น ได้เข้าไปเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยแสดงความคิดเห็นและกระทำในสิ่งที่เห็นพ้องต้องกัน ตลอดจนร่วมพิจารณา กำหนดปัญหา ความต้องการของประชาชน ชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา ค้นหาแนวทางพัฒนาโรงเรียน

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่นเป็นการวางแผนประสานความร่วมมือ และสร้างเครือข่ายกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ภาติเครือข่าย

ชุมชน สังคมและภาคประชาชน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ และช่วยเหลือและแก้ไข ปัญหาในการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, น. 45) ได้กล่าวถึงความหมายของการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และ สถาบันอื่นที่จัดการศึกษา เป็นการสำรวจถึงสภาพปัญหาและความต้องการของการจัดการเรียนรู้ และความต้องการทางด้านวิชาการของสถานศึกษา โดยความร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษา หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และสถาบันการศึกษาอื่น ๆ มีการพัฒนา และสนับสนุนทางด้านวิชาการ เพิ่มประสิทธิภาพของการศึกษาและงานวิชาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน

แนวทางการปฏิบัติการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

อรุณ จันทวานิช (2542, น. 20) ได้ให้แนวทางการสนับสนุนงานวิชาการไว้ว่า สถานศึกษาสามารถเป็นแบบอย่างที่ดี ในการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนงานวิชาการให้กับชุมชน และหน่วยงานทางการศึกษาอื่น ๆ โดยแนวทางการสนับสนุนที่ดีที่สุดคือการเป็นแบบอย่างที่ดีใน ด้านของงานวิชาการ การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่งเสริมกิจกรรมของชุมชน และหน่วยงานทางการศึกษาอื่น ๆ ในการพัฒนาจัดการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, น. 45-46) ได้กล่าวถึง บทบาท และหน้าที่ในการปฏิบัติการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาในสถานศึกษา ดังนี้

1. ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจต่อบุคคล ครอบครัวชุมชน องค์กรชุมชน หน่วยงานทางการศึกษาอื่น ๆ สถาบันทางศาสนา สถานประกอบการต่าง ๆ ในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. จัดให้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจ การเพิ่มความพร้อมทางด้านงานวิชาการ ให้กับ บุคคล ครอบครัวชุมชน องค์กรชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันการศึกษาอื่น ๆ
3. ร่วมกับบุคคล ครอบครัวชุมชน องค์กรชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ในการจัดการเรียนรู้และใช้ทรัพยากรในการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ส่งผลต่อประโยชน์สูงสุด แก่ผู้เรียน

4. ส่งเสริมสนับสนุน ให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับบุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ องค์กรชุมชน องค์กรหน่วยงานและสถาบันการศึกษาอื่น ๆ

5. ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ องค์กรชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการตามความจำเป็นและเหมาะสม

6. ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งด้านคุณภาพและปริมาณเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ

การดี อนันต์นาวิ (2552, น. 286) ได้กล่าวถึง แนวทางการปฏิบัติการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาดังนี้

1. สำรวจสภาพปัญหาความต้องการและข้อมูลการจัดการเรียนรู้ ของบุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ องค์กรชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันการศึกษาอื่น ๆ

2. พัฒนาและสนับสนุนงานวิชาการ และพัฒนาคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ของบุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ องค์กรชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันการศึกษาอื่น ๆ

3. จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านการวิชาการและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ องค์กรชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันการศึกษาอื่น ๆ

จิตรีย์ไชยชิน (2556, น. 44) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ ตลอดจนเป็นการพัฒนางานวิชาการและเสริมสร้างศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนสถานศึกษา และหน่วยงานทางการศึกษาอื่น เก็บข้อมูลในเรื่องสภาพปัญหาและความต้องการตามบริบทที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนความช่วยเหลือในด้านวิชาการของสถานศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนางานทางวิชาการ และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งสามารถดำเนินการได้โดย

1. จัดทำแผนงาน โครงการ และงานประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่ครอบครัวยุทธศาสตร์ องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกับบุคคล องค์กร และหน่วยงานอื่น ๆ

3. ประเมินผลและรายงานผลการปฏิบัติงานต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาของสถานศึกษาในการส่งเสริมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2545, น. 3) ได้กล่าวถึง บทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษาตาม มาตรา 22 และ มาตรา 23 สรุปได้ดังนี้

1. จัดการเรียนการสอน โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมในการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน หมายความว่า ผู้สอนต้องถือว่าผู้เรียนเป็นคนที่สำคัญที่สุด เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน การจัดการเรียนการสอนก็ต้องคำนึงถึงความแตกต่างดังกล่าวด้วย

2. ฝึกทักษะและวิธีคิด สถานศึกษามีหน้าที่ฝึกฝนผู้เรียนให้รู้จักคิด เพิ่มพูนทักษะในการจัดการ ฝึกฝนการเผชิญสถานการณ์และปัญหาต่าง ๆ และสามารถประยุกต์ความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหา

3. จัดให้เรียนรู้ตามประสบการณ์ การเรียนรู้ที่ดีต้องมาจากการฝึกฝนปฏิบัติจริงของผู้เรียน โดยครูและสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้เยี่ยมชมสถานที่และเรียนรู้จากประสบการณ์ชีวิตจริง

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษา

วิจิตร ศรีสอาน (2543, น. 9) ได้กล่าวถึง บทบาทสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว หน่วยงาน องค์กรและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยได้บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น คือ การให้สิทธิแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความต้องการและความเหมาะสมในท้องถิ่น ดังนี้

1. กำหนดหลักเกณฑ์ โดยรัฐมีหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น ซึ่งเป็นการดูแลเชิงมาตรฐาน ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดที่ยังไม่ได้จัดการศึกษาต้องการจัดการศึกษาขึ้น เช่น ต้องการตั้งโรงเรียนในเขตพื้นที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบ รัฐก็ต้องดูแลว่าการจัดการศึกษานี้สอดคล้องกับความต้องการของคนในท้องถิ่นหรือไม่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมเพียงใด ทั้งนี้ เพื่อประกันว่า เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาแล้ว ประชาชนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

2. การสนับสนุน รัฐมีหน้าที่ประสานส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐาน เป็นบทบาทช่วยเหลือส่งเสริม แต่รัฐจะไม่เข้าไปแทรกแซงและบังคับบัญชา ในแง่นี้รัฐมีหน้าที่ให้ข้อมูล ให้แนวทางและให้คำแนะนำเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยกระดับการจัดการศึกษาของตน

3. เสนอแนะงบประมาณ กระทรวงการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีหน้าที่เสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งต้องคำนวณค่าใช้จ่ายต่อหัวผู้เรียนและเสนอแนะให้หน่วยจัดสรรงบประมาณพิจารณา แต่กระทรวงไม่ได้มีหน้าที่จัดสรรงบประมาณการศึกษาให้องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น

บทบาทของเอกชนในการจัดการศึกษา

ปรัชญา เวสารัชช์ (2545, น. 29) กล่าวถึง บทบาทของเอกชนในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาว่าเอกชนมีบทบาทในการจัดการศึกษามานาน และรัฐส่งเสริมให้เอกชน สามารถจัดการศึกษาได้ทุกระดับและทุกประเภท โดยรัฐต้องคำนึงการจัดการศึกษาของเอกชนเพื่อไม่ให้เกิดการจัดการศึกษาของรัฐส่งผลกระทบต่อการทำงานของเอกชน เช่น ไม่จัดสถานศึกษาแข่งขันในพื้นที่เดียวกันจนทำให้อีกฝ่ายไม่สามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้ ในกรณีที่เอกชนจัดการศึกษาในโรงเรียน โรงเรียนต้องเป็นนิติบุคคล กฎหมายการศึกษายอมรับบทบาทของเอกชนในการจัดการศึกษา และใช้หลักการเดียวกันกับสถานศึกษาอื่น คือ หลักการกระจายอำนาจ กล่าวคือ รัฐจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับควบคุมการจัดการศึกษาของเอกชนจนเกินความจำเป็น โดยให้ความเป็นอิสระแต่เอกชนต้องดำเนินการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน รัฐจะเข้ามากำกับ ติดตามและประเมินคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษาเอกชนเช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ เพื่อการสนับสนุนการศึกษาของเอกชน รัฐมีหน้าที่สนับสนุนด้านต่าง ๆ เช่น เงินอุดหนุน การลดหย่อน หรือการยกเว้นภาษี และการจัดสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ที่จะประโยชน์ทางการศึกษาแก่สถานศึกษาของเอกชนตามความเหมาะสม โดยเป็นหลักการเดียวกันกับการสนับสนุนครอบครัว กลุ่มบุคคล องค์กรประชาชน และองค์กรสังคมอื่น ๆ นอกจากนี้รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการเพื่อให้สถานศึกษาของเอกชนมีมาตรฐานและสามารถพึ่งตนเองได้

บทบาทของบุคคล ครอบครัว และสถาบันในการจัดการศึกษา

ปรัชญา เวสารัชช์ (2545, น. 30) ได้กล่าวถึง บทบาทของบุคคล ครอบครัวและสถาบันที่จัดการศึกษาในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา ดังนี้

1. ร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรหลานของตน เช่น เลือกสถานศึกษาให้บุตรหลานร่วมตัดสินใจทิศทางการศึกษาของบุตรหลาน

2. ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร พัฒนาการของบุตรหลาน การเรียนการสอนประจำวัน

3. ร่วมจัดทำหลักสูตรและติดตามหลักสูตรการศึกษา เช่น ร่วมแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ติดตามการจัดทำการเรียนการสอนของสถานศึกษา และครูให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา และให้ข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

3.1 ร่วมในบรรยากาศการเรียนการสอนของสถานศึกษา ผู้ปกครองอาจร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน หรือร่วมกิจกรรมอื่นที่สถานศึกษาจัด ซึ่งหากสถานศึกษามีแนวทางสนับสนุนที่ดีก็จะส่งผลดีต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้นเอง

3.2 ร่วมสนับสนุนกิจการการศึกษา โดยสนับสนุนด้านความคิด การเป็นผู้นำ การเป็นกรรมการ การร่วมประชุม การให้คำปรึกษา แนะนำ การให้ข้อมูลความคิดเห็น การปกป้องดูแล การสนับสนุนทรัพยากรการเงิน วัสดุอุปกรณ์ การร่วมดำเนินโครงการ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการให้แก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา เป็นการสำรวจการจัดการศึกษาเพื่อความต้องการในการรับการสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น โดยการประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพของการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น

ปัญหาการบริหารงานวิชาการ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีดังนี้

พันชัย วิหคโต (2545, น. 12-19) กล่าวถึง สาเหตุของปัญหาในการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คือ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำ ระยะเวลาในการจัดทำที่ไม่เพียงพอ และกระบวนการทำงานที่ไม่ชัดเจน

พิศสุดา บุญเกิด (2548, น. 59) กล่าวถึง ปัญหาการบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ครูไม่สามารถนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ครบทุกกลุ่มสาระ การบริหารจัดการหลักสูตรไม่เป็นระบบ ขาดความต่อเนื่อง มีติดตามประเมินผลไม่เป็นปัจจุบัน การใช้หลักสูตรที่มีเนื้อหาสาระและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังมากเกินไป ไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ครูไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้ จึงต้องรับภาระงานสอนหลายชั้นและหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้

สุกฤตา เกตานนท์ (2555, น. 107-108) กล่าวถึงปัญหาการบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และชุมชนไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองที่มีต่อการจัดการศึกษา ยังไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเท่าที่ควร ซึ่งขัดกับการจัดการศึกษาตาม แนวปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งเน้นให้ชุมชนเข้ามามี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีดังนี้ วรณัฐ สุริยผล (2545, น. 50) กล่าวถึง ปัญหาการบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ พบว่า ครูมีวุฒิการศึกษาไม่ตรงตามสาขาวิชาที่สอน อีกทั้งปัญหาการขาดแคลน บุคลากร การจัดบุคลากรไม่ตรงกับความรู้และประสบการณ์ ทำให้การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ไม่ดีเท่าที่ควร อีกทั้งชุมชนไม่มีความรู้ในการส่งเสริมการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โรงเรียนจึง ไม่ได้รับความร่วมมือจากชุมชนเท่าที่ควร

พิสสุดา บุญเกิด (2548, น. 62) กล่าวถึง ปัญหาการบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ พบว่า ครูจัดทำแผนการสอน ไม่ครบทุกกลุ่มสาระ ขาดอุปกรณ์และสื่อ การสอนที่ตรงกับเนื้อหาสาระของหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งครูยังต้องรับผิดชอบงานสอน ทุกกลุ่มสาระ เนื่องจากครูไม่เพียงพอจึงต้องสอนควบชั้นเรียน และครูส่วนใหญ่ใช้แผนการสอน สำเร็จรูปไม่ได้คิดเอง ครูไม่ผลิตสื่อการสอนตามแผนการสอน ขาดความรู้ในการผลิตสื่อการสอน และขาดงบประมาณในการจัดทำสื่อการสอน

ภรภัทร เอ็นนิรันดร์ (2557, น. 100) ได้กล่าวถึง ปัญหาการบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้พบว่า โรงเรียนขาดผู้เชี่ยวชาญในการนิเทศครูเกี่ยวกับการ พัฒนากระบวนการเรียนรู้ ครูผู้สอนไม่มีประสบการณ์ในการวิเคราะห์หลักสูตร ทำให้ประสบ ปัญหาในการส่งเสริมหรือให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอน ผลการเรียนรู้ มีดังนี้

ชนม์ผศุทธิ์ พัฒพันธ์ (2557, น. 104) ได้กล่าวถึง ปัญหาในการบริหารงานวิชาการ ด้านการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนว่าเกิดจากครูส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน ทำให้การวัดผลประเมินผล แต่ละวิชาไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โรงเรียนไม่มีการจัดอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน อีกทั้งข้อสอบไม่ได้มาตรฐาน และไม่ครอบคลุมเนื้อหา

ภรภัทร เอ็นนิรันดร์ (2557, น. 101) กล่าวถึง ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน พบว่า ครูไม่มีประสบการณ์ ในการวิเคราะห์ หลักเกณฑ์การประเมิน ทำให้ครูขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวัดผล ประเมินผลของสถานศึกษา และการพัฒนาเครื่องมือการวัดผลและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

นิตยธิดา จันดาสงค์ (2558, น. 100) กล่าวถึง ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน พบว่า ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผลให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการประเมินคุณภาพสถานศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา อีกทั้งการวัดผลและประเมินผลครูส่วนใหญ่ใช้แบบทดสอบเพื่อวัดความรู้ของนักเรียนเท่านั้น ไม่ได้พิจารณาถึงปัญหาในตัวนักเรียนอันเป็นสาเหตุที่ทำให้ความสามารถในการเรียนรู้ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาในการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษามีดังนี้

ไพฑูรย์ ทิพย์สุข (2551, น. 98) กล่าวถึง ปัญหาการบริหารงานวิชาการ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน ครูผู้สอนขาดการนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนควบคู่ไปกับการเรียนการสอน ครูขาดความตระหนักและไม่เห็นความสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียน

สุกฤดา เกษานนท์ (2555, น. 109) กล่าวถึง ปัญหาการบริหารงานวิชาการ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เกิดจากบุคลากรบางส่วนในโรงเรียนยังไม่ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษาอย่างจริงจัง ขาดการบันทึก การเก็บข้อมูล และการเผยแพร่งานวิจัย อีกทั้งในสถานศึกษาขาดครูที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการวิจัย จึงทำให้เกิดปัญหาของงานวิชาการด้านการวิจัย เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ภรภัทร เอ็นนิรันดร์ (2556, น. 103) กล่าวถึง ปัญหาการบริหารงานวิชาการ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องกระบวนการจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทำให้ประสบปัญหาในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีดังนี้

ภรภัทร เสงี่ยมิรันดร์ (2556, น. 102) กล่าวถึง ปัญหาในการบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่า โรงเรียนขาดงบประมาณ ในการจัดหาและจัดทำสื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้โรงเรียนขาดการส่งเสริมการใช้สื่อ และเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ขาดการส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อ พัฒนาสื่อและนวัตกรรม การเรียนการสอน ส่งผลให้เกิดปัญหาการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในการบริหารงานวิชาการ

นิตยธิดา จันดาสงค์ (2558, น. 101) กล่าวถึง ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้าน การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เกิดจากผู้บริหารไม่มีการส่งเสริมและ สนับสนุนให้ผู้สอนจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และไม่มีการจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุ สื่อโทรทัศน์เพื่อประโยชน์แก่การศึกษา ไม่มีการพัฒนานวัตกรรมทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยี เพื่อการศึกษาขาดการส่งเสริมและการสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาหนังสือเรียน ตำรา เอกสารทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น ๆ นอกจากนี้ยัง ไม่ส่งเสริมให้มีการวิจัยพัฒนาการผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ เกิดปัญหาขาดประสิทธิภาพของการผลิตและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

รัชนิย์ สีหะวงษ์ (2558, น. 115) กล่าวถึง ปัญหาในการบริหารงานวิชาการด้าน การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา พบว่า ขาดการติดตาม ประเมินผล การพัฒนาและการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา โรงเรียนยังขาดการประสาน ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นเพื่อการจัดตั้งศูนย์บริการสื่อเพื่อการเรียนรู้ นอกจากนี้โรงเรียนได้รับการ จัดสรรงบประมาณรายหัวของนักเรียนน้อย จึงทำให้ครูได้รับการจัดสรรงบประมาณน้อยไม่ เพียงพอที่จะนำไปจัดทำและจัดหาสื่อ โดยเฉพาะสื่อที่เป็นนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ซึ่งมี ราคาแพง จากสาเหตุเหล่านี้ทำให้เกิดปัญหาการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ มีดังนี้
ชนม์ผศุทธิ์ พัฒพันธ์ (2557, น. 108) กล่าวถึง ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้าน การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ เกิดจากสถานที่คับแคบและงบประมาณที่จำกัด จึงไม่สามารถจัดหา แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกได้เต็มที่ อีกทั้งขาดการประสานความร่วมมือในการจัดทำ เอกสารเผยแพร่แหล่งเรียนรู้แก่ครู และบุคคลอื่น ๆ

ภรภัทร เสงี่ยมิรันดร์ (2557, น. 103) กล่าวถึง ปัญหาการบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ประสบปัญหาเรื่องงบประมาณสนับสนุน ในการจัดทำแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน ประกอบกับครูได้รับผิดชอบงานตามโครงสร้าง

การบริหารงานหลายหน้าที่ ทำให้ครูมีปัญหาในการจัดทำแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ ขาดความสามารถในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

นิตยธิดา จันดาสงค์ (2558, น. 101) กล่าวถึง ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญกับการใช้แหล่งการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ใกล้ตัว เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ อนุสาวรีย์ ตลอดจนขนาดการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อการปฏิบัติอย่างจริงจัง อีกทั้งครูยังคงใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบเดิม คือ ใช้แหล่งเรียนรู้บนกระดานดำโดยไม่มีการพานักเรียนไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ที่เป็นของจริง รวมทั้งผู้บริหารอาจไม่ให้ความสนใจการติดตามประเมินผล การใช้แหล่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเท่าที่ควร

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านการนิเทศการศึกษา มีดังนี้

สุกฤตา เกตานนท์ (2555, น. 111) กล่าวถึง ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการนิเทศการศึกษา เกิดจากผู้บริหารมีภารกิจมากเกินไป จึงทำให้การนิเทศไม่ต่อเนื่องและไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ อีกทั้งครูที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้นิเทศยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านการนิเทศ และมีภาระงานสอนและงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายที่มาก

ชนม์ผศุทธิ์ พัฒพันธ์ (2557, น. 108) กล่าวถึง ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการนิเทศการศึกษา เกิดจากภาระของผู้บริหารค่อนข้างมาก จึงทำให้การนิเทศการสอนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ไม่บรรลุตามเป้าหมาย ครูจึงไม่ได้นำผลการนิเทศมาพัฒนาปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อีกทั้งครูไม่เข้าใจหลักการของการนิเทศ คิดว่าการนิเทศคือการจับผิดการสอนของครู ทำให้การนิเทศเป็นเรื่องที่สร้างความกังวลให้กับครู การนิเทศแต่ละครั้งของครู ต้องเตรียมการสอนที่ไม่สอดคล้องกับการสอนจริง ๆ ในแต่ละครั้ง ทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหากระบวนการเรียนการสอนของครูได้

รัชนิย์ สีหะวงษ์ (2558, น. 117) กล่าวถึง ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการนิเทศการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาอาจจะยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการนิเทศการศึกษานุเคราะห์ในโรงเรียนยังขาดการยอมรับระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ และขาดการกำกับ ติดตามการนิเทศการศึกษอย่างต่อเนื่อง จากสาเหตุเหล่านี้ทำให้เกิดปัญหาการนิเทศการศึกษา

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านการแนะแนวการศึกษา มีดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2550) กล่าวถึง ปัญหาการปฏิบัติของผู้บริหารเกี่ยวกับการแนะแนวการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า การติดตามการประเมินผลการประสานความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์แนะแนวการศึกษา ยังไม่ดีเท่าที่ควร

ชนม์ผศุตม์ พัฒพันธ์ (2557, น. 109) กล่าวถึง ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการแนะแนวการศึกษา เกิดจากการขาดครูแนะแนวโดยตรง ทำให้โรงเรียนไม่มีระบบการแนะแนวทั้งทางด้านวิชาการและด้านอื่น ๆ อีกทั้งยังขาดความร่วมมือและความเข้าใจกับครูคนอื่นเกี่ยวกับงานแนะแนวว่าไม่ใช่หน้าที่ของครูแนะแนวเพียงคนเดียว แต่เป็นหน้าที่ของครูทุกคนด้วย จึงทำให้งานแนะแนวไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

รัชนิย์ สีหะวงษ์ (2558, น. 118) กล่าวถึง ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการแนะแนวการศึกษา พบว่า โรงเรียนยังขาดการประสานงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านการแนะแนว ตลอดจนไม่มีการติดตามและประเมินผลการแนะแนวการศึกษา ทำให้การดำเนินการรวมถึงกลวิธีที่ใช้ในการแนะแนวการศึกษาไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีดังนี้

กรภัทร เสงี่ยมิรันดร์ (2557, น. 101) กล่าวถึง ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนขาดผู้เชี่ยวชาญในการวิเคราะห์หลักสูตรซึ่งส่งผลกระทบต่อการจัดทำการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทำให้ประสบปัญหาในการจัดโครงสร้างโรงเรียนให้พร้อมสำหรับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพภายในของบุคลากรในสถานศึกษา

นิตยธิดา จันดาสงค์ (2558, น. 100) กล่าวถึง ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนไม่มีความพร้อมสำหรับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เกิดจากการทำงานที่ไม่เป็นระบบเกิดความไม่โปร่งใส นอกจากนี้ยังขาดความรับผิดชอบ ไม่สามารถที่จะตรวจสอบได้ จึงทำให้ไม่มีประสิทธิภาพในการทำงานส่งผลให้ขาดการพัฒนาตนเองและผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จนทำให้ไม่เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน

รัชนิย์ สีหะวงษ์ (2558, น. 118) กล่าวถึง ปัญหาการบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เนื่องจากการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่มีการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารของโรงเรียนเป็นนิติบุคคล ส่งผลให้บุคลากรของโรงเรียนมีการพัฒนาตนเองยังไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน มีดังนี้

ชนม์ผศุตม์ พัฒพันธ์ (2557, น. 110-111) ได้กล่าวถึงปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน เกิดจากชุมชนส่วนใหญ่ต้องประกอบอาชีพ

ทำมาหากิน ไม่มีเวลาที่จะมารับความรู้ และอีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะครูไม่มีเวลามากพอที่จะถ่ายทอดความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน และครูบางส่วนมักจะไม่ค่อยมีเวลา เนื่องจากจะต้องไปเป็นวิทยากร หรือไปประชุม อบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน จึงทำให้ครูขาดการประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ในการมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน

กรภัทร เอ็นนิรันดร์ (2557, น. 104) กล่าวถึง ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน เกิดจากสภาพชุมชนบริเวณโรงเรียนเป็นโรงงานอุตสาหกรรม มีนักเรียนส่วนหนึ่งย้ายติดตามผู้ปกครองเข้ามาศึกษาต่อในโรงเรียน ซึ่งผู้ปกครองกลุ่มนี้ใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้โรงเรียนประสบปัญหาในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา

นิตยธิดา จันดาสงค์ (2558, น. 102) กล่าวถึง ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการให้แก่ชุมชน พบว่า โรงเรียนยังไม่มี ความเข้าใจในเรื่องของการส่งเสริมความรู้ให้แก่ประชาชนในชุมชน ท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา และไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างบุคคล ครอบครัว ท้องถิ่น และโรงเรียนยังไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมมากนัก

จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น มีดังนี้

นภาพร พลอยบ้านแพ้ว (2555, น. 77) กล่าวถึง ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา และองค์กรอื่น พบว่า โรงเรียนไม่มีการดำเนินการจัดเพื่อให้ความรู้ทางด้านทักษะวิชาการ และยังขาดการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างบุคคล ครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่น โดยขาดการประสานความร่วมมือ เพื่อช่วยเหลือการพัฒนาวิชาการ ขาดการสนับสนุนและส่งเสริมส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วม และเป็นสมาชิกเครือข่ายสถาบัน สมาคม องค์กรต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาวิชาชีพ อีกทั้งยังขาดความร่วมมืออย่างจริงจังและต่อเนื่อง ผู้รับผิดชอบการวางแผนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ไม่มีความชำนาญในการวางแผนงาน ขาดวิสัยทัศน์ ในการเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน ครูอาจารย์มีภารกิจมาก ไม่มีเวลาให้บริการชุมชน อีกทั้งชุมชนไม่ค่อยให้ความสำคัญในการพัฒนาชุมชนและการประเมินผลล่าช้า

ฐิติริย์ ไชยชิน (2556, น. 111) กล่าวถึง ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น พบว่า โรงเรียนยังไม่มี การดำเนินการเพื่อจัดการให้ความรู้ในด้านทักษะทางวิชาการ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ของประชาชนในท้องถิ่น และขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างบุคคล ครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่น

ชนม์ผศุตม์ พัฒพันธ์ (2557, น. 111) กล่าวถึง ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น พบว่า โรงเรียนไม่มีการอบรมให้ความรู้ทักษะทางวิชาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และชุมชนขาดการแลกเปลี่ยนส่งเสริมการเรียนรู้ระหว่างบุคคล ชุมชน และครอบครัว

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการให้แก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา มีดังนี้

ศิริเพ็ญ เ็นจิต (2549, น. 43) กล่าวถึง ปัญหาในการบริหารงานวิชาการ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาพบว่า มีปัญหาการประสานงานขอความร่วมมือจากฝ่ายงานองค์กร หรือหน่วยงานอื่น เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ในการพัฒนาสถานศึกษา

ฐิตารีย์ ไชยชิน (2556, น. 111) กล่าวถึง ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่ได้จัดการศึกษา พบว่า โรงเรียนยังขาดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาการร่วมกับสถานศึกษาอื่นที่จัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษา

ชนม์ผศุตม์ พัฒพันธ์ (2557, น. 111) กล่าวถึง ปัญหาในการบริหารงานวิชาการที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา พบว่า โรงเรียนยังขาดการประสานงานในการให้ความร่วมมือเพื่อพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาอื่นที่จัดการศึกษา ครุมีภาระงานมาก ทำให้ไม่สามารถที่จะเข้าไปสัมผัสพูดคุยกับชุมชนได้ ในขณะที่เดียวกันครูบางส่วนมีเวลาแต่อาจจะไม่มีความพร้อมในเรื่องดังกล่าว จึงเป็นเหตุให้ขาดการสำรวจความต้องการด้านวิชาการของชุมชน ซึ่งต้องเป็นไปอย่างมีคุณภาพร่วมกัน รวมทั้งครูยังขาดการส่งเสริม สนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ และบุคลากรในการจัดการศึกษาร่วมกับชุมชน

แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ พบว่า มีแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการทั้ง 12 ด้าน ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

สุกฤดา เกษานนท์ (2555, น. 118) กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คือ ควรจัดการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา

การนำหลักสูตรไปใช้ และให้ความรู้เกี่ยวกับการสอนแบบคณะชั้นให้กับครูผู้สอน ควรจัดหาเอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรไว้บริการให้เพียงพอ มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัดหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อสะท้อนสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

จิตารีย์ ไชยชิน (2556, น. 118) กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ควรมีการจัดอบรมคณะครูภายในโรงเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนในการพัฒนาหลักสูตร วิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจัดให้มีการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา เพราะการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรจะสะท้อนถึงสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียน ครู สามารถดำเนินงานได้ตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

นิตยธิดา จันดาสงค์ (2558, น. 111) กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คือ โรงเรียนควรมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาทุกปีการศึกษาตามความเหมาะสม โดยผู้บริหาร โรงเรียน คณะครูร่วมกันกำหนด วิสัยทัศน์และวางแผนร่วมกันในการนำหลักสูตรไปใช้ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

2. แนวทางการพัฒนาด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

จิตารีย์ ไชยชิน (2556, น. 118) กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ คือ ครูและชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ประยุกต์ใช้ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แนวทางการพัฒนา คือ ครูควรได้รับการอบรมเชิงปฏิบัติการทำให้มีความรู้ความสามารถในการสอน การใช้เทคนิควิธีใหม่ ๆ มีการจัดการเรียนการสอนมีการศึกษาถึงความต้องการของผู้เรียน จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

ภรภัทร เอ่งนิรันดร์ (2557, น. 107) กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้คือผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมหรือให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร

นิตยธิดา จันดาสงค์ (2558, น. 111) กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ คือ โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้เนื้อหาสาระและจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน โดยการจัดอบรมครูเรื่องเทคนิคการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร

3. แนวทางการพัฒนาด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน

ชนม์ผศุทธิ์ พัฒพันธ์ (2557, น. 115) กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ในการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนว่าควรมีการจัดทำแผนในการวัดผลและประเมินผลแต่ละรายวิชา โดยให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและให้มีการเทียบโอนความรู้ทักษะ ประสบการณ์ และผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่น

ภรภัทร เอ็นนรินทร์ (2557, น. 107) กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนว่าผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมหรือให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร

นิตยธิดา จันดาสงค์ (2558, น.100) กล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน คือโรงเรียนควรมีการส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องระเบียบการวัดผล การประเมินผลของสถานศึกษา โดยมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการและขั้นตอนในการวัดและการประเมินผล รวมถึงการสร้างเครื่องมือในการวัดผลแบบต่าง ๆ

4. แนวทางการพัฒนาด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จิตรีย์ ไชยชิน (2556, น. 119) กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ ครูควรจัดทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีความสำคัญมากเพราะการวิจัยที่กระทำโดยครูผู้สอนในชั้นเรียนเป็นการทำวิจัยตามสภาพจริง ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงและต้องการแก้ไข เป็นการสอดแทรกให้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

ภรภัทร เอ็นนรินทร์ (2556, น. 107) กล่าวถึง แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ ผู้บริหารโรงเรียนควรให้การส่งเสริมหรือให้ความรู้แก่ครู เกี่ยวกับกระบวนการจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

รัชนิย์ สีหะวงษ์ (2558, น. 121) กล่าวถึง แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการติดตามประเมินผลงานด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ครูที่มีความรู้ความสามารถด้านการวิจัยเป็นครูพี่เลี้ยงในการทำวิจัยของครูคนอื่น โดยการจัดให้มีการอบรมครูเกี่ยวกับการจัดทำวิจัยการสร้างและการใช้นวัตกรรมด้วยวิธีที่หลากหลาย และควรส่งเสริมให้ครูจัดทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระฯ และมีการจัดอบรมเทคนิคการวิจัยให้แก่คณะครูในสถานศึกษา

5. แนวทางการพัฒนาด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ภรภัทร เอ็งนิรันดร์ (2556, น. 107) กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ และการบริหารงานวิชาการ

นิตยธิดา จันดาสงค์ (2558, น. 112) กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา คือ โรงเรียนจะต้องปรับปรุงการวิจัยเพื่อคิดค้นการใช้สื่อและเทคโนโลยีประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีการสำรวจความต้องการ หลักสูตร วัสดุอุปกรณ์การสอน วัสดุฝึกสำหรับนักเรียน และจัดหาจัดซื้อได้ตามความต้องการ

รัชนิย์ สีหะวงษ์ (2558, น. 121) กล่าวถึง แนวทางในการพัฒนางานบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการศึกษา นั้นควรมีการติดตามและประเมินผลในใช้สื่อและการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการศึกษา และการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นเพื่อการจัดตั้งศูนย์บริการสื่อในการเรียนรู้ อีกทั้งยังส่งเสริมให้ครูได้มีการผลิต จัดหา และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ โดยการจัดให้มีการประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหาพัฒนาและใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี พร้อมทั้งการศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนการสอนการบริหารงานวิชาการ และควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้

6. แนวทางการพัฒนาด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

ชนม์ผศุฒม์ พัฒพันธ์ (2557, น. 115) กล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้คือ ควรมีการสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตร เพื่อใช้แหล่งการเรียนรู้ของโรงเรียน และควรมีการจัดตั้งและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้เกิดองค์ความรู้แก่นักเรียน

ภรภัทร เอ็งนิรันดร์ (2557, น. 107) กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมหรือให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการจัดทำแผนการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

นิตยธิดา จันดาสงค์ (2558, น. 112) กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ คือ สถานศึกษาควรสนับสนุนการสำรวจแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และควรส่งเสริมให้ครูทุกคนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

7. แนวทางการพัฒนาการนิเทศการศึกษา

สุกฤตา เกตานนท์ (2555, น. 119) กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการนิเทศการศึกษา คือ ผู้บริหารควรให้ความรู้เกี่ยวกับการนิเทศ เพื่อให้ครูเกิดความเข้าใจ จะได้เกิดการยอมรับและปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้นิเทศ ตลอดจนมีศึกษานิเทศก์มาให้คำแนะนำให้ความรู้ที่โรงเรียนหรือผู้บริหาร ควรสร้างเครือข่ายด้านวิชาการภายนอกสถานศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดระบบนิเทศศึกษากับสถานศึกษาอื่น ส่งเสริมให้ครูมีการนิเทศซึ่งกันและกัน และจัดให้มีแผนการนิเทศภายในที่เป็นรูปธรรม สามารถนำสู่การปฏิบัติจริง

ชนม์ผศุทธิ์ พัฒพันธ์ (2557, น. 115) กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ด้านการนิเทศการศึกษา คือ ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาความต้องการ ความจำเป็นในการนิเทศการศึกษา และควรมีการประเมินผลการจัดระบบและกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา

รัชนิย์ สีหะวงษ์ (2558, น. 122) กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้คือ การจัดให้มีการประชุม สัมมนา เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนและผู้นิเทศ เพื่อมีการปรับปรุงและการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้เกิดคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ครูได้มีโอกาสในการประชุม อภิปรายถึงปัญหา รวมทั้งได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับงานวิชาการระหว่างครูผู้สอน อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการนำครูและบุคลากรได้ไปศึกษาดูงานยังโรงเรียนตัวอย่าง เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดกระบวนการเรียนรู้

8. แนวทางการพัฒนาการแนะแนวการศึกษา

จิตารีย์ ไชยชิน (2556, น. 119) กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการแนะแนวการศึกษา คือ ควรจัดให้ระบบการแนะแนวทางวิชาการให้เป็นระบบและเชื่อมโยงไปยังระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกระบวนการเรียนการสอนครูที่ปรึกษาต้องมีบทบาทในการให้ดูแลนักเรียน รวมทั้งเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อช่วยให้ครูได้เข้าใจนักเรียนแต่ละคน ซึ่งเป็นแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาและส่งเสริมนักเรียนได้พัฒนาตามศักยภาพ การแนะแนวยังต้องประสานงานและร่วมมือในระหว่างบุคลากรทุกคนที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกโรงเรียน และควรมีการประเมินและติดตามผลการจัดระบบและกระบวนการแนะแนวการศึกษาในสถานศึกษา

ชนม์ผศุฒม์ พัฒพันธ์ (2557, น. 115) กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ด้านการแนะแนวการศึกษา คือควรให้มีการประเมินและติดตามผลการจัดระบบและการแนะแนวในสถานศึกษา รวมถึงการจัดให้มีการอบรมเพื่อให้ความรู้แก่บุคลากร และมีการส่งเสริมให้ครูใช้กระบวนการแนะแนว และนำมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน

รัชนิย์ สีหะวงษ์ (2558, น. 122) กล่าวถึง แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการแนะแนวการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประสานงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างประสบการณ์ในการแนะแนวกับสถานศึกษาหรือเครือข่ายการแนะแนวภายในเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดให้มีครูแนะแนวการศึกษาในโรงเรียน เพื่อให้คำแนะนำกับนักเรียนในด้านการศึกษาและอาชีพ และผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการติดตามผลประเมินผลการจัดระบบและกระบวนการแนะแนวการศึกษา

9. แนวทางการพัฒนาด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ภรภัทร เอ็งนิรันดร์ (2557, น. 107) กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมหรือให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างโรงเรียนให้พร้อมสำหรับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

นิตยธิดา จันดาสงค์ (2558, น. 111) กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ ควรจัดทำแผนปฏิบัติการนิเทศภายในและกำหนดปฏิทิน การดำเนินการ พร้อมทั้งมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน

รัชนิย์ สีหะวงษ์ (2558, น. 122) กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาควรกำกับติดตามการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพื่อแจ้งให้ครูทราบ

10. แนวทางการพัฒนาด้านการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน

ชนม์ผศุฒม์ พัฒพันธ์ (2557, น. 115) กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ด้านการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน คือ ควรมีการส่งเสริมให้ชุมชนได้มีส่วนร่วม

ในกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา และควรมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างบุคคล ครอบครัวยุวมชน และท้องถิ่น

ภรภัทร เอ็งนิรันดร์ (2557, น. 107) กล่าวถึง แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ด้านการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการให้แก่ชุมชน คือ ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา

นิตยัธิดา จันดาสงค์ (2558, น. 112) กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ด้านการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน คือ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้านวิชาการ

11. แนวทางการพัฒนาด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

นภาพร พลอยบ้านแพ้ว (2555, น. 85) กล่าวถึง แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่นโดยโรงเรียนควรจัดให้มีการประสานความร่วมมือ และช่วยเหลือในการพัฒนาวิชาการร่วมกับสถานศึกษาของรัฐเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งมีการสร้างเครือข่ายเพื่อให้ความร่วมมือสำหรับการพัฒนาวิชาการร่วมกับกับองค์กรต่าง ๆ

จิตติรายั ไซยชิน (2556, น. 120) กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการร่วมกับสถานศึกษาและองค์กรอื่นให้มีการประสานความร่วมมือ เพื่อให้การช่วยเหลือสำหรับการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาวิชาการกับหน่วยงานต่าง ๆ

ชนม์ผศุตม์ พัฒพันธ์ (2557, น. 115) กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ด้านการประสานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาวิชาการร่วมกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น คือ ควรมีการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาวิชาการกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อสร้างความร่วมมือ และเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการช่วยเหลือกันในงานวิชาการ

12. แนวทางการพัฒนาด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการให้กับบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่มีการจัดการศึกษา

นภาพร พลอยบ้านแพ้ว (2555, น. 85) กล่าวถึง แนวทางการพัฒนางานบริหารวิชาการ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการให้กับบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่มีการจัดการศึกษา คือ โรงเรียนควรจัดทำสำรวจและมีข้อมูลในการจัดการศึกษารวมทั้งความต้องการในการสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กร

หน่วยงานสนับสนุนการพัฒนางานวิชาการ และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในการจัดการศึกษา อีกทั้งจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัวยุทธ หน่วยงาน

จิตรีย์ ไชยชิน (2556, น. 120) กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธ หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่มีการจัดการศึกษา คือ โรงเรียนควรมีการสำรวจและศึกษาข้อมูลในการจัดการศึกษา รวมถึงการสำรวจความต้องการสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล ครอบครัวยุทธ หน่วยงาน สนับสนุนการพัฒนางานวิชาการ และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในการจัดการศึกษา อีกทั้งจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัวยุทธ หน่วยงาน

ชนม์ศุทธิ์ พัฒพันธ์ (2557, น. 116) กล่าวถึง แนวทางในการพัฒนาการบริหารวิชาการ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการให้กับบุคคล ครอบครัวยุทธ หน่วยงานและสถาบันอื่นที่มีการจัดการศึกษา คือ มีการส่งเสริมให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา และควรมีการศึกษาและสำรวจความต้องการสนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) เป็นปรัชญาหรือแนวปฏิบัติหรือแนวทางการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง (Self Sufficiency) (จักรปรุฬห์ วิชาอัครวิทย์, 2553) โดยจัดเป็นหนึ่งในศาสตร์พระราชาส่งเป็นแนวทางการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในหลวงรัชกาลที่ 9 เป็นแนวทางที่ทรงพระราชทานให้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยทุกหมู่เหล่า องค์ประกอบของศาสตร์พระราชาส่ง คือ การศึกษาและสุขภาพ การเพิ่มผลิตภาพ การผลิต การศึกษาค้นคว้าวิจัย การบริหารความเสี่ยง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งล้วนมีส่วนในการช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะคนจนและผู้ยากไร้ นอกเหนือจากนี้ยังเป็นความรู้ ที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์ของคนไทย เช่น ความขยัน ซื่อสัตย์สุจริต ความอดทนอดกลั้น ซึ่งเป็นวิถีปฏิบัติของคนไทยที่สืบทอดกันมา ถ้าหากทุกคนได้ปฏิบัติตามหลักดังนี้แล้วแล้ว ก็จะเป็นประชากรที่มีคุณภาพ นำพาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า โดยเฉพาะการน้อมนำศาสตร์ของพระราชาส่งในด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม เกิดความสุขและยั่งยืน โดยเชื่อว่าหากนำปรัชญาดังกล่าวมาปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมในทุกระดับ

ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ก็จะสามารถเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของชาติให้รอดพ้นจากภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ และนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคงและความมั่งคั่งและยั่งยืนได้ (สกุรัตน์ กมฺพาศ, 2550)

การขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยังได้นำมาใช้ในกระบวนการบริหารตามบริบทของหลายองค์กรแล้วนั้น องค์กรทางการศึกษาก็ยังเป็นอีกหนึ่งองค์กรที่มีการสนองนโยบายเพื่อน้อมนำสู่การปฏิบัติ เพื่อพัฒนาเยาวชนที่จะเติบโตไปเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต ซึ่งเยาวชนที่ได้รับการปลูกฝังและพัฒนาจากครอบครัวเป็นพื้นฐานเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เมื่อเยาวชนเข้าสู่ระบบการศึกษา จึงต้องมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ด้วยการอบรมสั่งสอนที่มีครูเป็นผู้นำหน้าในการพัฒนาเยาวชนให้ได้ฝึกปฏิบัติจนเป็นนิสัย หากครูได้ทำหน้าที่โดยสมบูรณ์จะช่วยให้เยาวชนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถพัฒนาได้ทั้งด้านความรู้ ความคิด จิตใจ และพฤติกรรมที่ดี เป็นที่ต้องการของสังคม มีความพอเพียงในจิตใจ มีแนวทางการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงและพอประมาณ โดยการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาจึงมีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสม โดยมีการเน้นให้ครูได้มีความรู้ มีความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนที่สามารถบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่ผู้เรียนทุกระดับ รวมถึงการดำเนินกิจกรรมเพื่อเสริมหลักสูตร พัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเหมาะสมในกระบวนการดำเนินงานจึงต้องมีความเชื่อมโยงตั้งแต่ระดับการบริหารสถานศึกษาและระดับปฏิบัติการเรียนการสอน และระดับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนอีกด้วย ดังนั้นการดำเนินการจะสำเร็จได้จึงต้องอาศัยผู้บริหารและกลยุทธ์ที่เป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารงานสถานศึกษาภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เชื่อมโยงไปยังการดำเนินงานของครูที่สามารถเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ภายใต้ปรัชญาดังกล่าวให้กับนักเรียนอย่างไร้ความน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับเยาวชนภายใต้วิถีชีวิตที่ดีมีคุณภาพในสภาวะที่ตนเองเผชิญได้อย่างมีเหตุผลพอเพียง พอประมาณ มีภูมิคุ้มกัน ภายใต้เงื่อนไขความรู้คู่คุณธรรมนั้น จะช่วยให้เยาวชนนำพาตนเองและสังคมไทยไปสู่ความสมดุลและมีการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ (สมใจ สิกขวัฒน์, 2557)

จักรปรุพท์ วิชาอัครวิทย์ (2555, น. 36) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงโดยครอบคลุมใน 4 มิติ ดังนี้

มิติด้านเศรษฐกิจ เป็นเศรษฐกิจแบบพออยู่พอกินและสามารถอุ้มชูตัวเองอยู่ได้โดยไม่เดือดร้อน เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้มากที่สุดโดยไม่พึ่งปัจจัยต่าง ๆ ที่ไม่ได้เป็นเจ้าของ

ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดผลคุ้มค่าที่สุดและไม่ผลิตหรือบริโภคเกินกำลัง ซึ่งเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในชุมชน นำไปสู่การก้าวพ้นจากความยากจน สร้างความมั่นคงทางรายได้ มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามควรแก่สภาพ

มิติด้านสังคม เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแห่งการแบ่งปันบนพื้นฐานของความเอื้ออาทร มีความเมตตา กรุณา ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความสามัคคี ความพึงพอใจและสังคมอันสงบสุข เพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้โดยปราศจากการเบียดเบียน การเอารัดเอาเปรียบ และการมุ่งร้ายทำลายกัน

มิติด้านสิ่งแวดล้อม เป็นเศรษฐกิจพอเพียงที่มุ่งอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน สังคม ประเทศชาติและโลกโดยรวม ได้แก่ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า แร่ธาตุ ความหลากหลายทางชีวภาพ ความเป็นปกติของภูมิอากาศ กระแส/ ทิศทางลม คลื่น พลังงานแสงอาทิตย์ เป็นต้น ซึ่งสิ่งแวดล้อมธรรมชาตินี้ นอกจากจะเป็นปัจจัยในการผลิตและการบริการแล้ว ยังเป็นสภาพแวดล้อมที่สำคัญและจำเป็นในการดำรงชีวิตของมนุษย์ และสิ่งมีชีวิตทั้งหลายบนโลก การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงควรเป็นไปด้วยความเคารพและระมัดระวัง ด้วยความรับผิดชอบต่อคนรุ่นหลังที่จำเป็นต้องพึ่งพิงทรัพยากรต่าง ๆ เหล่านี้ในการดำรงชีวิตเช่นกัน

มิติด้านวัฒนธรรม เป็นวิถีชีวิตของกลุ่มชนซึ่งสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอันหลากหลาย โดยประกอบด้วยอุดมการณ์ โลกทัศน์ ความสัมพันธ์และค่านิยมบางอย่างอยู่ในนั้น ซึ่งรวมเรียกว่า วัฒนธรรม ดังนั้นเศรษฐกิจพอเพียงจึงสัมพันธ์และเติบโตจากพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่มั่นคง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตที่ประหยัด อุดม ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ตกเป็นทาสของวัตถุนิยมหรือบริโภคนิยม ซึ่งทำให้เกิดการเป็นหนี้สิน เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นปัญหาสังคมที่ร้ายแรงที่สุดปัญหาหนึ่งซึ่งบ่อนทำลายความมั่นคงของชาติ

จากความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงในมิติด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น ผู้วิจัยสรุปว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นหนึ่งในศาสตร์พระราชานี้ของในหลวงรัชกาลที่ 9 ซึ่งพระราชทานให้แก่ปวงชนชาวไทย หมายถึง แนวทางการดำรงอยู่และแนวปฏิบัติของบุคคลทุกระดับ ทั้งระดับครอบครัว ระดับชุมชน ระดับสังคม จนถึงระดับประเทศชาติ ที่อยู่บนพื้นฐานของความพอเพียงอย่างมีเหตุผล และให้ครอบคลุมหลากหลายมิติ โดยเน้นการพึ่งตนเองก่อน แล้วจึงขยายไปสู่การช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามสภาพ ทำให้สังคมเกิดความสมดุลขึ้น และนำไปสู่ความยั่งยืนตลอดไป

องค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้ทรงมีพระราชดำรัสพระราชทานไว้เมื่อ พ.ศ. 2542 ดังนี้ “เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาเกี่ยวกับแนวทางการดำรงชีวิตและการปฏิบัติตนที่เหมาะสมของประชาชนชาวไทยในทุกระดับให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ นำไปสู่การพัฒนาการบริหารประเทศให้อยู่ในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนา ระบบเศรษฐกิจ สังคม เพื่อให้ประเทศได้ก้าวทันต่อโลกในยุคใหม่”

ความพอเพียง หมายถึง ความพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยการพึ่งพาตนเอง ตามหลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ พอประมาณ มีเหตุผล และมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดีพอ ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน โดยต้องอาศัยความรู้ ประสบการณ์ต่างๆ มีความละเอียดรอบคอบและความระมัดระวังในการนำเอาหลักวิชาการมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนและการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน และจะต้องมีการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ประชาชนซึ่งเป็นพื้นฐานจิตใจในแต่ละบุคคลในทุกระดับ ให้มีความซื่อสัตย์สุจริต เสริมสร้างความรู้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ดำเนินชีวิตด้วยความพยายาม อดทนอดกลั้นต่อความยากลำบาก เพื่อเตรียมความพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบันในทุกด้านได้เป็นอย่างดี

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554) ได้ให้คำนิยามขององค์ประกอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยแบ่งเป็นด้วย 5 ส่วน ดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นรูปแบบของแนวทางการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยนำมาจากแนวทางการปฏิบัติพื้นฐานของวิถีชีวิตของสังคมไทยมาประยุกต์เป็นพิจารณาเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยให้ความสำคัญกับความมั่นคงในชีวิต การดำรงอยู่ได้อย่างพอเพียงเพื่อความยั่งยืน

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงมีคุณลักษณะที่สามารถนำไปใช้ได้กับทุก ๆ คน โดยเน้นการอยู่อย่างพอเพียง เดินทางบนทางสายกลาง โดยมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ขึ้นตอน

3. คำนิยาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คำนิยามดังนี้

- 3.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความเหมาะสมที่ไม่มากหรือน้อยจนเกินไปสามารถนำไปใช้ได้โดยไม่เบียดเบียนตนเองหรือผู้อื่น เช่น การใช้ยาที่อยู่ในระดับพอประมาณเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจของตนเอง

- 3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง ในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นจะต้องมีเหตุและผล โดยต้องคำนึงถึงเหตุและผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการ

กระทำอย่างรอบคอบ โดยพิจารณาจากความเป็นไปได้และปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่ออย่างครอบคลุม

3.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมพร้อมในการรับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นและผลกระทบในด้านต่าง ๆ โดยพิจารณาจากความเป็นไปได้ของเหตุการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต พร้อมทั้งหาทางแก้ไขอย่างเหมาะสม

4. เงื่อนไข หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีเงื่อนไขที่จำเป็นต้องใช้ในการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จำนวน 2 เงื่อนไข ดังนี้

4.1 เงื่อนไขความรู้ คือการนำความรู้ในด้านต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อประกอบการวางแผนดำเนินงานในทุกขั้นตอนอย่างเหมาะสมและมีความระมัดระวัง

4.2 เงื่อนไขคุณธรรม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมจะต้องประกอบด้วย การมีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์และความอดทน มีความเพียรพยายาม มีความประหยัด สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

5. แนวทางปฏิบัติและผลที่คาดว่าจะได้รับ การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิตจะทำให้เกิดการพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืน มีความพร้อมในการรับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นและผลกระทบในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านชีวิต เศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี รวมไปถึงด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในทุกด้าน

ส่วนในเชิงทฤษฎีสามารถแยกองค์ประกอบทั้ง 3 ของเศรษฐกิจพอเพียงออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ส่วนที่สร้างให้เกิดความยั่งยืนของการใช้ทรัพยากรในสถานการณ์ที่ปราศจากผลกระทบภายนอก (Deterministic Optimality) ซึ่งประกอบด้วย ความพอประมาณและความมีเหตุผล และส่วนที่เป็นองค์ประกอบที่เสริมประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากรให้พร้อมต่อการรองรับผลกระทบจากภายนอก ซึ่งมีความไม่แน่นอน (Stochastic Optimality) อันได้แก่ การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

แนวคิดเรื่องความพอประมาณมี 2 แนวทางหลัก ได้แก่ ความพอประมาณโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ทางสังคมที่ถูกกำหนด และความพอประมาณโดยเปรียบเทียบกับศักยภาพของตนเอง ซึ่งแนวคิดดังกล่าว มีความหมายครอบคลุมกระบวนการ Optimization ภายใต้ข้อจำกัดต่าง ๆ หรือใกล้เคียงกับแนวคิดเรื่อง Bounded Rationality นอกจากนี้ ความพอประมาณยังสามารถนำมาซึ่งการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนหรือการสร้างประสิทธิภาพในเชิงพลวัตได้ด้วยสำหรับความมีเหตุผลในบริบทของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เนื่องด้วยมีปัจจัยในเรื่องคุณธรรมกำกับควบคู่กับการดำเนินทางสายกลาง ในขณะที่คำจำกัดความทางทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับความมีเหตุผล เช่น Rationality หรือ Rational

Expectation และ Common Knowledge ไม่สามารถอธิบายความมีเหตุมีผลในบริบทของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างสมบูรณ์ ส่วนแนวคิดเรื่อง ระบบภูมิคุ้มกันในตัว มีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยมีหลักการบริหารความเสี่ยง การกระจายความเสี่ยง การลดความเสี่ยง การป้องกันความเสี่ยง และการสร้างเสถียรภาพที่เหมาะสมทางเศรษฐกิจ แต่ยังมีข้อแตกต่างในด้านการตัดสินใจ ซึ่งทางสายกลางเป็นวิธีการที่ใช้ในการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมกว่า ภายใต้มันแน่นอนจากข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ ในอนาคต

สำหรับเงื่อนไข 2 ประการ คือ ความรู้และคุณธรรมในระบบเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เงื่อนไขความรู้ประกอบด้วยความรู้ 3 ด้าน คือ รอบรู้ในวิชาการต่าง ๆ รอบรอบในการเชื่อมโยงและระมัดระวังในการนำความรู้ไปใช้ ส่วนเงื่อนไขคุณธรรมที่ต้องมีคุณธรรมในจิตใจ และการกระทำที่เน้นความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน และความเพียร

การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2550) ได้เสนอแนวทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยสรุปได้ ดังนี้

1. แนวทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษานั้น ต้องมีการให้ความรู้ รวมไปถึงปลูกฝัง ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงดังต่อไปนี้

1.1 มีความรู้ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและตระหนักในความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1.1.1 มีความรู้ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและความเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจ

1.1.2 มีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.1.3 เห็นประโยชน์และตระหนักในความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการใช้แนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาตนเอง พัฒนากลุ่ม และพัฒนาสังคม

1.2 มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1.2.1 มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตและการพัฒนาอาชีพ เช่น การเกษตร การผลิต และจำหน่ายสินค้า การดำเนินธุรกิจ การใช้จ่าย และการออม ฯลฯ

1.2.2 ใช้และพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้ได้ประโยชน์สูงสุดและยั่งยืน

1.2.3 สืบสานและพัฒนาศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.2.4 รักและภาคภูมิใจในความเป็นไทย

1.3 ปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1.3.1 ปฏิบัติตนให้มีความพอประมาณ รู้จักการประมาณตน รู้จักศักยภาพของตนที่มีอยู่

1.3.2 ปฏิบัติตนอย่างมีเหตุผลปฏิบัติสิ่งต่างๆ บนพื้นฐานของความมีสติปัญญา ยึดทางสายกลางในการปฏิบัติ

1.3.3 มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ

1.3.4 มีความรอบรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง สามารถคิดวิเคราะห์และปฏิบัติด้วยความรอบคอบระมัดระวัง

1.3.5 ปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน เพียรพยายาม แบ่งปัน มีสติ ปัญญา มีวินัย พึ่งตนเอง แบ่งปันเอื้ออาทร รับผิดชอบและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

นอกจากนี้ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2550) ยังได้เสนอแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยมีแนวทาง ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาควรมีการพัฒนาหรือบูรณาการเนื้อหาสาระของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

1.1 สถานศึกษานำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพิจารณาปรับปรุงหรือเพิ่มเติม วิสัยทัศน์ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปรับปรุงหรือเพิ่มเติมมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของหลักสูตรสถานศึกษาที่ปรับปรุงหรือเพิ่มเติม

1.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปรับปรุง เพิ่มเติมหรือจัดทำสาระการเรียนรู้ หน่วยการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ตามลำดับเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามเนื้อหาที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรของสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับแนวปฏิบัติและการใช้ชีวิตของผู้เรียน โดยเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง สามารถคิดวิเคราะห์ด้วยเหตุและผลได้ ส่งผลนำไปสู่ความคิดและการปฏิบัติที่เหมาะสม โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

2.1 จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นการฝึกทักษะจากการลงมือปฏิบัติจริง คิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงเหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล มีการดำเนินการและแก้ปัญหาในการเผชิญสถานการณ์ในรูปแบบต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยเริ่มจากชีวิตประจำวัน เชื่อมโยงสู่ครอบครัว สังคม ประเทศชาติ ต่อไป

2.2 จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และลงมือปฏิบัติจริง มีการใช้แหล่งเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา อาจจัดให้อยู่ในรูปของการทดลอง การทำโครงการ โครงการต่างๆ โดยมีการศึกษาในรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

2.3 มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้ (Knowledge) 2) ทักษะ (Process) และ 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attribute) ตามหลักของการวัดและประเมินผลที่ดี สามารถประเมินได้จริง ถูกต้องและแม่นยำ

3. การจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา สถานศึกษาควรจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ จัดทำแหล่งเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถลงไปใช้แล้วเกิดผลจริง มีความหลากหลาย ส่งเสริมการแสวงหาความรู้และการปฏิบัติตนโดยดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเหมาะสม

4. การจัดระบบบริหารจัดการของสถานศึกษา สถานศึกษาต้องพัฒนาระบบโครงสร้างกระบวนการบริหารของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการการดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบ มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเหมาะสม มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล และนิเทศติดตามงานอย่างเป็นระบบ

5. การให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยร่วมกำหนดแนวนโยบายของสถานศึกษา มีการวางแผนในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร การจัดสภาพและบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ มีส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา

6. การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา มีการติดตามและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน จากผลการทดสอบความรู้ ความเข้าใจในหลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการปฏิบัติกิจกรรมและการปฏิบัติตนของผู้เรียน มีการประเมินความเหมาะสมในการ

ดำเนินการในขั้นตอนต่างๆ ทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน การจัดระบบการบริหารจัดการชั้นเรียน การให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา มีการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยต้องมีการรายงานผลการดำเนินการอยู่เป็นระยะๆ ทั้งการรายงานภายในสถานศึกษา รวมไปถึงการรายงานต่อสาธารณชนให้รับทราบร่วมกัน

กระทรวงศึกษาธิการ ได้นำแนวปฏิบัติการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรที่บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งทำให้หลักสูตรมีลักษณะ ดังนี้

1. ดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน โดยคัดเลือกโรงเรียนเครือข่ายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภูมิภาคต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีกิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตรที่สอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหรือมีกิจกรรมที่สนับสนุนให้เด็กได้พัฒนาตนเองทั้งในคุณธรรมและความรู้
2. เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่และครูที่อยู่ในแวดวงการศึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่น่าหลักสูตรนี้ไปใช้ในการปฏิบัติจริงได้ร่วมกันระดมสติปัญญาและประสบการณ์แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการวางแผนการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปสอดแทรกเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้โรงเรียนอาสาสมัครและเครือข่ายที่สนใจนำไปทดลองใช้
3. ดำเนินการโดยเริ่มจากจุดเล็กๆ ก่อน โดยทดลองนำร่างหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนนำร่องที่สนใจเข้ามาเป็นอาสาสมัครก่อนขยายผลไปใช้ในโรงเรียนอื่น ๆ ทั่วประเทศนอกจากนี้จะปลูกฝังปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อแสดงให้เห็นว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนี้ได้ผ่านกิจกรรมและพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันและสังคมรอบๆ ตัว เพื่อเป็นฐานสำหรับการมีความคิดแบบเป็นองค์รวมให้เด็กได้ตระหนักถึงความเกี่ยวพันกันระหว่างตัวเด็กและสิ่งแวดล้อมในสังคมที่เด็กเป็นสมาชิกอยู่ นับเป็นรากฐานที่สำคัญของการปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
4. พัฒนาเนื้อหาสาระการเรียนรู้ตามศักยภาพของผู้เรียน โดยสอดแทรกเนื้อหาการเรียนการสอนเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านกิจกรรม ทั้งในและนอกห้องเรียนตามระดับความรู้ความสามารถของเด็กในแต่ละช่วงชั้น

สภาพบริบทของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1

โรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนทั้งหมด 11 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านปางกว้าง โรงเรียนวัดหนองออน โรงเรียนป่าจี้วังแดงวิทยา โรงเรียนบ้านทับเตือ โรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคาร โรงเรียนภูดินวิทยา โรงเรียนชุมชนวัดซ่อแลโรงเรียนบ้านฝ้าง โรงเรียนวัดนาเม็ง โรงเรียนบ้านปง และโรงเรียนบ้านปางห้วยตาด ซึ่งทุกโรงเรียนมีแนวทางในการบริหารงานภายในโรงเรียนในรูปแบบเดียวกัน โดย มีการแบ่งโครงสร้างในการบริหารงานออกเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหารงานวิชาการ ฝ่ายบริหารงานบุคคล ฝ่ายบริหารงานงบประมาณ และฝ่ายบริหารงานทั่วไป

การบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1

1. ด้านการบริหารงานทั่วไป

การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ด้านการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหาร มีนโยบายให้สถานศึกษาสนับสนุน ส่งเสริม ประสานงานและอำนวยความสะดวกให้การปฏิบัติงานของหน่วยงานภายในสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานและบริหารจัดการ มีการประสานงานกลุ่มเครือข่ายการศึกษาเพื่อแสวงหาความร่วมมือ ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา สอดคล้อง

2. ด้านการบริหารงบประมาณ

การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ด้านการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา มีการวิเคราะห์นโยบายทางการศึกษา ในการจัดทำและเสนองบประมาณ มีการจัดสรรเงินและจัดทำข้อตกลงผลผลิตให้หน่วยงานภายในสถานศึกษารับไปดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี มีการอนุมัติใช้งบประมาณของโรงเรียนอย่างเหมาะสม มีการบริหารจัดการงบประมาณอย่างเป็นอิสระ คล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้

3. ด้านบริหารบุคคล

การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ของผู้บริหารสถานศึกษา มีการปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ ยึดหลักการบริหารงาน โดยการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน ตามการกำหนดโครงสร้างการบริหารงาน มีนโยบายให้สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและมีจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้เกิดผลสำเร็จ การบริหารงานบุคคลถูกต้อง รวดเร็ว

เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล การพิจารณาความดี ความชอบของครูในโรงเรียนตามหลักเกณฑ์ โดยใช้ความยุติธรรม รวมถึงการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานกิจการนักเรียน

4. ด้านการบริหารวิชาการ

การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แดง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถทางวิชาการและการบริหารจัดการ ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ ขีดหลักการบริหารงานโดยการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน ตรงความรู้ความสามารถ ความต้องการของบุคลากร ให้ความสำคัญกับพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การนำหลักสูตร ไปใช้ ทั้งในส่วนของหลักสูตรท้องถิ่น เน้นการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาแหล่งเรียนรู้และใช้แหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

จักรปรุพห์ วิชาอัครวิทย์ (2553) ได้สังเคราะห์บทเรียนและนำเสนอรูปแบบที่เหมาะสมของการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดแม่ฮ่องสอนในการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพสรุปผลการวิจัยรูปแบบประกอบ ด้วยเนื้อหา 2 ส่วน คือ

1. องค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ
 1. ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย ด้านแผนงานและนโยบาย ด้านงบประมาณ ด้านวิชาการ และด้านการบริหารงานทั่วไป
 2. ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย หน่วยการจัดการเรียนรู้ โดยมีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ มีการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม และมีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ
 3. ด้านการพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากรทั้งทางด้านความรู้และความเหมาะสม และมีการติดตามขยายผลเพื่อพัฒนาต่อไป
 4. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

2. แนวทางการนำรูปแบบไปใช้สิ่งที่ควรดำเนินการ ควรมีการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาให้สอดคล้องตามตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ

และส่งเสริมการปฏิบัติตนของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา ตลอดจนมีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดทำโครงการและกิจกรรม ตามแผนปฏิบัติการและแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา มีการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรของ สถานศึกษา ปรับปรุงสภาพแวดล้อมและเสริมสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ทุกระยะ และให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมกับการ จัดการเรียนรู้ในทุกขั้นตอน

จักรปรุฬห์ วิชาอัครวิทย์ (2555) ได้ทำการศึกษา รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขึ้น พื้นฐานตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า การนำเสนอรูปแบบที่เหมาะสมในการบูรณา การหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาขึ้นพื้นฐาน สามารถ สรุปรูปแบบ เป็น “โรงเรียนของพ่อ” โดยมีเป้าหมายตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและมียุทธศาสตร์ประกอบ การดำเนินงาน 4 ด้าน คือด้านงานวิชาการ ด้านบุคคล ด้านงบประมาณ และด้านทั่วไปโดย โดย ในแต่ละด้านมีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การบริหารสถานศึกษา โดย ประกอบด้วย 3 หัวข้อ 2 เงื่อนไข คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ประกอบกับเงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม

สจิวรรณ ทรรพวุธ (2555) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการ สถานศึกษาขึ้นพื้นฐาน ด้วยการจัดการคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการออกแบบกระบวนการบริหารงานวิชาการ พบว่า มีกระบวนการดำเนินงาน บริหารงานวิชาการ (กระบวนการสร้างคุณค่า) ประกอบด้วย กระบวนการย่อย ได้แก่ กระบวนการ วางแผน งานวิชาการ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาสื่อ การเรียนรู้ และ แหล่งการเรียนรู้ กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ กระบวนการวัดประเมินผล และการเทียบโอนผลการ เรียน และกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ กระบวนการพัฒนาคุณภาพงานบริหารงาน วิชาการ (กระบวนการสนับสนุน) 4 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการนิเทศการศึกษา กระบวนการแนะแนว นักเรียน กระบวนการพัฒนาระบบประกัน คุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และกระบวนการส่งเสริม สนับสนุนงานวิชาการกับชุมชนและ องค์กรภายนอก ซึ่งในแต่ละกระบวนการคุณภาพมีขั้นตอนการ ปฏิบัติงานที่ครอบคลุม PDCA มี ดัชนีคุณภาพ และกิจกรรมการปฏิบัติงานที่ควบคุมเพื่อการบรรลุผลตาม ดัชนีวัดคุณภาพทุกขั้นตอน

2. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมกระบวนการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขึ้น พื้นฐาน มีความเหมาะสมทางวิชาการที่สามารถนำไปใช้ได้ และผลการสร้างคู่มือการปฏิบัติงาน กระบวนการบริหารงานวิชาการมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในสถานศึกษาด้วยมติเป็นเอกฉันท์ ส่วน ความพึงพอใจต่อการนำกระบวนการบริหารงานวิชาการที่พัฒนาขึ้นไปใช้ใน

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โดยภาพรวมผู้นำกระบวนการบริหารงานวิชาการไปใช้มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณา รายด้าน ด้านกระบวนการ/ขั้นตอนของการบริหารงาน และด้านความรู้ความเข้าใจ และนำไปใช้ประโยชน์มี ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

กมล จิตบุญ (2543) ได้ศึกษาเรื่องกระบวนการวางแผนดำเนินงานโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่นพบว่า กระบวนการวางแผนดำเนินงานโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริตามความคิดเห็นของผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง 4 ขั้นตอน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากโดยขั้นที่ปฏิบัติมากที่สุดคือขั้นเตรียมการก่อนวางแผน รองลงมาคือขั้นการวางแผนและขั้นการปฏิบัติตาม

แผน ส่วนขั้นที่ปฏิบัติน้อยที่สุดคือขั้นการประเมินผลและเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติในกระบวนการวางแผนดำเนินงานของผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องตามฐานะตำแหน่งพบว่า การปฏิบัติทุกขั้นตอนผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอนและกรรมการ โรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 แต่เมื่อเปรียบเทียบตามสถานการณ์และวุฒิการศึกษาพบว่าในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ปัญหาในกระบวนการวางแผนดำเนินงานของผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องพบว่าส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจการวางแผนรองลงมาคือการนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงในการวางแผน มีข้อเสนอแนะว่าควรมีการประสานงานและร่วมมือกันระหว่างผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องรองลงมา คือการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการวางแผนดำเนินงาน ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่ผู้ได้บังคับบัญชาพบมากที่สุดเมื่อสื่อสารกับผู้บังคับบัญชาคือการไม่เปิดรับฟังความคิดเห็นของผู้ได้บังคับบัญชา และปัญหาและอุปสรรคที่ผู้ได้บังคับบัญชาพบมากที่สุดเมื่อสื่อสารกับผู้บังคับบัญชาหนึ่งคือ การใช้อารมณ์ในการสื่อสาร

ณรงค์ฤทธิ์ คอนศรี (2543) ได้ศึกษาปัญหาและความต้องการปัจจุบัน ในการบริหารการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ พบว่า การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีการสภาพปัญหาและการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านการเตรียมการการจัดการศึกษา การวัดและประเมินผล การนิเทศติดตาม โดยความต้องการที่สำคัญในการบริหารกิจกรรมการศึกษา ได้แก่ ความต้องการทางด้านด้านงบประมาณ สถานที่ และบุคลากรที่เหมาะสม มีการพัฒนาหลักสูตรเพิ่มเติมโดยบูรณาการโครงการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับรายวิชาอื่น และการกำกับติดตามประเมินผลอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ

ณัฐพจน์ ยืนยง (2556) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่าข้าราชการ

ครูมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับดีมากที่สุดคือ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ส่วนคุณภาพชีวิตของข้าราชการครูอยู่ในระดับดีที่สุดคือ ทางด้านสังคม โดยผลของการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($r=0.703$) อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01

สมใจ ลิกขวัฒน์ (2557) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 พบผลการวิจัยว่า

ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก ในการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีผลต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้กับนักเรียน อีกทั้งมีส่วนเสริมสร้างบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ให้ผู้ชมชนมีเข้ามามีส่วนร่วม

สมรภูมิ อ่อนอ่อน (2558) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับหลักการบริหารในสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาภายในจังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 7 ได้มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารงานนั้นมีแนวทางในการปฏิบัติแต่ละด้าน โดยในด้านการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการบริหารงบประมาณจะต้องมีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อร่วมกันวางแผนในการจัดสรรงบประมาณสำหรับการปฏิบัติงานประจำปีในสถานศึกษา และการระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วน โดยมีการส่งเสริมให้ครู บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมแสดงความคิดเห็นด้วย ด้านการบริหารงานบุคคลควรมีการวิเคราะห์และวางแผนอัตรากำลังบุคลากรให้เป็นไปตามความต้องการและเกิดประโยชน์สูงสุด อีกทั้งการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้พัฒนาดตนเองโดยการเข้ารับการอบรมกับหน่วยงานภายนอกอย่างสม่ำเสมอ และด้านการบริหารงานทั่วไปได้แก่ ด้านงานกิจการนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีการประชุมผู้ปกครอง ประจำปีการศึกษา เพื่อชี้แจงกฎระเบียบของโรงเรียน

อภิชา พุ่มพวง (2559) ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 6 อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากน้อยไปหามาก ได้แก่

ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามลำดับ

2. แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเพื่อพัฒนา
คุณภาพการศึกษา ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้เห็นความสำคัญในการวิจัย มีการสนับสนุน
และสร้างแรงจูงใจให้ครูมีส่วนร่วมพัฒนาการศึกษาด้วยการเผยแพร่งานวิจัย เข้าร่วมการจัดอบรม
เชิงปฏิบัติการด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับการเรียนการสอน และมีการนำผลการวิจัยมาใช้
ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ ควบคู่กับการวางแผนในการจัดสรรงบประมาณ
สำหรับการสร้างและพัฒนาสื่อในการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามา
มีส่วนร่วมในการจัดหาและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา มีการประเมินผลการนำสื่อการเรียน
การสอนมาใช้ เพื่อสะท้อนผลและสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนของครู ในส่วน
ของหลักสูตรสถานศึกษานั้นควรมีการวิเคราะห์หลักสูตร ปรับปรุง และพัฒนาให้เป็นปัจจุบัน มี
การนิเทศติดตามจากผู้บริหารสถานศึกษาในเชิงรุกอย่างสม่ำเสมอ โดยเป็นกรณีพิเศษแบบ
กัลยาณมิตร

3. แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยการใช้วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ
การศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและการพัฒนาหลักสูตร ได้เป็นที่
ยอมรับของผู้บริหารสถานศึกษาโดยทั่วไป สามารถนำมาใช้เพื่อเป็นแนวทางแก้ปัญหาในการ
บริหารงานวิชาการ

สุรพงศ์ มงคลสุทธานนท์ (2560) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษา
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยภาพรวม พบว่ามีสภาพการบริหารจัดการศึกษาอยู่
ในระดับมากทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น
พื้นฐาน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดย
ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มาลีรัตน์ ทองเข้ม (2561) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงของโรงเรียนบ้านหัววัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2
พบว่า สภาพปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน
บ้านหัววังยังขาดความร่วมมือจากผู้ปกครองในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมนักเรียน ตามหลัก
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ไม่

ต่อเนื่อง มีข้อจำกัดด้านระเบียบการใช้จ่ายเงินงบประมาณทำให้สถานศึกษาไม่มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ ครูและบุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจในระบบการจัดสรรงบประมาณแบบพอเพียง ตลอดจนยังขาดการพัฒนาครูด้านการทำงานเป็นทีม ขาดการส่งเสริมสนับสนุนด้านการใช้ชีวิตแบบพอเพียง และยังขาดการใช้ข้อมูลสารสนเทศการส่งเสริมความเป็นอยู่อย่างพอเพียงและขาดการวางแผนพัฒนางานกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียน

อรรพรรณ ป้อมดำ (2561) ได้ทำการศึกษาการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรีเขต 2 ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยที่มุ่งเน้นการเก็บข้อมูลจากกรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice Case) โดยกระจายให้ครอบคลุมทุกอำเภอของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรีเขต 2 ผลการวิจัยที่เกิดขึ้นมีความสอดคล้องและมีความเกี่ยวข้องกับการบริหารโครงการต่างๆ ในโรงเรียนซึ่งจะต้องดำเนินไปพร้อมกันโดยการสร้างความตระหนักวิถีแห่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้อยู่ในหัวใจของบุคลากร

อริวัฒน์ พันธุ์รัตน์ (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา คือ ปัจจัยด้านครูผู้สอน ครูผู้สอน ปัจจัยด้านผู้ปกครอง และชุมชน ปัจจัยด้านผู้บริหาร ด้านงบประมาณ และปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยปัจจัยแต่ละด้านมีความสัมพันธ์ต่อการบริหารงานวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยต่างประเทศ

Lamberton (2005, p.53-68) ได้ศึกษาเรื่อง ความพอเพียงอย่างยั่งยืนความตรงกันภายในรูปแบบความยั่งยืน พบว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางไปทั่วโลก ซึ่งเป็นเป้าหมายที่เหมาะสมสำหรับมนุษยชาติและการนำแนวคิดทั้งระบบภาครัฐและเอกชนได้แสดงให้เห็นถึงความยั่งยืนที่เกี่ยวข้องในบางส่วนที่นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างมิติทางนิเวศวิทยา สังคมและเศรษฐกิจที่รวมกันอยู่ภายในการแปลความหมายร่วมกันของการพัฒนาอย่างยั่งยืน การศึกษาครั้งนี้เป็นการพรรณนาถึงรูปแบบความยั่งยืนที่มีความชัดเจนและมีแนวทางเพื่อทำการตัดสินใจเป็นการแทนที่ของมุมมองเศรษฐกิจใหม่ของแนวทางตะวันตกซึ่งภายในแปลความหมายส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่อ้างถึงความพอเพียงอย่างยั่งยืน ข้อสรุปของการศึกษานี้คือ แนวคิดความพอเพียงอย่างยั่งยืนจะเป็นการเสริมให้มุมมองของกฎเกณฑ์ทางเศรษฐกิจแนวใหม่ไปกำหนดอุปสรรคต่อความสำเร็จในวัตถุประสงค์ทางสังคมและนิเวศวิทยาที่จะถูกนำไปสู่การแปลความหมายร่วมกันของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

นิค มาร์ค, ซาเมห์ อับดุลลาห์, แอนดรูว์ ซิมส์ และแซม ทอมป์สัน (Nic Marks, Saamah Abdallah, Andrew Simms and Sam Thompson, 2015) ได้ศึกษาเรื่องดัชนีในการชี้วัดความสุข และเสนอผลการจัดอันดับประเทศที่มีความสุขในการอาศัยอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมพร้อมกับความกินดีอยู่ดีตามดัชนีชี้วัด คือ สภาพความเป็นอยู่ผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมความพอใจในการมีวิถียุ่ ความคาดหวังที่เป็นไปได้ในชีวิต มีสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสมกับจำนวนประชากร และอัตราปริมาณการบริโภคพลังงาน ผลการศึกษา พบว่า ประเทศวานูอาตู มีผลผลิตที่แสดงถึงความสำเร็จในการดูแลประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดี ตามสภาพของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม โดยประชาชนพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ตนตามสภาพใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม พพอใจในสิ่งที่เป็นอยู่ไม่บริโภคนิยม และมีความหวังดีต่อกันและกัน ในชุมชน มุลนิธิเศรษฐกิจใหม่ได้เสนอว่าการมีความสุขระดับประเทศนั้นต้องกำจัดการความยากจนให้หมดก่อนสนับสนุนการดำเนินชีวิตปกติอย่างรู้คุณค่า และกำหนดขอบเขตการใช้ทรัพยากรและจัดการกับทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการศึกษาที่กล่าวมาเป็นลักษณะของเนื้อหาองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือกิจกรรมที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการบริหารงานวิชาการมีความสำคัญต่อสถานศึกษาเป็นอย่างมากในการที่จะส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นหลักคิดหลักปฏิบัติมาบูรณาการกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเพราะเป็นการสร้างการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในทุกระดับส่งผลให้เกิดความตระหนักวิธีแห่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้อยู่ในหัวใจของบุคลากรจากทุกภาคส่วน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 จำนวน 5 โรงเรียน โดยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัญหา ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 พัฒนาและจัดทำกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 และประเมินกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพแวดล้อมและแนวทางการส่งเสริมภารกิจด้านการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 ตามลำดับดังนี้

1.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บันทึกข้อมูลด้วยแบบบันทึกข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

1.2 การศึกษาแนวทางการส่งเสริมภารกิจด้านการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน จากกลุ่มตัวอย่างซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยคัดเลือกมาจากตัวแทนผู้บริหารจากโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 ทั้งหมด 5 โรงเรียน จำนวนโรงเรียนละ 1 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

1.3 การศึกษาปัญหาของสถานศึกษาเพื่อหาแนวทางการส่งเสริมภารกิจด้านการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 โดยการใช้แบบสอบถามจากตัวแทนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในสถานศึกษา จำนวน 30 คน ได้มาโดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง

(Purposive Selection) จำนวน 5 โรงเรียน โรงเรียนละ 6 คน บันทึกข้อมูลด้วยแบบบันทึกข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 การขร่างกลยุทธ์การส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 โดยผู้วิจัยนำข้อมูลสภาพแวดล้อมและแนวทางในการบริหารงานวิชาการที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มาขร่างกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 และสร้างประเด็นกลยุทธ์ กลวิธีและมาตรการ โดยมีวิธีการดังนี้

2.1.1 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อกำหนดประเด็นกลยุทธ์ โดยเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดสร้างกลยุทธ์ จำนวน 30 คน

2.1.2 ผู้เข้าร่วมประชุมพิจารณาสภาพแวดล้อมแต่ละด้านและหาข้อสรุปเป็นรายด้าน

2.1.3 ลำดับความสำคัญและความจำเป็นในการดำเนินงาน

2.1.4 ใช้ตาราง TOWS Matrix ในการกำหนดกลยุทธ์

2.1.5 พิจารณาเลือกกลยุทธ์ที่จะเกิดผลสูงสุดกำหนดเป็นกลยุทธ์หลักและกลยุทธ์ย่อยจากกลยุทธ์หลักทั้งหมดผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นประเด็นกลยุทธ์

2.1.6 จัดกลุ่มกลยุทธ์ย่อยที่อยู่ในเรื่องเดียวกันให้เป็นกลุ่มพร้อมทั้งตั้งชื่อกลยุทธ์

2.1.7 จัดลำดับความสำคัญของกลยุทธ์ โดยการจับคู่เปรียบเทียบทีละคู่ทุกกลยุทธ์และเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมที่สุดไปใช้

2.2 ร้างกลยุทธ์การส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 และทำการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์และการบริหารงานวิชาการ จำนวน 9 คน ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียน 5 คน ศิษยานุศิษย์ 4 คน ทำบันทึกข้อมูลด้วยแบบบันทึกข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินกลยุทธ์การส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1

ประเมินความเหมาะสมและประเมินความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน โดยแบบประเมิน

กลยุทธ์รูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับความสอดคล้อง ความเหมาะสมความเป็นไปได้ และการยอมรับได้ของกลยุทธ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร จำนวน 306 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร โรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 จำนวน 10 คน ครูในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 จำนวน 144 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 จำนวน 150 คนศึกษานิเทศ จำนวน 2 คน

กลุ่มตัวอย่าง 1) ตัวแทนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในสถานศึกษาที่ได้มาโดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ทั้งหมด 30 คน จำนวน 5 โรงเรียน แบ่งเป็นผู้บริหาร 5 คน ครู 15 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 10 คน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์และการบริหารงานวิชาการ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน 5 คน ศึกษาพิเศษ 4 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถาม ประกอบไปด้วย ข้อมูลพื้นฐาน สถานศึกษา ประวัติสถานศึกษา สภาพปัญหาด้านวิชาการของสถานศึกษา
2. แบบวิเคราะห์สภาพองค์กร TOWS Matrix
3. แบบประเมินกลยุทธ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. บันทึกข้อมูลจากแบบสอบถาม
2. รวบรวมข้อมูลในการวิเคราะห์สภาพองค์กร โดยการวิเคราะห์และจับคู่กลยุทธ์ TOWS Matrix และบันทึกข้อมูลความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของกลยุทธ์จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
3. บันทึกผลการประเมินกลยุทธ์โดยการวัดผลการนำกลยุทธ์ไปใช้ ทำการเปรียบเทียบกับเป้าหมายของกลยุทธ์ที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม เนื้อหาและเขียนบรรยายเชิงพรรณนา (Content Analysis) ขององค์กรในปัจจุบัน
2. วิเคราะห์ข้อมูลในการวิเคราะห์สภาพองค์กร โดยการวิเคราะห์และจับคู่กลยุทธ์ TOWS Matrix และบันทึกข้อมูลความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของกลยุทธ์จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
3. ตรวจสอบความเป็นไปได้ของกลยุทธ์ที่ทำการสังเคราะห์ขึ้นมา โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลความเป็นไปได้ของกลยุทธ์จากผู้เกี่ยวข้องแล้วบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่ม
4. ประเมินกลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1

บทที่ 4

การวิเคราะห์ผลการวิจัย

วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 2) พัฒนาและจัดทำกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 3) ประเมินกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยกลุ่มตัวอย่างคือ 1) ตัวแทนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในสถานศึกษาที่ได้มาโดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ทั้งหมด 30 คน จำนวน 5 โรงเรียน แบ่งเป็นผู้บริหาร 5 คน ครู 15 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 10 คน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์และการบริหารงานวิชาการ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน 5 คน ศิษยานุศิษย์ 4 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบไปด้วย ข้อมูลพื้นฐาน สถานศึกษา ประวัติสถานศึกษา ปัญหาด้านวิชาการของสถานศึกษา แบบวิเคราะห์สภาพองค์กร TOWS และแบบประเมินกลยุทธ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ตามรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1

ตารางที่ 4.1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาในการบริหารงานวิชาการแต่ละด้านของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1

ที่	สภาพปัญหา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการพัฒนาหลักสูตร	3.74	0.67	มาก
2	ด้านการจัดการเรียนรู้	3.53	0.58	มาก
3	ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีสำหรับการจัดการเรียนรู้	3.89	0.89	มาก
เฉลี่ยโดยรวม		3.72	0.71	มาก

จากตารางที่ 4.1 พบว่า สภาพปัญหาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.71) และพบว่าปัญหาด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีสำหรับการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.89) รองลงมาได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.71) และ ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.58) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัญหาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร

ที่	ด้านการพัฒนาหลักสูตร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	หลักสูตรสถานศึกษายังไม่เหมาะสมและครอบคลุมตามบริบทของสถานศึกษา	3.52	0.58	มาก
2	หลักสูตรสถานศึกษายังไม่เหมาะสมและครอบคลุมตามบริบทของสถานศึกษา	3.83	0.62	มาก
3	ขาดความร่วมมือกันในการปฏิบัติงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง	3.87	0.81	มาก
เฉลี่ยโดยรวม		3.74	0.67	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า สภาพปัญหาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.67) และพบว่า ปัญหาการขาดความร่วมมือกันในการปฏิบัติงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีปัญหามากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.81) รองลงมาได้แก่ หลักสูตรสถานศึกษายังไม่เหมาะสมและครอบคลุมตามบริบทของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.62) และหลักสูตรสถานศึกษายังไม่เหมาะสมและครอบคลุมตามบริบทของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.58) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัญหาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 ด้านการจัดการเรียนรู้

ที่	ด้านการจัดการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1	นักเรียนขาดทักษะกระบวนการ ไม่สามารถเชื่อมโยงหรือบูรณาการไปยังเนื้อหาอื่นได้	3.48	0.62	มาก
2	ผู้สอนขาดแนวทางในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการทำงาน	3.28	0.38	ปานกลาง
3	ผู้เรียนขาดความตั้งใจในการเข้าเรียนรู้ มุ่งเน้นการเข้าหาสิ่งบันเทิงหรือเกมมากกว่าการเรียนรู้	3.83	0.74	มาก
เฉลี่ยโดยรวม		3.53	0.58	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่า สภาพปัญหาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 ด้านการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.58) และพบว่า ปัญหาผู้เรียนขาดความตั้งใจในการเข้าเรียนรู้ มุ่งเน้นการเข้าหาสิ่งบันเทิงหรือเกมมากกว่าการเรียนรู้มีปัญหามากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.74) รองลงมาได้แก่ นักเรียนขาดทักษะกระบวนการ ไม่สามารถเชื่อมโยงหรือบูรณาการไปยังเนื้อหาอื่นได้ ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.62) ผู้สอนขาดแนวทางในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการทำงาน ($\bar{X} = 3.28$, S.D. = 0.38) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัญหาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีสำหรับการจัดการเรียนรู้

ที่	ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีสำหรับการจัดการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1	สถานศึกษาขาดแคลนสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้	3.92	0.94	มาก
2	บุคลากรทางการศึกษายังขาดทักษะการพัฒนาและใช้งานสื่อและเทคโนโลยีสำหรับการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม	3.84	0.89	มาก
3	สถานศึกษามีปัญหาด้านสภาพแวดล้อม และสถานที่การใช้สื่อและเทคโนโลยีสำหรับการจัดการเรียนรู้	3.92	0.84	มาก
เฉลี่ยโดยรวม		3.89	0.89	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่า สภาพปัญหาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีสำหรับการจัดการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.89) พบว่า สถานศึกษาขาดแคลนสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้และสถานศึกษามีปัญหาด้านสภาพแวดล้อม และสถานที่การใช้สื่อและเทคโนโลยีสำหรับการจัดการเรียนรู้มีปัญหามากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.94, $\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.84) รองลงมา ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษายังขาดทักษะการพัฒนาและใช้งานสื่อและเทคโนโลยีสำหรับการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.98)

ตอนที่ 2 การพัฒนาและจัดทำแผนกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1

ประกอบด้วย 1) SWOT Analysis 2) วิสัยทัศน์ 3) พันธกิจ 4) เป้าประสงค์ 5) กลยุทธ์ 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีสำหรับการจัดการเรียนรู้

ผลการพัฒนาและจัดทำแผนกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 ประกอบด้วย

1) SWOT Analysis จากการวิเคราะห์สภาพองค์กรของสถานศึกษาในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 พบว่า

ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการศึกษา

จุดแข็ง (Strength)

1. บุคลากรทางการศึกษามีความหลากหลายและมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ในวิชาเฉพาะของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. บุคลากรทางการศึกษามีความทุ่มเท เสียสละ ทั้งกำลังกาย กำลังความรู้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสูงสุด
3. สถานศึกษามีความเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนในทุกด้าน
4. ผู้เรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนรู้ในรายวิชาที่ตนเองชอบหรือตนเองถนัด รวมไปถึงสามารถพัฒนาตนเองตามความสามารถได้อย่างเหมาะสม

จุดอ่อน (Weakness)

1. บุคลากรทางการศึกษามีการสับเปลี่ยนโยกย้ายบ่อย ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ขาดความต่อเนื่อง
2. ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่ามาตรฐานในระดับชาติ
3. สถานศึกษายังขาดแคลนความพร้อมทางด้านโครงสร้างพื้นฐานบางส่วนที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน
4. ผู้เรียนยังขาดความกระตือรือร้นในการสนใจใฝ่เรียนรู้ในบางรายวิชาที่ตนเองไม่ชอบ

ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการศึกษา

โอกาส (Opportunity)

1. สถานศึกษาได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทุกด้าน
2. ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เด่นชัดมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน
4. ความสัมพันธ์ของสถานศึกษาในกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 มีความเป็นเอกภาพเป็นหนึ่งเดียวกัน บริหารองค์กรไปในทิศทางเดียวกัน

อุปสรรค (Threat)

1. ผู้ปกครองในชุมชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ขาดการดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนเท่าที่ควร และขาดการสนับสนุนให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น
2. ผู้เรียนบางส่วนประสบปัญหาทางด้านภาวะทุโภชนาการ และปัญหาทางด้านสุขภาพอนามัย ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาการที่เหมาะสมของผู้เรียน
3. ผู้เรียนบางส่วนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งนิยมใช้ภาษาท้องถิ่นของตนเองเป็นภาษาหลัก ขาดทักษะในการใช้ภาษากลางที่เหมาะสม
4. ในชุมชนมีกระแสทุนนิยมเข้ามาอย่างรุนแรง ทำให้เกิดแนวคิดสมัยใหม่ที่ทำให้ความสำคัญกับการบริโภคนิยม ใช้ชีวิตฟุ้งเฟ้อ ขาดความเป็นอยู่อย่างพอเพียง

2) วิสัยทัศน์ ภายในปี 2570 สถานศึกษาภายในกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 มีการบริหารงานวิชาการภายใต้แผนกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกด้าน

3) พันธกิจ

- 3.1 สถานศึกษาในกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 มีการร่วมมือกันบริหารงานวิชาการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อย่างเป็นระบบ
- 3.2 สถานศึกษาในกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 มีการร่วมมือกันบริหารงานวิชาการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม
- 3.3 สถานศึกษาในกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 มีการบริหารงานวิชาการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้กลยุทธ์การพัฒนาลัทธิสูตร การจัดการเรียนรู้และการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีสำหรับการจัดการเรียนรู้

4) เป้าประสงค์

- 4.1 สถานศึกษาในกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 มีการร่วมมือกันบริหารงานวิชาการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้กลยุทธ์การพัฒนาลัทธิสูตร
- 4.2 สถานศึกษาในกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 มีการร่วมมือกันบริหารงานวิชาการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้กลยุทธ์การพัฒนาลัทธิสูตร
- 4.3 สถานศึกษาในกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 มีการร่วมมือกันบริหารงานวิชาการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้กลยุทธ์การพัฒนาลัทธิสูตร

5) กลยุทธ์ 3 ด้าน คือ

- 5.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร: มีการจัดทำโครงการอบรมส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรให้กับบุคลากรในโรงเรียนสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษา

แม่แบบ 1 เพื่อให้สามารถพัฒนาและจัดทำหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้หลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้กระบวนการบริหาร PDCA ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน โดยอาศัยความร่วมมือกันกับทุกฝ่ายที่มีการนิเทศติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำผลการประเมินที่ได้พัฒนามาพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

5.2 ด้านการจัดการเรียนรู้: ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ครอบคลุมเนื้อหาต่าง ๆ ทุกด้าน ทั้งความรู้ทางด้านวิชาการ ทางด้านทักษะกระบวนการต่าง ๆ ตลอดจนด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน บุคลากรหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้หลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม มีการนิเทศติดตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ ประเมินผลและนำผลการประเมินมาพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

5.3 ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีสำหรับการจัดการเรียนรู้: ส่งเสริมให้ครูผลิตพัฒนาสื่อ และนวัตกรรมสำหรับการจัดการเรียนรู้ สนับสนุนงบประมาณจากทุกภาคส่วน และจากภาคีเครือข่าย องค์กรต่าง ๆ มีการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา บุคลากรหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้หลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้ได้สื่อและเทคโนโลยีสำหรับการจัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมและคุ้มค่า

ตอนที่ 3 การประเมินกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก

ตารางที่ 4.5 ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 ตามรายละเอียด ดังนี้

ที่	รายการตรวจสอบกลยุทธ์	$\bar{X}$	S.D.
1	กลยุทธ์ที่ได้มามีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา	4.80	0.45
2	กลยุทธ์ที่ได้มามีความหลากหลายเหมาะสมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.20	0.45
3	กลยุทธ์ที่ได้มาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้	4.20	0.45

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ที่	รายการตรวจสอบกลยุทธ์	$\bar{X}$	S.D.
4	กลยุทธ์ที่ได้มาส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อผู้เรียน	4.40	0.55
5	กลยุทธ์ที่ได้มาส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง	4.40	0.55

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 พบว่า กลยุทธ์ที่ได้มามีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.45) รองลงมา ได้แก่ กลยุทธ์ที่ได้มาส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อผู้เรียนและกลยุทธ์ที่ได้มาส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.55) กลยุทธ์ที่ได้มามีความหลากหลายเหมาะสมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนและกลยุทธ์ที่ได้มาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.45) ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 2) พัฒนาและจัดทำกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 3) ประเมินกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ 1) ตัวแทนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในสถานศึกษาที่ได้มาโดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ทั้งหมด 30 คน จำนวน 5 โรงเรียน แบ่งเป็นผู้บริหาร 5 คน ครู 15 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 10 คน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์และการบริหารงานวิชาการ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน 5 คนศึกษานิเทศก์ 4 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบไปด้วย ข้อมูลพื้นฐาน สถานศึกษา ประวัติสถานศึกษา ปัญหาด้านวิชาการของสถานศึกษา แบบวิเคราะห์สภาพองค์กร TOWS Matrix แบบประเมินกลยุทธ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและเขียนบรรยายเชิงพรรณนา สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีสำหรับการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการจัดการเรียนรู้

2. การพัฒนาและจัดทำแผนกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 ประกอบด้วย 1) SWOT Analysis 2) วิสัยทัศน์ 3) พันธกิจ 4) เป้าประสงค์ 5) กลยุทธ์ 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีสำหรับการจัดการเรียนรู้

3. การประเมินกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 พบว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 อภิปรายได้ดังนี้

1. จากการศึกษาความต้องการในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาแยกตามรายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีสำหรับการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและด้านการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ฤทธิ์ ดอนศรี (2543) ที่ได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงมีการปฏิบัติและปัญหาในการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งด้านการเตรียมการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การกำกับติดตามและการประเมินผลความต้องการที่สำคัญในการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงการ ได้แก่ การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรสถานที่งบประมาณการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การบูรณาการโครงการเศรษฐกิจกับรายวิชาต่าง ๆ และการกำกับติดตามประเมินผลอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมรภูมิ อ่อนอุ่น (2558) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณการบริหารงานบุคคล มีปัญหาอยู่ในระดับมากและการบริหารงานทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง

2. การพัฒนาและจัดทำแผนกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 ประกอบด้วย 1) SWOT Analysis 2) วิสัยทัศน์ 3) พันธกิจ 4) เป้าประสงค์ 5) กลยุทธ์ 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร

ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีสำหรับการจัดการเรียนรู้ และ

3) การประเมินกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนใน

สังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก สอดคล้องกับ

งานวิจัยของ จักรปรุฬห์ วิชาอัครวิทย์ (2555) ซึ่งได้ทำการศึกษา รูปแบบการบริหารสถานศึกษา

ขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า การนำเสนอรูปแบบที่เหมาะสมในการบูร

ณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถ สรุป

รูปแบบเป็น “โรงเรียนของพ่อ” โดยมีเป้าหมายตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและมี

องค์ประกอบการดำเนินงาน 4 ด้าน คือด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงานงบประมาณ ด้าน

บริหารงานบุคคลและด้านบริหารงานทั่วไป โดย ในแต่ละด้านได้บูรณาการหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียง 5 เรื่องสู่การบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) ความพอประมาณ 2) ความมี

เหตุผล 3) การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี 4) เงื่อนไขความรู้ และ 5) เงื่อนไขคุณธรรม และยังสอดคล้อง

กับงานวิจัยของสุปราณี จินใจ (2563) ได้ศึกษาการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการ

ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนบ้านปางมะเขือ อำเภอเชียงดาว จังหวัด

เชียงใหม่ พบว่า 1) สภาพและปัญหา การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ของโรงเรียนบ้านปางมะเขือ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อ

พิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน 2) การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนต้นแบบพบว่า 1. มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการ

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหน่วยการเรียนรู้ทุกรายวิชา 2. มีการพัฒนาการจัด

กระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกรายวิชา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนนำ

ความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ 3. มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนและใช้แหล่งเรียนรู้

ภายนอก 4. มีการจัดทำเครื่องมือวัดผลประเมินผลตามจุดประสงค์ในแผนการจัดการเรียนรู้

และจากคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 3) แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านปางมะเขือ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

1. ด้านการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการอบรมจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มีการบูรณาการ

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกระดับชั้น มีการนิเทศและนำผลการนิเทศไปพัฒนาการจัดการ

เรียนการสอน และควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียง 2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

จัดการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

และครบทุกระดับชั้น ผู้เรียนสามารถถอดบทเรียนจากกิจกรรมที่ทำ มีการส่งเสริมอาชีพตาม

ความสนใจของผู้เรียน 3. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ควรมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน

ควรมีการเชิญวิทยากรจากภายนอก และศึกษานอกสถานที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4. การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ควรจัดทำเครื่องมือวัดผลประเมินผลที่สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ มีการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน และรายงาน ผลการประเมินให้ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาทราบ นำข้อบกพร่องมาพัฒนา ปรับปรุง การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและมีการเผยแพร่ผลงานของผู้เรียน อย่างต่อเนื่อง

3. การประเมินกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขอ โรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 พบว่า กลยุทธ์ที่ได้มามีความเหมาะสมกับ บริบทของสถานศึกษา รองลงมาได้แก่ กลยุทธ์ที่ได้มาส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนเกี่ยวข้องใน การจัดการเรียนรู้อย่างเหมาะสมต่อผู้เรียน และกลยุทธ์ที่ได้มาส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่าง แท้จริง กลยุทธ์ที่ได้มามีความหลากหลายเหมาะสมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และกลยุทธ์ที่ได้มา สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ กมลทิพย์ ทองคำแหง(2554)ที่กล่าวว่ากำหนดกลยุทธ์สามารถเลือกใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่าง แท้จริง ดังที่ สุภาพร พิศาลบุตร(2550)กล่าวว่าการใช้กลยุทธ์เป็นการลดปัญหา และความยุ่งยาก ซับซ้อน ทำให้การดำเนินการขององค์การบรรลุจุดหมาย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้นำมาสรุปได้เป็นกลยุทธ์ 3 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ด้าน การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีสำหรับการจัดการเรียนรู้ โดยในการนำเอาแผนกลยุทธ์ทั้ง 3 ด้านนี้ ไปใช้ประโยชน์ ควรศึกษาคู่มือและรายละเอียดต่าง ๆ ของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อความเข้าใจในรายละเอียดก่อนที่จะนำไปใช้จริงและในการ นำไปใช้นั้นต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในแต่ละภาคส่วนมีส่วนช่วย สนับสนุนให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและสามารถนำไปเป็นแบบอย่างให้กับสถานศึกษา ที่มีบริบทใกล้เคียงกันในสังกัดอื่น ๆ ได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ได้องค์ความรู้ที่สำคัญสรุปได้เป็นกลยุทธ์ 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้และด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี สำหรับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสามารถนำมาพัฒนางานวิจัยครั้งต่อไปในเรื่องของการจัดทำแผนกลยุทธ์ การปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์ การกำกับนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานและปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

บรรณานุกรม

- กมล จิตบุญ. (2543). กระบวนการวางแผนดำเนินงาน โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทฉบับที่ 1]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กมล ภูประเสริฐ. (2547). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3). เมธีพิปส์.
- กมลทิพย์ ทองกำแหง. (2554). กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมสำหรับผู้บริหารโรงเรียนเอกชน. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิตไม่ได้อัปเดต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2545. องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กระทรวงศึกษาธิการ.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2540). เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิตติพร ปัญญาภิบาล. (2549). การวิจัยปฏิบัติการ: แนวทางสำหรับครู. บริษัท นันทพันธ์พรินติ้ง จำกัด.
- เกรียงไกร ปริธรรมมิ่ง. (2551). ปัญหาการบริหารวิชาการของโรงเรียนเทศบาลมิตรสัมพันธ์วิทยา จังหวัดสระแก้ว ตามทัศนะของนักเรียน. [งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตไม่ได้อัปเดต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ฉันท ชาติทอง. (2550). เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). เกษมการพิมพ์.
- จักร ดิงศกัทธิ. (2553). กลยุทธ์: การสร้างและนำไปปฏิบัติ. แอคทีฟ พรินท์.
- จักรปรุพห์ วิชาอัครวิทย์. (2553). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดแม่ฮ่องสอน. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช).
- จักรปรุพห์ วิชาอัครวิทย์. (2555). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตไม่ได้อัปเดต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

- จันทร์ชลี มาพุทข. (2556). *หลักและพื้นฐานการศึกษาระดับสูง* (พิมพ์ครั้งที่ 2). คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จำนง พรายเข้มแข. (2531). *เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนรู้กับการซ่อมเสริม*. ไทยวัฒนาพานิช.
- จำริญ เรืองขจร. (2543). การประกันคุณภาพการศึกษา: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติจริงในเชิงประจักษ์. *วารสารวิชาการ*, 3(10), 44.
- ชนม์ผศุทธิ์ พัฒพันธ์. (2557). ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชัยงค์ พรหมวงศ์. (2545). *มิติที่ 3 ทางการศึกษา : สานฝันสู่ความเป็นจริง*. โรงพิมพ์ บ.เอส.อาร์.พรินติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด.
- ชาติรี เกิดธรรม. (2545). *อยากทำวิจัยในชั้นเรียนแต่เขียนไม่เป็น* (พิมพ์ครั้งที่ 2). เลียงเชียง.
- ชาวี มณีศรี. (2542). *การนิเทศการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). ศิลปาบรรณาการ.
- ชูเพ็ญ วิบูลสันติ. (2551). *พื้นฐานของสังคมยุคใหม่*. รัตนชัยการพิมพ์.
- จิตติราย ไซยจีน. (2556). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนกลุ่มบ่อทอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. [งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณรงก์ฤทธิ์ ดอนศรี. (2543). การศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการในการบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตาม โครงการเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ. [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณัฐพนธ์ ยืนยง. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่าง การปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ดวงกมล สิ้นเพ็ง. (2553). *การพัฒนาผู้เรียนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัศนีย์ เลียงหวาน. (2557). การบริหารงานวิชาการ โรงเรียนในกลุ่มบางละมุง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. [งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2533). *การบริหารงานบุคคล*. ไทยวัฒนาพานิช.

- นภาพร พลอยบ้านแพ้ว. (2555). ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9. [งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นวลจิตต์ เขาวีรดิพงษ์. (2545). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- นิตยธิดา จันดาสงค์. (2558). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี เขต 2. [งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). หลักการวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 3). สุวีริยาสาส์น.
- ประภาพรรณ เต็งวงศ์. (2551). การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ด้วยการวิจัยในชั้นเรียน (พิมพ์ครั้งที่ 2). อี.เค.บุ๊คส์.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2545). หลักการจัดการศึกษา. สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริม.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.
- ปัญญา แก้วกียูร. (2545). การบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบการใช้โรงเรียนหรือเขตพื้นที่เป็นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- ปิยนุช ทองพรม. (2550). ปัญหาและแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนในเขตอำเภอหนองใหญ่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี เขต 1. [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พงษ์ศักดิ์ ขจรจิต. (2552). ความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียนบ้านแหลมแท่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี เขต 1. [งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พนม พงษ์ไพบูลย์. (2544). หัวใจการปฏิรูปการศึกษา. วารสารวิชาการ, 4, 2-14.
- พนม ลิมอริย์. (2548). การแนะแนวเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พรทิพย์ อุปถัมภ์. (2561). รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนมาตรฐานสากลที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ และสุชาติ กิจพิทักษ์. (2545). การประกันคุณภาพการศึกษา. สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.

- พัชรกฤษฎ์ พวงนิล. (2553). กลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐในจังหวัดมหาสารคาม. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พันธณี วิหคโต. (2545). การวิจัยเพื่อปฏิรูปการศึกษา. ไทยวัฒนาพานิช.
- พิชิต ฤทธิจรูญ. (2551). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ : ปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน. วิทยาลัยการฝึกหัดครูมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- พิสสุดา บุญเกิด. (2548). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านโนนผาสูก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไพฑูรย์ ทิพย์สุข. (2551). ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี เขต 1. [งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภรภัทร เอ็นนิรันดร์. (2557). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2. [งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2552). หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา ฉบับปรับปรุง. มนตรี.
- มาลีรัตน์ ทองเข้ม. (2561). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหัววัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. [งานนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเกริก.
- ยุพา เวียงกมล อัดโคดดร. (2554). กลยุทธ์การบริหารวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัชนิย์ สีหะวงษ์. (2558). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนประถม ศึกษา กลุ่มเครือข่ายวังสมบูรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. [งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รัฐวุฒิชัย มาจิตต์ภาสกร. (2552). ปัญหาและแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานวิชาการ โรงเรียน เอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก. [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รุ่งชัชดาพร เวะชาติ. (2553). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (พิมพ์ครั้งที่ 4). นาสีลป.

- วรรณ สุขิผล. (2545). การศึกษาการดำเนินงานวิชาการในสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน
ระดับประถมศึกษาประจำปีการศึกษา 2543 เขตการศึกษา 12. คณะกรรมการวิจัย
การศึกษา การศาสนา และวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ.
- วราภรณ์ แสงพลสิทธิ์. (2554). ความต้องการการนิเทศการสอนของครูเครือข่าย โรงเรียนอัสสัมชัญ
แผนกประถม. โรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม.
- วิจิตร ศรีสอาน. (2543). หลักและระบบบริหารการศึกษา. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.
- ศิริเพ็ญ เย็นจิต. (2549). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนบ้านกะสัง สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2. [งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์].
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สกุลรัตน์ กุพพมาศ. (2550). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตาม
แนวปฏิรูปการศึกษา. วิทยาจารย์, 9, 99.
- สจิวรรณ ทรรพสุ และไสว สิริทองถาวร. (2555). การพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการจัดการคุณภาพ. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. (2552). การบริหารเชิงกลยุทธ์ (พิมพ์ครั้งที่ 19). บริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้ง
แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- สมรภูมิ อ่อนอ่อน. (2558). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 38. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สมาน อ่อนสระ. (2550). ปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียน
ชุมชนวัดวังเคียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร
มหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- สมเดช สีแสง. (2546). คู่มือปฏิบัติราชการและเตรียมสอบผู้บริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 7). ชมรม
พัฒนาความรู้ด้านระเบียบกฎหมายและมาตรฐานวิชาชีพครู.
- สมใจ ลิกขวัฒน์. (2557). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อการ
เสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. วารสารครูพิบูล, 1(1), 1.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). การบริหารงานวิชาการ. บัณฑิต พอยท์.

- สุกฤตา เกตานนท์. (2555). ปัญหาและแนวทางการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา
อำเภอโคกเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 กรณีศึกษา
โรงเรียนขนาดเล็ก. [งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุพจน์ อินทว้าง. (2556). การจัดการทรัพยากรมนุษย์. มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
- สุภาพร พิศาลบุตร. (2550). การวางแผนและการบริหาร โครงการ (พิมพ์ครั้งที่ 4). ศูนย์หนังสือ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สุมาลี จิระจรัส. (2548). การจัดการเชิงกลยุทธ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สุรพงศ์ มงคลสุคนธ์รัก. (2560). แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์].
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2544). 21 วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. พิมพ์ครั้งที่ 3
กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สุวิมล ว่องวานิช และ นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2547). การประเมินผลการปฏิรูปการเรียนรู้ตาม
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พหุกรณีศึกษา. ในการประชุมทางวิชาการ
การวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน. โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและ
การจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตาม
กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจบริหารและจัดการศึกษา
พ.ศ. 2550. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. บริษัทพิมพ์ดี.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2550). แนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). แนวทางบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและ
สถานศึกษา. สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547). การประชุมวิชาการ การวิจัยทางการบริหารการศึกษา.
โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.

- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2545). *การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน*. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2554). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้น พื้นฐานเพื่อประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2549). *แนวทางการดำเนินงานปฏิบัติการเรียนการสอน ตามเจตนารมณ์กระทรวงศึกษาธิการ 2549 ปีแห่งการปฏิบัติการเรียนการสอน*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- เสาวนิตย์ ชัยมุสิก. (2545). *การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ระดับสถานศึกษา*. นุ้คพอยท์.
- อิริวัฒน์ พันธุ์รัตน์. (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9*. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ ดีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- อภิชา พุ่มพวง. (2559). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6*. [วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อรรณพ ป้อมคำ. (2561). *การขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรีเขต 2*. โครงการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมแลกเปลี่ยน สพฐ. ปีงบประมาณ 2561, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ.
- อำรุง จันทวานิช. (2542). *การประกันคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ*. ธนพรการพิมพ์.
- เอมอร บุณศักดิ์. (2548). *ปัญหาการบริหารวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. [วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ดีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- เอมอร ผลบุญ. (2551). *การวิจัยในชั้นเรียน*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Brown, J. M., (1977). *Outcome-based education: A success story*. Education Leadership.
- Faber, Charles F. & Shearron, F. Gillbert. (1970). *Elementary school administration*. Holt Rinehart and Winston.
- Glickman, C. D., Gordon, S.P., & Ross-Gordon, J.M. (2007). *Supervision and supervision and curriculum development*. 135 - 148. Instructional Leadership: A Developmental Approach. (7th Ed). Allyn & Bacon.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of Education*. McGraw-Hill Book.

- Harris, B. M. (1985). *Supervisory behavior in education*. (2nd Ed). Prentice-Hall Inc. Lumberton,
- G. (2005). *Sustainable sufficiency: An internally consistent version of Sustainability*. *Sustainable Development*, 13(2), 53-58.
- Lee, M., & James, V. C. (1983). *Academic administration: Planning, budgeting and decision making with multiple objective*. University of Nebraska.
- Miller Van. (1965). *Administration of American School*. Mc Millan Publishing.
- Nic Marks, Saamah Abdallah, Andrew Simms and Sam Thompson. (2015). *The Happy Planet Index*. Retrieved from https://policy.friendsoftheearth.uk/sites/default/files/documents/2019-02/happy_planet_index.pdf
- Pearce, J. A., & Robinson, R.B. (2007). *Strategic management: Formulation, implementation and control* (10th Ed). McGraw-Hall.
- Sergiovanni. (1980). *Education Governance and Administrative*. Englewood Cliffs, Prentice-Hall, Inc.
- Shertzer, B., & Stone, S.C. (1976). *Fundamentals of Guidance*. Houghton Mifflin.
- Tanner, D., & L. Tanner. (1980). *Curriculum development: Theory into practice* (2nd Ed). Macmillan.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายฝน แสนใจพรหม อาจารย์ประจำสาขาการบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
2. ดร.บุญธิดา เทวาทิกษ์ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่าศาลา
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
3. นายอลงกต เรียนขอย ผู้อำนวยการโรงเรียนป่าจี้วังแดงวิทยา
อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ โทร. ๐๙๓/-๒๖๓-๙๑๘๑

ที่ อว ๐๖๑๒.๑๔.๐๑/๑๑๔๙

วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายฝน แสงใจพรม

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้อนุมัติให้ นายวทันญ เทวาทัทธ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา การทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง ๑ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรปฐพี วิชาอัครวิทย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย เห็นว่าท่านเป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี โดยนักศึกษาได้ประสานกับท่านแล้ว บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการตรวจและให้ความเห็นเกี่ยวกับเครื่องมือในการทำการค้นคว้าอิสระดังเอกสารที่แนบมา พร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ โชติเดชานรงค์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ อว. ๐๖๑๒.๑๔.๐๑/ว.๖๓๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
๒๐๒ ถ.ช้างเผือก อ.เมือง
จ.เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ดร.บุญธิดา เทวพิทักษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้อนุมัติให้ นายวทัญญู เทวพิทักษ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา การทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง ๑ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพรรดิ วิชาอัครวิทย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย เห็นว่าท่านเป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี โดยนักศึกษาได้ประสานกับท่านแล้ว บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจ และให้ความเห็นเกี่ยวกับเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ ไชติกเดชณรงค์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐๙๓๗-๒๖๓-๙๑๔๔๑

ที่ อว. ๐๖๑๒.๑๔.๐๑/ว.๖๓๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
๒๐๒ ถ.ช้างเผือก อ.เมือง
จ.เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนป้าจิ้งแดงวิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้อนุมัติให้ นายวทีญญ เทวพิทักษ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา การทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง ๑ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธุ์ วิชอัศววิทย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย เห็นว่าท่านเป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี โดยนักศึกษาได้ประสานกับท่านแล้ว บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจ และให้ความเห็นเกี่ยวกับเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ โชติเดชานรงค์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐๙๓๗-๒๖๓-๙๑๔๑

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้อุปการะการวิจัย

1. นายยุทธพงษ์ เครือสูง	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านฝ้าง
อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
2. นางณัฐกานต์ ชุ่มใจ	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเป้าวิทยาคาร
อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
3. นายอลงกต เรียนขอย	ผู้อำนวยการโรงเรียนป่าจี้วังแดงวิทยา
อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ที่ ขว ๐๖๑๒.๑๔.๐๑/ว.๖๔๐

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
๒๐๒ ถนนช้างเผือก อ.เมือง
จ. เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านฝาง

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้อนุมัติให้ นายวาทัญญู เทวพิทักษ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา การทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง ๑ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรปรุฬห์ วิชาวัครวิทย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จึงขออนุญาตให้นักศึกษาเก็บข้อมูล เพื่อทำวิทยานิพนธ์ ในระหว่างวันที่ ๑๕-๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษา จะประสานกับท่านโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ โชติกเดชาณรงค์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐๙๙-๒๖๓-๙๑๔๑

ผู้วิจัย ๐๖๒-๒๙๐-๘๕๕๕

ที่ ขว ๐๖๑๒.๑๔.๐๑/ว.๖๔๐

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
๒๐๒ ถนนช้างเผือก อ.เมือง
จ. เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเป้าวิทยาคาร

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้อนุมัติให้ นายวัญญู เทวพิทักษ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา การทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง ๑ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพรรพ์ วิษัฏครวิทย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จึงขออนุญาตให้นักศึกษาเก็บข้อมูล เพื่อทำวิทยานิพนธ์ ในระหว่างวันที่ ๑๕-๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษา จะประสานกับท่านโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ โชติกเดชานรงค์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐๙๙-๒๖๓-๙๑๔๑

ผู้วิจัย ๐๖๒-๒๙๐-๔๕๕๕

ที่ ขว ๐๖๑๒.๑๔.๐๑/ว.๖๔๐

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
๒๐๒ ถนนช้างเผือก ข.เมือง
จ. เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนป้าจี้วังแดงวิทยา

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้อนุมัติให้ นายวัญญู เทวพิทักษ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา การทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง ๑ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพรรพ์ วิชาวัชรวิทย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จึงขออนุญาตให้นักศึกษาเก็บข้อมูล เพื่อทำวิทยานิพนธ์ ในระหว่างวันที่ ๑๕-๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษา จะประสานกับท่านโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ โชติกเดชานรงค์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐๙๓-๒๖๓-๙๑๘๑

ผู้วิจัย ๐๖๒-๒๙๐-๘๕๕๕

ภาคผนวก ค

แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัญหาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัด

กลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1

1. ข้อมูลพื้นฐาน

- 1.1 ชื่อสถานศึกษา
 ชื่อเดิม (ถ้ามี)
 สังกัด จัดตั้งเป็นทางการเมื่อ
 โทรศัพท์ โทรสาร
 E-mail: Website
 1.2 ชื่อผู้บริหารสถานศึกษา.....
 โทรศัพท์ E-mail
 1.3 สถานที่ตั้ง บ้าน หมู่ที่ ตำบล
 อำเภอ จังหวัด รหัสไปรษณีย์
 พิกัด พื้นที่โรงเรียนทั้งหมด ไร่ งาน ตารางวา
 1.4 การเดินทาง ระยะทางจากศาลากลางจังหวัดถึงสถานศึกษา กิโลเมตร
 ใช้ระยะเวลาเดินทาง ชั่วโมง นาที ถนนลาดยาง กิโลเมตร
 ถนนลูกรัง กิโลเมตร ระยะทาง กิโลเมตร
 1.5 ☐ ในสถานศึกษามีไฟฟ้า ☐ ไม่มีไฟฟ้า ☐ พลังงานแสงอาทิตย์ ☐ เครื่องปั่นไฟ
 สถานพยาบาลของรัฐที่อยู่ใกล้สถานศึกษาคือ อยู่ห่าง กิโลเมตร
 1.6 เขตบริการการศึกษา
 1.6.1 บ้าน หมู่ที่ ตำบล
 ระยะทางจากหมู่บ้านถึงสถานศึกษา กิโลเมตร จำนวนครัวเรือน ครัวเรือน
 ประชากร คน เชื้อชาติ (เผ่า) นับถือศาสนา
 ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน
 ผู้ใหญ่บ้านชื่อ
 ผู้นำตามธรรมชาติชื่อ 1.
 2.
 3.

1.6.2 บ้าน หมู่ที่ ตำบล
 ระยะทางจากหมู่บ้านถึงสถานศึกษา..... กิโลเมตร จำนวนครัวเรือน ครัวเรือน
 ประชากร คน เชื้อชาติ (เผ่า) นับถือศาสนา
 ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน
 ผู้ใหญ่บ้านชื่อ
 ผู้นำตามธรรมชาติชื่อ 1.

2.

3.

1.6.3 บ้าน หมู่ที่ ตำบล
 ระยะทางจากหมู่บ้านถึงสถานศึกษา..... กิโลเมตร จำนวนครัวเรือน ครัวเรือน
 ประชากร คน เชื้อชาติ (เผ่า) นับถือศาสนา
 ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน
 ผู้ใหญ่บ้านชื่อ
 ผู้นำตามธรรมชาติชื่อ 1.

2.

3.

1.6.4 บ้าน หมู่ที่ ตำบล
 ระยะทางจากหมู่บ้านถึงสถานศึกษา กิโลเมตร จำนวนครัวเรือน ครัวเรือน
 ประชากร คน เชื้อชาติ (เผ่า) นับถือศาสนา
 ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน
 ผู้ใหญ่บ้านชื่อ
 ผู้นำตามธรรมชาติชื่อ 1.

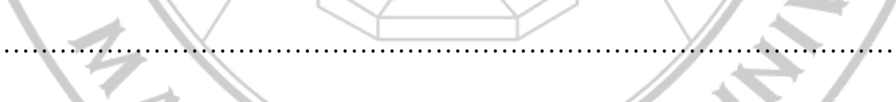
2.

3.

3. ปัญหาทางด้านวิชาการของสถานศึกษา

4. ความต้องการของสถานศึกษา

ภาคผนวก ง

แบบประเมินกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ

ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ของโรงเรียนสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง แบบประเมินกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเป็นไปได้และความเหมาะสมในทางปฏิบัติของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลภูมิหลังของผู้ตรวจสอบ ตอนที่ 2 การตรวจสอบกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตรวจสอบ

ชื่อ นามสกุล

ตำแหน่ง

ตอนที่ 2 การตรวจสอบกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 (5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย, 1 = น้อยที่สุด)

ที่	รายการตรวจสอบกลยุทธ์	5	4	3	2	1
1	กลยุทธ์ที่ได้มามีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา					
2	กลยุทธ์ที่ได้มามีความหลากหลายเหมาะสมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน					
3	กลยุทธ์ที่ได้มาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้					
4	กลยุทธ์ที่ได้มาส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้เหมาะสมต่อผู้เรียน					
5	กลยุทธ์ที่ได้มาส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง					

สรุปการตรวจสอบกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ
โรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1

1) ความถูกต้องของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ
โรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1

.....
.....

2) ความเหมาะสมของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1

.....
.....

3) ความเป็นไปได้ในการนำกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 ไปปฏิบัติจริง

.....
.....

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....
.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – นามสกุล นายทัญญู เทวพิทักษ์

วัน เดือน ปีเกิด 12 มีนาคม 2528

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 1/2 หมู่ 2 ตำบล ป่าลาน
อำเภอ ดอยสะเก็ด จังหวัด เชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50220

อีเมลล์แอดเดรส watunyou_bank@hotmail.com

ประวัติการศึกษา
พ.ศ. 2553 หลักสูตร วิทยาศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาชีววิทยา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประสบการณ์การทำงาน
พ.ศ. 2553 – 2557 ครูพิเศษ โรงเรียนวัดแม่คำวิทยา
สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงราย
พ.ศ. 2558 – 2558 พนักงานราชการ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่
สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
พ.ศ. 2558 – 2560 ครูผู้ช่วย โรงเรียนบ้านขุนแม่รวม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่
เขต 6
พ.ศ. 2560 – 2560 ครูผู้ช่วย โรงเรียนอรุโณทัยวิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34
พ.ศ. 2560 – 2562 ครู โรงเรียนป่าจี้วังแดงวิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2
พ.ศ. 2562 – 2567 ครู โรงเรียนบ้านบวกเปา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2